

کۆماری عێراق

وێزارەتی روونبیری و راکەشیاندن دەرکای روونبیری و بێرکردنە کوردی

زنجیرە ی ژمارە (١٩٦)

گه و هه ر ای گه ر ماسه ر

فهره نکی کوردی - عه ره بی زاری که له وری به

بیتدی اقرا الشقافی
www.iqraahiamontada.com

به نسی دوو ده
نعمت علی سایه

د-ر-ز-ژ-س-ش-ع-غ-ف-ف-ق

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النَّقَافِي)

يبراي داتلود كتابهاي مختلف مراجعه: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النَّقَافِي)

بؤدبەرزانی جۆرهەا کتیب:سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النَّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للکتاب (کوردی , عربی , فارسی)

کۆماری عێراق
وهزارهتی روشنبیری و راگه باندن
دهرگای روشنبیری و بلاوکردنه وهی کوردی
زنجره ژماره (١٩٦)

فهرههنگی گهرمه سپر

بهشی دووهه

فهرههنگی کوردی - عهرههیی زاری کهلهورییه
نعمت علی سایه

د - ر - ز - ژ - ئ - س - ش - ع - غ - ف - ف - ق

سه‌ره‌تا

دوای په‌ناکردن وه خوداوده‌سمیته دان وهان دانی
براده‌ران ده‌س کرده‌ دانانی فره‌ه‌نگیکی کوردی -
سه‌ره‌بی زاری که له‌پوری هه‌تا به‌ری چوار سال ره‌ه‌وق
ره‌ه‌وق بی هچان وه‌ه‌ول دانم بوئه ئی فره‌ه‌نگه
که وه‌ه‌ری که ره‌ه‌سیر که ئومیده‌وارم سود به‌خشی بوودو
میوه‌تی زوانه شرینه‌گه‌مان، زوانی کوردی بکا.

له دوای جه‌نگی جه‌هانی دووهم تا کوو ئیمروو زوانی
کوردی گوهرینیکی گه‌واری دیه، چ له‌رویی نو‌صینه‌وه‌و
چ له‌رویی ریزمانه‌وه‌له‌لایه‌ن زوانه‌وان و پایه‌خده‌رائی،
وه زوانه‌گه‌وه‌ئومیدی نواختن و په‌ساننی وه‌کاروانی
زیان دا، نه‌وه‌یش نا‌کرتی بیی دانانی زوانیکی به‌کگرتگه
له‌گشت زاره‌گانی کوردی، ئومیده‌وارم که ئی فره‌ه‌نگه
هه‌نگامیک بوو له‌ی ریه، رینی دانانی زوانیکی
به‌کگرتگه.

ٽي فهره ڏيکھ ڪمڻي جياوازه له ٿو فهره ننگاهي ڪه تا
ٽيزگه دانريانه له زواني ڪوردي له روي:

۱ - ٺلف وڻي: ٺلف وڻي وهى جووره ريز ڪريانه:
ا [ئا، ٺه ٺ، ه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ،
د، ر، ز، ڙ، س، ش، ع، غ، ف، ڦ، ق، ڪ، گ،
ل، م، ن، و، ه، ي.

۲ - وشه ڳائي فهره ننگه له سهر ٺلف وڻي ريز ڪريانه:
نه ڪ له سهر ده ننگ، ياني پيتي «قه له و» ونهرم له يه ڪ جيا
نه ڪريانه سه وه، ٺه را نمونه: (ر) و (ر) ي، (ل) و (ل) ي
وه يه ڪه وه نوسيانه.

۳ - پيتي «قه له و» وهر له پيتي نهرم ٿي:
ا - «ل» گول، گوڻ. . هتد.

ب - «ر» پهر، پهر. . هتد.

ج - «ي» سي، سي. . هتد.

۴ - ٺه گهر هات وشه يه ڪه دووبه ش يا زياتر بگريگه وه
له ٺاخاوتن دا ٺهوا جيا ڪريانه سه وه و شماره له سهر يان
دانريانه، نمونه: خر - ۱ = ۱ وداي، ۲ - دوره.

خر ۲ = ۱ مدور، ۲ خليع، ۳ قادر، متمكن

۵ - چاوگي، فريزي نوسيانه ٺولي ناوي يا ڪاري
سهره ڪي دا جوور: ۱ - ناو: له ناو چوون، ۲ - خسن،
ٺه وسه، خسن. . هتد

۶ - ده ننگي «و» جوور ده ننگي (RUE) ه، له فهره نسي دا و

ٲهولى ٲىٲى (واو) ٲىٲى .

٧ - ٲهگه رهاٲ وماناى وشه ٲهگ وچاوگى له عه ره بى ٲا
جوور ٲهك بون ٲهوا جىاىان كر ٲاگه سه وه ٲا به «مصدري
مؤل» ٲا به ٲه رب رٲىنگى تر هه ٲاكو جىاوازى له به ٲىان ٲا
نشان ٲدري : رٲز : ترتيب ، رٲز كردن : آن ٲرٲب - عملىة
الترتيب ٲاكو وخوه نه وارا ٲهوانه ٲى فه ره نگه وه كار
ٲىارن وه ٲاٲىه ٲى ٲهوانه ٲى كورد نىن ، بزائن ٲه وٲو و
وشه له ٲهك جىاوازن .

نشانه

١ - (ن) ناو

٢ - (ر) راناو

٣ - [ٲن] ٲاوه لكار

٤ - [ٲك] ٲاوه لكار ٲار

٥ - [چ] چاوگ

٦ - [سر] سه رسورمان

٧ - [ا] ٲامراز

٨ - [ٲ] ٲامرازى ٲر سىار

٩ - [ٲب] ٲامرازى بانگ كردن

١٠ - [ك] كار

١١ - [ٲر] ٲه رب رٲىن

١٢ - [ٲاش] ٲاشبه نٲد

١٣ - [ٲشن] ٲىشبه نٲد

١٤ - [پپ] پرپوژیشن

١٥ - [پو] پیوهند

١٦ - [م] مجازی

١٧ - [تم] ته ماشا بکه

١٨ - [کن] کنایه

وهر له ئه وهی کوتایی وهی سه ره تا بارم فره سوپاسی ته و
براده رو ماموستایانه کهم که کومه ک و یارمه تیم دان وه
تایه تی ماموستای قزو دارم محسن بنی ویس که هیچ
دریخیک نه کرد چ له ده سمیه دانم له نویسن و
ده رکردنی مانای وشه گان یا په یدا کردنی وشه ی کوانه و
دیرین و چ له روی ریکخسن و ریزکردنی وشه گان و
بابه تیان.

تصدير

بعد الاتكال على الله وبمؤازرة وتشجيع الاخوان
عزمت على وضع قاموس كردى - عربى باللهجة
الكلهوريه، وكان ثمار جهودى المتواصلة لاربعة سنوات
متوالية هي هذا القاموس الذي بين ايديكم «گه وهه رى
گه رمه سیر» والذي ارجوان يملأ جزءا من الفراغ في
المكتبة الكردية.

تشهد اللغة الكردية منذ انتهاء الحرب العالمية الثانية
حركة واسعة من لدن اللغويين والمهتمين بشؤون اللغة
بأمل تطويرها وجعلها مواكبة ومسيرة لروح العصر، وهذا

لا يتأتى الا بوضع لغة موحدة من اللهجات الكردية المختلفة، وهكذا صدرت عدة قواميس ومعاجم بلهجات متعددة ساهمت الى حد كبير في رسم صورة كاملة للغة الموحدة، لذا وجدت من الواجب ان اساهم - قدر المستطاع - في هذا الجهد العظيم والمشكور فعمدت الى وضع هذا القاموس لعله يساهم في توحيد اللغة ويزيد من رونق تلك الصورة وجماليتها.

يختلف هذا القاموس عن القواميس الكردية الاخرى التي وضعت حتى الان من الواجه التالية :-

١ - الالف باء : وكان ترتيبها على النحو التالي :

أ [ئا، ئه، ئ، ه]ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ، د، ر،
ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ق، ك، گ، ل، م،
ن، و، ه، ی.

٢ - رتبت كلمات هذا القاموس على اساس الحروف الهجائية وليست على اساس الاصوات كما هو الحال بالنسبة للقواميس الاخرى، اي ان الحروف الثقيلة والخفيفة لم تفرز وتعامل على اساس حروف مستقلة.

مثال : كتبت الحروف (ر)، (ړ) و (ل) (ل) معا

٣ - كتبت الحرف الخفيف قبل الحرف الثقيل

أ - ل - گول، گول . . الخ

ب - ر - پەر، پەر . . الخ

ج - ی - می، می . . الخ

٤ - إذا كانت الكلمة تكون اكثر من نوع واحد من اقسام الكلام فأنها تكتب منفصلة بعد ترقيمها ١ ، ٢ ، ٣ .
 الخ مثال : خر-١ = ١ وادي ، ٢ دوره . خر ٢ = ١ مدور ، خليج ، ٣ قادر ، متكنن .
 ٥ - تأتي المصادر العبارية مع الاسم او الفعل الاصيلي : ناو، له ناوچوون . خنس نهوسهرخسن .

٦ - صوت «و» هو كما في الفرنسية (RUE) ويأتي هذا الرمز مع الحرف «و» واو .
 ٧ - تفاديا للالتباس الذي قد يقع فيه بعض القراء وخاصة من غير الكرد فقد عمدت الى استعمال مصادر مؤوله او تعابير اخرى في حالة تشابه معنى الاسم والمصدر في اللغة العربية ، لنفرك بين معنى الكلمتين او بالاعرى اقسامها مثل : ريز = ترتيب ، ريز كردن = ان يرتب ، عملية الترتيب .

المختصرات المتعددة

- ١ - [ن] اسم
- ٢ - [ر] ضمير
- ٣ - [ئن] صفة
- ٤ - [ئك] ظرف
- ٥ - [ج] مصدر فعل
- ٦ - [سر] اداة التعجب

- ۷ - [أ] اداة
 ۸ - [ئب] اداة استفهام
 ۹ - [ئب] اداة نداء
 ۱۰ - [ك] فعل
 ۱۱ - [در] تعبير
 ۱۲ - [پاش] لاحقة
 ۱۳ - [پش] سابقة
 ۱۴ - [پپ] حرف جر
 ۱۵ - [پو] حرف عطف
 ۱۶ - [م] مجاز
 ۱۷ - [تم] انظر
 ۱۸ - [كن] كناية

ويسرني ان اختتم هذا التصدير بتقديم جزيل شكري
 وامتناني لجميع الاخوان الذين ابدوا لي العون
 والمساعدة سواء بالبحث عن الكلمات النادرة ومعانيها
 او بتزويدي بمصادر ومراجع عن الموضوع واخص
 بالذكر زميلي محسن بني ويس الذي لولاه لما تمكنت
 من انجاز هذا القاموس . والله من وراء القصد .

سه رچاوه

- ۱ - قاموسی زمانی کوردی، بهرگی یه کهم (ء)
 عبدالرحمن محمد امین زهیبی
 ۲ - قاموسی زمانی کوردی، بهرگی دووهم (ب)

- عبدالرحمن محمد امين زهبيحي
- ۳ - فہرہ نگي لہڪ ولور، دانان وڪوڪردنهوہي خہمیدی
تيزہد پہناہ.
- ليدوان وبہراوردکردن مہحموود زامدار.
- ۴ - تہستيرہ گہشہ، فاضل نظام الدين.
- ۵ - المورد - قاموس انگليزي - عربي، تاليف منير
البلبيكي.
- ۶ - المنجد في اللغة والاعلام.
- ۷ - فقہ اللغة للثعالبي.

The Advanced Dictionary... ۸

By A.S.Hornby and others

London. 1967

- د ۱ [ن] / دالّ / الحرف التاسع من الألف باء
د ۲ [ر] للتملك [الشخص الثاني]: ثانه گه د، ماله گه د
دا ۱ [سر] صيغة النداء: اماه!
دا ۲ [ئك] ظرف تخصيص للـ ۱ - للمكان: له
مال دا ۲ - للزمان: له شه ودا. تنقلب الى (الالف) لفظاً:
له مال دا = له مالاً
دا ۳ [پش] سابقة تضاف الى الفعل فتقلب المعنى:
كهفت = دا كهفت

دایریان [ج] الانفصال: له يهك دایریان
 دایرین [ج] الفصل: جهنگ، مهردم له يهك دایری.
 دایر [ثم] ته‌لپه‌رو دایه‌ر
 دایر [ن] جده، أم الوالدين
 داته‌کانن [ج] السحب بقوة والأفلات: دهس له دهسی
 داته‌کان و وای

داجرانن [ج] انفراج
 داجریان [ج] الانفراج = گه‌لی داجریا.
 داجمیان [ج] الانطلاق: دی که‌ی داجمن؟
 داجوریان [ج] اختراق وتلاشی [الشهب والنيازك]:
 ٲشمشو ئاساره‌یه‌ك داجوریا
 داجه‌قانی [ج] الفجر: دهم داجه‌قن
 داجه‌قیان [ج] الانفجار: ده‌می داجه‌قیان
 داجه‌کانن [ج] ١ - الفك، الفتح ٢ - التفتیت
 «داجه‌کیك [ئن] ١ - بمنفتت، مفتت ٢ - مفتوح،
 مفكوك

داجه‌کیان [ج] ١ - التفتت ٢ - الانفتاح، الانفكاك.
 داجوون [ج] انفتاح وتدفق [الماء]: كونه‌گه داجگه
 داخ ١ [ن] ١ - الم، قهر ٢ - غضب ٣ - كوي
 داخ ٢ [ئن] حار - بدأ: ئاوه‌گه داخه
 داخ بوون [ج] الغلیان وارتفاع درجة الحرارة
 داخ‌رانن [ج] جعله ينسل

داخريان [چ] الأنسلال: شواله گهي داخريا.
 داخ کردن [چ] ۱ - الغلي: ناوه گه داخ بکه ۲ -
 الکوی: ئاسنه گه سوهر بو دهسم داخ کرد.
 داخ له دل [ئن] ۱ - متألّم، مقهور ۲ - غاضب
 داخواز [ئن] ۱ - طالب ۲ - متمن
 داخوازی [ن] ۱ - طلب ۲ - أمنية، تمني
 داخوازی کردن [چ] ۱ - الطلب ۲ - التمني
 داخورپيان [چ] الأنهيّار: گديواره گه داخورپيا
 داخورميان [چ] الأنهيّار: په رچين باخه گه مان دا.
 خورمياگه.
 داد ۱ [ن] ۱ - عدل ۲ - عون، نجلدة: برهس له
 دادم.
 داد ۲ [س] للتعبير عن الألم والمرارة: داد له دهسي
 زالم! - هه ي داد له دهسي زه مانه!
 دادا [ن] أم [الطفل]
 دادره وهر [ئن] عادل، مستقيم
 دادرهس [ن] منجد، معين: كهس دادرهسم ني يه.
 دادگهر [ن] ۱ - مستنجد ۲ - مشتكى
 داد کردن [چ] الألتماس
 دادگا [ن] محكمة، دار العدل
 دادگهر [ن] قاضي، حاكم
 دادوهر [ن] مشتكى، مدعى

دار ۱ [ن] ۱ - شجر ۲ - تعلیق ۳ - وضع
[الشاي... الخ] على النار ۴ - استفزاز، ملحة ۵
- عمود

دار ۲ [باش] تضاف الى الاسم فتكون صفة: دل =
دلدار تاو = تاودار

أ - تەو دار نان [چ] وضع [الشاي... الخ] على
النار: تاوی جای نامەبەو دار

ب - وه دارا چوون [چ] ۱ - الافتقار الى... : ئەپرا
قلسی وه دارا چوو ۲ - الاستفزاز: وه داری
کورەیا مەچوو

ج - وه دارا کردن [چ] ۱ - التعليق: پالتاوه‌گه وه دارا
کرد.

۲ - الأعدام: - گونا‌بار وه جزای خو‌هی ره‌سی، کریا وه
دارا

دارا [ئن] ثري: هه‌رکه‌س دارا بوو، هه‌ره‌سناک بوو
دارایی [ن] ثراء: دارایی دنیام چوار دیناره
دارچین [ن] دارسین، قرفة

دارچینی [تم] دارچین
دارزانن [چ] ۱ - التفتیت ۲ - التفسیح ۳ - التمزیق
۴ - جعله يتأكل ۵ - الضرب بشدة
دارزی‌گ [ئن] ۱ - متآكل: خانگی دارزی‌گ ۲ -
ممزق: مشکگی دارزی‌گ ۳ - مسخ، متفسخ

داپړزيان [ج] ۱ - التاكل ۲ - التفسخ ۳ - التمزق
 دارسان [ن] غابة: ثى كهزه پري دارسانه
 داپړشانن [ج] ۱ - جعل [الناس] يتجمهرون ۲ -
 البعثرة
 داپړشيان [ج] التجمهر، مهردم داپړشيا له بازار ۲ -
 التعامش سيلان الدمع وضعف العين
 دارنده [تم] دارا
 دارندهى [تم] دارايى
 داپړوات [ن] توابل
 داپړوجان [ن] خردل، نيات الخردل
 دارو دوسه [ن] اتباع، ازلام
 دارين [ن] كثير الاشجار، خاص بالاشجار،
 داس [ن] مسنيه (منجل)
 داستان [ن] ۱ - أسطورة ۲ - حكاية، قصة
 داسگه [ن] سنا السنابل
 داسولگه [ن] منجل صغير
 داکاسيان [ج] ۱ - الاستقرار: سهلام له لای براگه
 داکاسياگه
 داکهفتن [ج] ۱ - الخروج ۲ - التولد: له وړوژدهى له
 دالگه داکهفتگه، خوهشى وه خوهى نهديه
 داکردن [ج] ۱ - الأنهمار: واران داکرد ۲ - الأملاء:
 مەريەم ئاو له کونەگه داکرد

داکولانه [ن] اَکله تعد من الحنطة المحبشة. «بلیلة»
داکیشان [چ] ۱ - المد: ناوخاس قول داکیشا ۲ -
التمطي [حیوان]: ماهین خوهی داکیشی له
شه که تی دا.

داگرتن [چ] ۱ - التنزیل: باره گه داگر ۲ - التعبئة:
سی باره گه نم، نهرا هه پرین داگرته. ۳ - التغطية:
نه ور روی ئاسمان داگرتگه ۴ - الاستیلاء علی،
الاستحواذ: هه ره کهس هات و بهشی له زه وه گه
داگرت.

دال [ن] عقاب: طیر النسر الأسود
دالان [ن] دهلیز

دالاوخوهر [ن] مهرب

دالاوخوهری [ن] تهرب

دالاویز [ن] بکرة: دالاویزیان بریه وه

دالاویزپرین [چ] الأفناء، الأبادۃ عن بکرة أبیهم

دالگه [ن] أم، والدۃ - له دالگه کردن [چ] السماح

لصغار الاطفال بالرضاعة من أمهاتها

دالگه [سر] صیغة النداء: أماه

دالگه ماران [ن] عطاء، عطاءه

دالگی [ئن] أمومي

دالوه خش [ن] عفو، صفح

دالوه خش کردن [چ] العفو عن، الصفح عن: ئی

جاره دالوه خشى بکه .

داليه [ن] حقل [خاصة حقل مخضرات]: داليه
شامى .

دام [ن] ۱ - فح = هرجگ دام نه رای نامه وه، بى
سوود بو ۲ - کمين .

أ - له دام حسن [ج] ۱ - الأيقاع في الفح ۲ - الأيقاع
في الكمين

ب - له دام كهفتن [ج] ۱ - الوقوع في الفح ۲ -
الوقوع في الكمين

داماگ [ئن] ۱ محتار، محير ۲ - معوز، محتاج:
كوومه كى بکه، بى كهس و داماگه .

دامه زرائن [ج] ۱ - التنظيم ۲ - الأنشاء ۳ - الأسكان
دامه زريان [ج] ۱ السكن ۲ - الاستقرار

داملکانن [ج] جعله يسل: نه سپه که، سه رله
نه وساره که داملکان .

داملکیان [ج] الانسلال: نه وسارى سه رى ماهينه که
داملکیا .

دامو ده زگا [ن] معدات

دان ۱ [ن] ۱ - علف الحيوان ۲ - وحدة واحدة:
دانى خورما ۳ - حبوب ۴ - حر عكس المصنع:
رونى دان

دان ۲ [ج] ۱ - الأعطاء: دينارى دا وه قهرت ۲ -

المرور: دا وه وهر مآلمانا ۳ - التقديم (سعر): چهنی
وه مآله گهمان دا؟

دان ۳ [پاش] تضاف الى الأسم فتكون: ۱ - مصدر
الفاعل، ثاودان ۲ - أسم مكان: شهكهردان
دانا [ئن] ۱ - فاهم، عارف ۲ - ذكي، عالم
دانا بوون [ج] أن يصبح فاهماً، عارفاً وذكياً
دانان [ج] ۱ - الوضع: دانايه‌ی له سهر میزه گه ۲ -
أن يخسر: چهنی دانا له قومار؟ ۳ - تقدير (القيمة،
الضمن): وه چهنی خانگه گه دانان؟ ۴ - الافتراض:
دانه ئهوان نه هاتن! ۵ - التأليف: وزیا قامووسیک
دانانگه

دانایی [ن] ۱ - فهم، معرفة ۲ - ذكاء
دانه [ن] ۱ - وحدة واحدة: دانه‌ی له وکتاوه هزار
دینار ههرزی. ۲ - سائل أحمر كان يستعمل كدواء
لمعالجة الرمد. ۳ - دُر (معدن).
دانه‌ر [ن] واضع، مؤلف: سهرتیب دانه‌ری کتاوه گه‌س
دانه‌رووکه [تم] داکولانه
دانه کولانه [تم] داکولانه
دانه‌وه [ج] ۱ - الارجاع: کتاوه گه‌ت دانه‌وه؟ ۲ -
الایفاء: قهرتی مه‌ردم نده‌ره‌وه.
دان دان [ج] تقديم العلف للحيوانات: دانی
هیسره گان بده

داندان [ن] نثار، كمية قليلة، عدد قليل: داندان
دكان به سیابو

دان کردن [ج] أن يعلّق الحيوان: دانی په سیه لگه
بکه.

دانگ [ن] صلي

دانگ دان [ج] الصلي: دانگی گوله لیم دان.

دانگدر [ن] رشاش

دانگوو [تم] داکولانه

داننگ [تم] دان [۱ - ۲] داننگه [ن] جذري الاغنام

دانوو دوو [تم] أرضاع صغار الاغنام

دانوو دوو کردن [ج] الأرض: المادة السابقة

دانیشانن [ج] الأبطال، العزل: فقیر حال بوون،

نهرایه باوگی له مه کتیب دانیسانه ی

دانیستان [ج] ۱ - القعود له شوانی دانیشتا ۲ -

الامتناع: نیندگی به دکاری دانیشتا ۳ - الاعتزال.

دانیشتنه وه [ج] تقصر [أطول]: خه لگه وه ختی

هشک بوو، دانیشتیگه وه.

دانیشگا [ن] جامعة

داو [ن] ۱ - شرك، فح ۲ - جولة [اللعب] ۳ - مره:

ئی داوه نیه تیمه مال، داوینگی تر ۴ - شوط: وازی

کردیم، دوو داو بردیمه و ت

داوا [ن] ۱ - دعوة ۲ - طلب ۳ - خصام

داواکار [ن] ۱ - داع ۲ - مطالب: داواکاری حقی

خوہ مانیمن

داواکھر [تم] داواکار

داوا کردن [چ] ۱ الدعوة ۲ - الطلب

داوان [ن] شلیلة: پری داوانی کالگ ٹہرامان هاورد.

داوان پاک [ئن] عقیف (أمرأة): فاطمة زنی داوان

پاکینگہ.

داوان پاکي [ن] عَقَّة

داوان پیس [ئن] فاجرة، ذاعرة

داوان پیسی [ن] فجور، عارة

داوہزانن [چ] ۱ - الأنزل: وہ زوور قاجاخچیگہ

کوول ٹہسپہگہ داوہزانن ۲ - التخفيض: کہمی له

نرخہگہی ٹہرامان داوہزان

داوہزیان [چ] ۱ - النزول: کوول ٹہسپہگہ داوہزیا

۲ - الانخفاض

داورانن [چ] الفصل العزل: جہنگ، مہردم له

یہ کتری داوران.

داوریان [چ] ۱ - الانفصال: بوہ ہمارا له یہک

داوریان.

داوشکیاگ [ئن] ۱ - متفسخ ۲ - متعفن ۳ - متعطن

داوشکیان [چ] ۱ - التفسخ ۲ - التعفن ۳ - التعطن

داول [ن] خبال الماته ۲ - شخص مهزوز الجسم أو

رث الثياب

داهاتگ [ن] شائع، سائد: رسومی داهاتگ

داهاتن [چ] الشیوع: ئی باوه تازه داهاتگه

دایان ۱ [ن] رضاعة

دایان ۲ [چ] الهطول: واران دایا

دایانگا [ن] ۱ - مرضعة ۲ - دار الحضانة

دایه [سر] صیغة نداء الام: امه

دایهم [ئک] دائماً: دایهم چهوی ها وه ئهسره وه.

دایهمی [ئن] دائمی: کاری ها دایهمی نی یه.

دایشتن [چ] التملك: جوامیر شهش کوریه دوه تیک

دایشت

ده [ن] عشرة، عشر [۱۰]

دهبان [ن] نوع من الخناجر

دهبهنگ ۱ [ن] مشکلة ۲ - مصيبة

دهبهنگ ۲ [ئن] داخ

دهبله [ن] تضخم

دهبله کردن [چ] ۱ - التضخم: دلم دهبله کرد

دهخالت [ن] التجاء والتماس الحماية

دهر ۱ [ن] ۱ - فتحة الباب ۲ - مدخل ۳ - فتحة ۳-

أنثى الخنزير

دهر ۲ [ئک] خارج

أ - نهو دهرکه فتن [چ] الانكشاف

ب - ئەودەرهانن [چ] الخروج، الطلوع: ئەمال
هاتەو دەر.

ج - ئەودەبشت کەفتن [تم] ئەودەر کەفتن:

دەرامەت [ن] ۱ - مصدر کسب ۲ - مورد

دەرانی [ن] باب

دەراو [ن] فتحة في الساقية لأرواء الحقل يثق

دەرەتان [ن] مخرج: دەرەتانمان بریاگە

دەرەقەت [ن] ۱ - قدرة ۲ - أمكانية

دەرەقەت هاتن [چ] ۱ - أملاك القدرة على ۲ -

التمكن من: کەس دەرەقەتی ئی کارە نیەتی.

دەرەك ۱ [ئن] جحيم

دەرەك ۲ [ئن] خطر: ئەورئیه فرە دەرەكە

دەرەکی [ن] أجنبي: دەرەکی هات، بنەکی دەرکرد.

(پەند)

دەرەن [ئن] مهتم به، مبال: دەرەن کەس نییه.

دەرەن بوون [چ] الاهتمام، المبالاة

دەرەبوون [چ] تفتح الجرح، خروج الصيد منه.

دەرەلەگەیی دەرەو.

دەرپا [ن] فتحة (السروال، البنطرون)

دەرپەرانی [چ] الأخراج، جعله ينطلق الى الخارج

دەرپەرین [چ] الخروج بسرعة: شاوویس دیم،

دەرپەریر دەرەبشت

دهرپوقانن [چ] الأنقلع، القلع: چَوْنه و یاری بی،
چهوی دهرپوقنی.

دهرپوقیان [چ] الأنقلع: چهوی دهرپوقیا.
دهرچوون [ن] ۱ - الخروج ۲ - الانطلاق ۳ -
التغلب، الفوز ۴ - الانحراف: له ری دهرچگه. ۵ -
الأنفلات: له دهسمان دهرچوو ۶ - الصدور: سی
چوار کتاو تازه لهی رووژه یله دهرچوو ۷ - التحرر من
القيد.

دهرخوارد [ن] - أطعام ۲ - تجريع: زهر دهرخواردی

دهرخواردان [چ] ۱ - الأطعام: گوشت دهرخواردی
۲ - التجريع

دهرد [ن] ۱ - الم ۲ - قهر، هم، غم، عذاب ۳ -
وباء، آفة ۴ - عله ۵ - فائدة: نئی دهرزمانه وه دهردی
نه خوه شیه گهی نیه خوهی.

أ - وه دهرد خواردن [چ] الأفادة: ههر رووژی تیگه وه
دهردمان بخوهی ۲ - أن يلائم: ههر دوگیان وه دهرد
یه کتری خوهن

ب - وه دهرد ماتن [تم] وه دهرد خواردن.
دهردان [چ] ۱ - كرى: جوو دهردان ۲ - تنظيف
البشر چالاو دهردان ۳ - أخراج (التراب... الخ) من
(الحفر... الخ)

دهرده سهری [ن] مشکلة: يا خودا کهس توشی
دهرده سهری نه بوو.

دهرز [ن] ۱ - دهرس ۲ - فطر، شق، صدع ۳ -
عُرّه: وسط الجبین: دهرزی تیول. ۳ - مسامات ۴ -
فجوات صغيرة.

دهرزن [ن] درزن، دهزینہ [۱۰ - ۱۲] وحدة
دهرزى [ن] ۱ - أبرة الخياطة ۲ - أبرة الدواء ۳ - کل
شيء يشبه الأبرة ۴ - الدواء الذي يزرقي في الجسم:
پزشکه گه چوار دهرزی ئه پای نوسا. ۶ - أبرة القدح في
السلاح الناري

دهرزيله [ن] نبات ذو أشواك كالأبرة.

دهرس [تم] دهرز - ۱ -

دهرس دان [ج] التدريس: مامووسا نامدار دهرس
دهرفهت [ن] فرصة، مجال: هه ر دهرفهت ئه رام
بکه فيگ سهره ليدان دهم

دهرکه فتن [ج] ۱ - الظهور ۲ - التبيان

دهرکه ل [ن] عتبة الباب

دهرکردن [ج] ۱ - البقلع: چهوى دهرکرد ۲ -
الاستئصال: ريشه ي نه خوه شيه گه ي دهرکرد ۳ -
السحب (الى الخارج): دهرى کرده و دهشت ۴ -
الأخراج: دوو کوچگ له جگرى دهرکردن ۵ - أفتاح
أو انفجار (الجرج) دمهله گه ي سهرى دهرکردگه. ۶ -

الطرد: له کاره گه دهري کردن. ۷ - البروز ۸ -
 التخليص: دهرم بکه له دهسيان ۹ - الأصابة ب: ثاوله
 دهرکرد ۱۰ - الطرح: دوانه لی دهرکه هيچه تي
 نيه مينينگ ۱۱ - الأصدار: مه کته به گمان سالی کتاوی
 دهرکینگ ۱۲ - الأنتاج ۱۳ - الأجلء
 دهرکيشان [ج] ۱ - الأستصال ۲ - السحب الي
 الخارج ۳ - الرفع الي الخارج: دوولی ثاو دهرکيشا
 دهرگا [ن] فتحة الباب
 دهرگولوه [ج] فتحة التنور لدخول الهواء
 دهرمالين [ج] التظيف بأخراج المواد [خاصة
 النفايات]: ته نوره گه دهرمالي؟
 دهرمان [ن] ۱ - دواء، عقار ۲ - علاج
 دهرمانخانه [ن] صيدلية
 دهرمان خوارد [ن] تسمم
 دهرمان خوارد کردن [ج] أن يعطيه السم: ته ورته
 دهرمان خواردی شوه گهی خوهی کرد.
 دهرمانکهر [ن] ۱ - مداو ۲ - معالج
 دهرمان کردن [ج] ۱ - التداوي: دهرماني زخمه گه
 بکه ۲ - المعالجة: خودايا دهردمان دهرمان بکه
 دهرنان [ج] ۱ - غلق الباب: دهری قاييه گه بنه ۲ -
 التغطية: وضع الغطاء على... دهری قوشخانه گه
 بنه.

دهر نه‌فیز [ن] مفک البراغي
دهر هاتن [ج] الخروج: هيمان له مال دهر نه‌هاتگه.
دهر هاوردن [ج] الأخراج: قه‌لمه‌گه‌ی دهر هاوردو
دهس کرده نوسان.

ده‌ره‌هم [ن] درهم: ۵۰ فلساً
ده‌روه‌دهر [ثن] متشرد، شريد: بی مال و ده‌روه‌دهره.
دهر وه‌دهر بوون [ج] التشرّد: مالی ریمیاو ده‌روه‌دهر بو.
دهر وه‌دهر کردن [ج] التشرید: نائی بریاو دهر وه‌دهر
کریا.

دهر وه‌دهری [ن] تشرّد: سی سال وه ده‌روه‌دهری ژیا.
ده‌روه‌ن [ن] مضیق بین جبلین
ده‌رویش [ن] درویش
ده‌روون [ن] ۱ - نفس ۲ - داخل، باطن ۳ - تحمل،
صبر

ده‌روون دار [ثن] صابر، متحمل
ده‌روونی [ثن] نفسي
ده‌زگا [ن] ۱ - مؤسسة ۲ - بناء
ده‌زمال [ن] ۱ - منديل ۲ - کنایة عن بکارۃ البنات
العداری: ژنه‌ی قاو دا چوونگه بی ده‌زمال بو.
ده‌زووران [ن] ۱ - خطیب ۲ - خطیبة
ده‌زووران دار [ثن] ۱ - خاطب ۲ - مخطوبة
ده‌زوورانی [ن] حفلة الخطوبة

دزورانی کردن [چ] عقد الخطوبة

دهس [ن] ۱ - يد: دهسی له پای شوورتره [په‌ند] ۲ -

القائمة الامامية للحيوان: دهس چاره‌واگه ئاو

هاوروگه. ۳ - امر، سلطنة نفوذ: هه‌رک‌س دهسی

بچووگ کيشت کاری کيگ ۴ - طقم کامل: دهسی دلناگ.

أ - دهسی ئه‌و پيشت ناچی [ذر] لایتمکن. لایستطيع

ب - دهس ئه‌و دنیاگرت [در] خائف جداً، أن يموت

خوفاً

ح - دهس له پا خه‌تا کردن [در] الانفة، لايتنازل

د - دهس له پاخه‌تا کردن [در] التحرك

ه - دهسی له پای شوورتره [در] رجع بخفي حنين

و - دهس وه قنگ گورگه‌و کردن [در] عمل المستحيل

ز - ئه‌و پيشت دهس خستن [چ] التوفير

ح - ئه‌و دهس دان [چ] التسليم، كأن تسلّم متهماً أو

شخصاً مطلوباً الى السلطة: کاوه کوره‌ی خوهری داو

دهس.

ط - له دهس هاتن [چ] التمكن: چه له دهسیا تیگه!

ي - له‌دهس دهر چوون [چ] ۱ - ضیاع (فرصة):

دهرفه‌ت خاسیگ بۆ به‌لام له‌دهسم دهرچگ. ۲ -

خسارة أو فقد الشيء: خانگه وه په‌تی له‌دهسم

دهرچگ

ك - له دهس دان [چ] ۱ - خسارة الشيء ۲ - أن

يعامل باليد [يظهر المعنى من سياق الجملة] كهـمـي
خهـوـرهـگه له دهس بده

۲ - الأفرط: کارهـگه فره خاسه له دهست مهـرهـی.

ل - له دهس كهفتن [م] الصدور عن: کابرا هیچ
خراوه بهگ له دهسی نه كهفتگه

م - له دهس كهـم [ئـك] على الأقل: له دهس كهـم
سی ههزار كهسن.

ن - وه دهس = باليد [في العمليات الرياضية]:
شهش جار شهش، سی و شهش: شهش، سی وه
دهس

س - وه دهسا دان [چ] ۱ - السحق ۲ - التحطيم
غ - وه دهسه وه [ئـك] ۱ - وشيك: جهنگ ها وه
دهسه وه ۲ - موجود: ئیرنگه هیچ وه دهسه وه نی یه.

دهساو دهس [ئن] ۱ - منتقل من يد الى أخرى.
دهس ئه لگرتن [چ] ۱ - التوقف عن [العمل]: وهر له
سه عاتی دهس له کار ئه لگرتن ۲ - التخلي عن، رفع
الأيدي عن...

دهس ئه لوهس [ئن] ملفق: ئی خه وه ره دهس ئه لوهسه.
دهس ئه لوهس کردن [چ] التلفيق

دهسه [ن] ۱ - طقم: دهسه ی پیاله. ۲ - مجموعة
[من الناس] ۳ - تشكيل عسكري يقابل السرية.

دهسه ر [ن] رُحی

دهسه شكنه [ن] حيرة

دهسه شكنه كردن [چ] جعله يـحتار: محسن
دهسه شكنه مان كرد.

دهسه لقورت [ن] عصيدة: خشبة تشد بها الممخضة
من طرف واحد

دهسه مل [ن] عناق

دهسه مل كردن [چ] العناق: دهس كردنه ملي يهك.
دهسهو بهسه [ن] ۱ - تواطؤ ۲ - أنفاق سري للقيام
بعمل ما:

دهسهو بهسه كردن [چ] ۱۰ - التواطؤ ۲ - الأنفاق سراً
للقيام بعمل معين.

دهسهو دان [چ] الفجن ثانية للتعجيل باختماره:
دهس خه وره گه به يه وه.

دهسهو ژير سه رنان [در] قطع الأمل، أنقطاع الرجاء:
دهسهو ژير شهر بنه لهو كاره.

دهسبر [ئن] غشاش: ياوهر وه سالار مهكه، دهسبره.
دهسبره [ئن] ممكن الوصول اليه: مالي خوه مان
دهسبره ني يه

دهسبرهس [تم] دهسبره

دهسبري [ن] غش

دهسبر [ن] استمنا باليد

دهس پهركردن [چ] الاستمنا

دهس پيا هاوردن [چ] التلمس: دهس وه سهرا هاودن
 دهس پيسه و دان [چ] ۱ - الممس ۲ - التلاعب ۳ -
 الضرب: نه گهر دهس دايده پيهو نه وه نيه زاني
 دهس پي دان [چ] التصافح، المصافحة
 دهس پي كردن [چ] البدء، الشروع
 دهستوور [ن] ۱ - دستور ۲ - تعليمات ۳ - تعاليم،
 اعراف، تقاليد
 دهستوور دان [چ] اصدار التعليمات
 دهس چوون [چ] التمكن: دهست چوو قه يخه ي بكه ي؟
 دهسخته [ن] كتابة، خط اليد
 دهسخره [ن] تأخير، تعطيل
 دهس خره كردن [چ] التأخير التعطيل
 دهس دان [چ] ۱ - أن يكون ملائماً: نهو كاره دهس
 ديگه. ۲ - الصعود: دهس له بهرزي دان
 دهس دريژي [ن] اعتداء
 دهس دريژي كردن [چ] الاعتداء
 دهسريژ [ن] رمي، صلي: وه ره شاش دهسريژي ليمان كردن
 دهس ريژ كردن [چ] الرمي بصلي
 دهسشوور [ن] مغسلة
 دهسقاله [ن] منجل يستعمل في حصد الأعشاب
 دهسقه رت [ن] دّين نقد
 دهسكاري [ن] ۱ - تصرف ۲ - تغيير

دهسکاری کردن [چ] ۱ - التصرف ۲ - التغير:
کاره‌گه‌مان دهسکاری کریاگه

دهسکه‌فت [ن] ۱ - دخل، محصول، ایراد، غنیمه ۲
- ربح، فائدة: لهو مامله‌ته پاره‌ی خاسینگ دهسمان
که‌فت

دهسکرد [ئن] ۱ - بدوی ۲ - اصطناعي ۳ - غیر متقن
دهسکیش [ن] ۱ - قفاز ۲ - الذي يقود: دهس بایرد
بکیش تا مال.

دهسکیشان [چ] آن يقوده
دهسکیشی [ن] أستدراج
دهسکیشی کردن [چ] الأستدراج: دهس کیشی
که‌ن.

دهسگ [ن] مقبض

دهسگا [تم] دهزگا

دهسگ دار [ئن] ذو مقبض

دهسگر [ن] ۱ - عائق، مانع ۲ - مساعد

دهس‌گرتن [چ] ۱ - الأعانة: فره‌ه‌ژاره، دهسی
بگرن ۲ - الزواج، التزويج: دهس منالی‌ته‌پرای بگرن
دهس‌گرتنه‌وه [چ] الأستجداء: نه‌دارای کاری پی
کرد، ناچار بو دهس له‌مه‌ردم بگریده‌و.

دهسگیر [ن] ۱ - أسر ۲ - حصول: له‌ی کاره‌چیش
خاسینگ دهسگیرمان بو.

دهسگیر کردن [ج] الأسر

دهس گیریان [ج] الأنشغال: دهسی گیریاگه، هیچ
نیه توانی ئه راد بکینگ

دهسلات [ن] ۱ - السلطة، سيطرة، أمكانية، تأثير
دهسلات دار [ئن] ۱ - ذو سلطة، متسلط، مسيطر ۲
- متمكن: دهسلات دار، گشت کاری له وهری چوو
دهسلاتداری [ن] حالة كون الفرد: ۱ - متسلطاً،
مسيطراً ۲ - متمكناً

دهس له خودان [ج] التزین، أن يعتني بهندامه
دهس لی حسن [ج] ۱ - الجدع ۲ - التنظيف: دهس
له حه وشه گه بخه
دهس لی دان [ج] ۱ - التصرف ۲ - التلاعب: دهس
له ترازو مه ده.

دهسمال [تم] دهزمال

دهسمیهت [ن] مساعدة، معاونة

دهسمیهت دان [ج] المساعدة، المعاونة: مال
هواس کار کهن، دهسمیهتیان بده

دهس نان [ج] الشروع = که ی دهس نان له کار؟
دهس نماز [ن] وضوء: له کانیه گه دهس نماز گرت و
خه ریکی نماز کردنه

دهس نماز گرتن [ج] التوضؤ

دهس نیشان [ن] ۱ - تحديد ۲ - تعیین ۳ - تهديف

ده‌سنيشان کردن [ج] التحديد، التعيين: چ دوه‌تی
ده‌سنيشان کردیه؟

ده‌سنوس [ن] ۱ - مخطوطة ۲ - خط اليد
ده‌سواز [ئن] سخي، كريم: چه‌سه‌خانی نه‌قیب
ده‌سواز بو

ده‌سوازی [ن] ۱ - سخاء، کرم ۲ - مـمازحة
ده‌سوه‌جی [ئک] فوراً، حالاً: هه‌ر خه‌وه‌ره‌گه ره‌سیه
پیم، ده‌سوه‌جی هاتم.

ده‌س وه‌دهم [ئن] کفاف: کاره‌گه‌مان هه‌ر
ده‌س وه‌دهمه.

ده‌س وه‌سه‌راگرتن [ج] ۱ - أن بحمي ۲ -
الاستحلال

ده‌س وه‌سه‌راگیریاگ [ئن] ۱ - محمية ۲ - مستحلة:
ولاتی نامیبیا هی‌مان ده‌س وه‌سه‌را گیریاگه.

ده‌س وه‌شانن [ج] الضرب

ده‌س وه‌کوته‌ک [ئن] عصبي المزاج

ده‌س وه‌یه‌ک دان [ج] التصافح، المصافحة

ده‌س و برد [ئک] فوراً، حالاً: ده‌س و برد کار خو‌ی
ئه‌نجام دا

ده‌س و پا [ن] قوائم و رأس الحيوان

ده‌س و پاچه [ئن] ۱ - محتار ۲ - محتاج

ده‌س و پاچه که‌فتن [ج] ۱ - الاحتیار ۲ - الاحتیاج

دهس و پا کردن [ج] آن يحاول
 دهسور [تم] دهستور - ۴ -
 دهسی [نن] ۱ - أليف: شکاری دهسی ۲ - يدوی:
 مه‌کینه‌ی دهسی
 دهسی بوون [ج] أن يصبَح أليفاً: گیانه‌وه‌ری
 درنده‌یش دهسی بووگ
 دهسیسی [ن] ۱ - تدبیر ۲ - مؤامرة
 دهسیسی‌کردن [ج] ۱ - تدبیر الأمر ۲ - التآمر
 دهسی‌کردن [ج] التذجين، جعله أليفاً
 ده‌سینگ [ن] معضد
 دهشت [ثك] خارج: ئەحمەد ها له دهشت
 أ - ئەو دهشت چوون [ج] ۱ - الخروج ۲ - الذهاب
 الى الغائط
 ب - ئەو دهشت كهفتن [ج] الانكشاف، التبيان: يهك
 پيلانيگ بو، خاس بو كهفتهو دهشت.
 ح - ئەو دهشت‌کردن [ج] الأخراج، الطرد: ئارام
 نه‌نیشت، ئەرایه له مال‌کردنیهو دهشت
 د - ئەو دهشت هاتن [ج] الخروج: له مال هاتهو
 دهشت
 دهشتایی [ن] ۱ - أرض منبسطة ۲ - سهل.
 دهشته [ن] سهل: دهشته‌ی کووزه‌په‌قه.
 دهشتهك [ن] ۱ - ريفي ۲ - غريب

دهشته کی [ئن] ۱ - ریفی ۲ - غریب
 دهشت وه دهشت [ئک] بَعِيداً عن الأنظار: دهشت وه
 دهشت کاری خوه یان کردن
 دهشت و دهر [ن] ۱ - سیاحه و سفر ۲ - تجول
 دهشت و دهر کردن [چ] ۱ - القيام بالسیاحه و السفر ۲
 - التجوال.
 دهعبا [ن] دابه، کل ما يدب على الارض.
 دهغا [ن] دغل
 دهغه ل [تم] دهغا
 دهغه لین [ئن] کثیر الأدغال
 دهف [ن] آله موسیقیة [دف]
 دهفه [ن] لوح الکتف: دهفه ی شان
 دهفتهر [ن] ۱ - دفتر الكتابة ۲ - ورق السکاتر
 دهفتهر [ئن] دفتری
 دهفر [ن] کیس کبیر
 دهفن [ن] ۱ - دفن ۲ - أقناع
 دهفن بوون [چ] الاقتناع
 دهفن کردن [چ] ۱ - الدفن ۲ - الاقتناع: کی توهنی
 دهفنی سایه میر بکیگ؟
 دهق [ن] ۱ - حنق، أغاظة ۲ - جمرة الأرض ۳ -
 تصلب سطح المواد بسبب البرد الشديد ۴ - مرض السل
 دهقاد دهق [ئک] بالضبط، تماماً

دهقل [ن] دقل: ضرب من التمور
 دهق پی کردن [ج] الأغاظة: قسه‌گی ده‌قه‌پیمان کرد
 دهق دان [تم] دهق پی کردن
 دهق کردن [ج] ۱ - التغیظ: له خوسه‌دا دهق کرد ۲ -
 الاصابة بالسل
 دهق گرتن [ج] ۱ - التجمر: زه‌ودهق گرت‌گه ۲ -
 التصلب: پووسه‌گه دهق گرت‌گه [بسبب البرد الشديد]
 دهقله [ن] شقلبه
 دهقله خواردن [ج] التشقلب: ماشینه‌گه قه‌لبه‌و بوس
 چوار دهقله خوارد.
 دهقله دان [ج] التشقلب: دهقله داو ناو چووه‌گه.
 دهگ [سر] للتعبير عن الغضب: دهگ مالت برمی!
 دهگه [ن] نکابه.
 دهگه دان [ج] أن ينكى: ده‌گه‌ی گهنی دا له لیمان
 دهل [ن] ۱ - أنثى بعض الحيوانات ۲ - أنثى الكلب
 أ - ده‌له‌شیر: أنثی الاسد، لبوه
 ب - ده‌نه دورک: انثی الذئب
 ده‌لاک [ن] حلاق
 ده‌لاکخانه [ن] محل الحلاقة، صالة الحلاقة
 ده‌لاکی [ن] حلاقة
 ده‌لاکی کردن [ج] أمتهان الحلاقة
 ده‌لال [ن] دلال، سمسار

ده لالی [ن] ۱ - دلالة، سمسرة ۲ - أجرة السمسرة

ده لالی کردن [ج] السمسرة.

ده لائن [ج] النضح: کونه گه مان تاو ده لئی

ده له سه [ن] تلفیق

ده لهش [ن] حیوان الشیهم، الخنیعی

ده لوی [ن] لواط

ده لوی [ن] اللغد، الغیب: ده لوی ملنی درآ بوی.

دهل وه ده سان [ن] في التزاء (کلب).

ده لیا [ن] بحر: ده لیا وه دم سه گ چه پهل نیهو [پهند]

ده لیاجه [ن] بحیره

دهم [ن] ۱ - فم: دگان ها له ناو دم ۲ - وقت: لهی

دهمه خونه وه اری فره بوی ۳ - فتحة، فوهة: ده می

به رمیل ۴ - احتراق، حرق: باخه گه دم گرت ۵ -

لسان: چ ده می دیری ۶ - وجهة، واجهة.

أ - وه ده ما دان [ج] ۱ - التمظمظ: تاو وه ده ما دان ۲

- الضیاح والأفضاخ عن الشيء: قسه وه ده ما دان ۳ -

الضیاح بصوت عالٍ مع الطبطبة على الفم: وه ده ما

دان نه را پهس

ب - وه ده ما هاتن [ج] البوح لا شعورياً: نه گه بایگه

دهمداو باسی یکه ید!

ح - وه ده مهو دان [ج] ۱ - الأضافة: دوو گه ز بده

ده میه وه. ۲ - اطلاق العنان: مه ده وه ده می مناله گانته وه.

ء - وه دهمه وگرتن [ج] تعدی الحدود: نه وه وه دهمه و
گرتیده!

ه - وه دهم شیرهو چوون [ذر] شجاع: احمد، وه دهم
شیرهو چوو.

و - وه دهم هاتن [ج] ۱ - النضوج ۲ - أن ينطبخ
۳ - أن يخذل (الشاي)

دهماخ [ن] ۱ - دماغ ۲ - فرحة، سرور: دهوله مهنه،
نه رایه وه دهماخه.

دهماخ دار [ئن] ۱ - عاقل، حکیم ۲ - مسرور، فرح
دهم نه لوهخت [ن] أسکات، منعه من الكلام
دهم نه لوهخت دان [ج] الأسکات: دهم نه لوهختی
دان و نه هیشتن قسه بکیگ.

دهم نه لوهس [ئن] ملفق: قسهی دهم نه لوهس
دهم نهو یهک نان [ج] ۱ - الأنطباق ۲ - الألتام
(جرخ): زامه گهی دهم نهو یهک ناگه.
دهمار [ن] ۱ - عصب، عرق ۲ - ورید ۳ - حالة
عصبية

دهمار دار [ئن] مصاب بحالة عصبية
دهمار گرتن [ج] التعرض لنوبة عصبية: چوو چزگی ی
کردن، دهمار گرتی.
دهمانن [ئن] ۱ - أشعال (النار) ۲ - أثارة (الفوضى،
المنازعات).

دهماوهر [ئن] سلیط اللسان: سیمان فره دهماوهره.

دهما ودهم [ئك] شفاهاً: دهماو دهم ئەژنهفت.

دهمه تهقه [ن] مؤانسه، مسامرة

دهمه تهقه كردن [چ] المؤانسه، المسامرة

دهمه قره [ن] مشادة كلامية.

دهمه قره كردن [چ] التشاجر بمشادة كلامية: جهنگ

نه كردن بهلام دهمه قرنگ كردن و واز هاوردن.

دهمهق [ئن] منذهل، محتار: من لهی کاره دهمهق

مامه شلهی دهسم پینج و نان ههر چواره [فولکلور].

دهمهق مان [چ] الانذهال، الاحتیار.

دهمه کاوکی [ن] تناؤب

دهمه کاوکی گرتن [چ] التناؤب: هیمان ئیوارهس و

دهمه کاوکی گرنگ

دهمه و ۱ [ئك] نحو: دهمه وخوار.

دهمه و ۲ [ئن] ضارب الی: رهنگی دهمه و زهره.

دهمه وهر [تم] دهماوهر: بهد رهوشته چوئنگه دهمه وهره

دهمه وهری [ن] سلاطة اللسان: دهمه وهری ئەرا بنیادهم

خراوه.

دهمه و كردن [چ] أن يفطر (الصيام): نمازکرد ئمجا

دهمه و کرد.

دهمه وگرتن [چ] التفطر، الانفلاق بسبب النضج،

الأنشقاق: ئەنار دهمه و گرنگه.

دهم به سانن [چ] ۱ - الأمسك: وهر له بانگ دهم به سا.

۲ - السكوت: دهمت بوهس، قسه مهكه.

دهم به سين [تم] دهم به سان

دهم بیل [ن] شفرة المسحاة

دهم پاچقانی [ن] محاكاة، تقليد

دهم پاچقانی كردنه وه [چ] المحاكاة، التقليد: دهم پاچقانی كه يخوداوه كيگ.

دهم پاچگانى [تم] دهم پاچقانى

دهمجا [ن] مقدار من العلك، يكفي لعلك مرة واحدة: يهك دهمجا جاجك بده پيم.

دهم چهرمگى [ئن] صاحب الأمر والنهي: هه زبرخان دهم چهرمگى عه شره ته.

دهم چهرمگى [ئن] سلطة الأمر والنهي

دهم خوهش [سر] أحسنت تعبيراً! خاس وهتى، دهم خوهش

دهم دار [ئن] ۱ - سليطة اللسان ۲ - ذو فتحة أو فوهة ۳ - حذق اللسان

دهمدهم [ن] ۱ - حياء: دهمدهم لى نه كرد ۲ - عشيّه: دهمدهمى شه وهكى

دهمدهم كردن [چ] الاستحياء، الامتناع عن قذف الآخرين بكلام بذيء: دهمدهم لى نه كهى.

دهمدریژی [ن] تطاول: ههركهس دهمدریژی بکیگ،
می شکیک

دهم دریژی کردن [چ] التطاول: بهسه! کم دهم
دریژی بکه.

دهمپراس ۱ [ن] ممثل، مقرر
دهم پراس ۲ [نن] صادق: جوامهرز پیایگی فقیرو
دهم پاسه

دهم پهسانن [چ] التوسط: دهم نهپای پهسانن
دهم سپینهوه [چ] التبرئة (من موقف): کوروت خراو
فرووشه، نهپا دهمی سپیدهو؟

دهم کردن [چ] الخدر [الشاي] چایهگه دهم کردگه
دهم کیشان [تم] دهم کردن
دهم کوت [ن] أسکات

دهم کوت کردن [چ] الأسکات: تواس دهم دریژی
بکیگ بهلام دهم کوت کریا.

دهم گرتنن [چ] ۱ - الاشتعال، الاحتراق ۲ -
السکوت: کوره دهمی خوهت بگرا

دهم گرتهوه [چ] التفتح: دهم گرتهوی گول.
دهمگه [سر] للتعبير عن: الأعجاب، ۲ - الاستهزاء
دهم له دهم نان [چ] المعاندة: دهمهوه، دهم له دهمی
مهنه.

دهم لهیهك نان [چ] السکوت: هیچ مهویش، دهم

خوهت بنه له يهك
 دهم وپل [ن] لباقة في الكلام
 دهم وچهو [ن] وجه: دهم و چهوى نوورانى به .
 دهم و دوو [ن] مواشي، المواشي المدرة للحليب
 دهم و فلق [ن] كلام فارغ، هراء
 دهم و پل [ئن] مَعَن: من يدخل فيما لا يعنيه
 دهمويلي [ن] حالة كون الفرد مَعَنًا.
 دهمهار [ئن] سليط اللسان
 دهمهاري [ن] سلاطة اللسان
 دهن [ن] حافه، طرف: دهنى دهس.
 دهنډره [ن] ۱ - سنن ۲ - نثوء حاد
 دهنډره دار [ئن] ۱ - مسنن ۲ - ذو نثوء حاد
 دهنډله [ن] تدلى، جرجرة
 دهنډله دان [چ] التدلي، التجرجر: پژنه گهوى دهنډله
 دا له زهوَ
 دهننگ [ن] ۱ - صوت، حسن ۲ - كلام ۳ - صدی
 دهننگاتى [ن] لغوة، مشاجرة كلامية: چهنى نخوهشى
 له دهننگاتى تى!
 دهننگاتى كردن [چ] اللغو، التشاجر
 دهننگ دار [ئن] ۱ - صوتى ۲ - محدث للصوت ۳ -
 صائت
 دهننگ دان [چ] التصويت، الأدلاء، بالصوت

دهنگ دانهوه [چ] ۱ - أرجاع الصدى، رد الصدى ۲
- الانتشار والاستحواذ على أهتمام الآخرين: شورش
کورد دهنگ دایه وه له گیشبت جه هان

دهنگ ده رچوون [چ] التشاجر
دهنگ کردن [چ] ۱ - التکلم ۲ - الرد علی ۳ - توجیه
الدعوة: له خواهشی و شادی بایه ته دهنگیان بکهی.
دهنگ و دوو [ن] أخبار: دهنگ و دوو شار چه سه؟
دهنگ هاوردن [چ] جعله يتشاجر: دهنگمان ئه وئیا
مه یار

دهنگ [ن] ۱ - حبة: دهنگ ئه نار ۲ - ضلع: دوو
دهنگی شکیاگه

- هفت دهنگی له دهنگهیل زیایه [در] صبر:
دهنوك [ن] منقار: مهلی گوشت خوهر ده بوی جه فته
[په ند]

دهنوك دار [ن] ذو منقار: هه رچگ مهله گیشتی
دهنوك داره

دهو [ن] ركض، عدو

دهوان [ن] ركض سریع

دهوده وانه کی [ن] مسابقة العدو

دهوانن [چ] جعله یرکض، يعدو: له مال تا مه کته ب
ده وانه مان

دهوهن [ن] احراش

دهوره [ن] ۱ - علاج ۲ - حل
 دهوره بردن [ج] ۱ - العلاج ۲ - الحل: کی
 دهوره ی نئی کاره بیگ
 دهوت [ن] دیوټ، قواد
 دهوتی [ن] قواده، دیوټه
 دهور ۱ [ن] ۱ - فتره: ترسم دهوره گم دهوری ناکه س
 برو [فولکلور] ۲ - دور.
 دهور ۲ [نک] ۱ - حول: وه دهور ئاواپی دا گږ خوی
 ۲ - قرب: نه چنه دهوریه وه ۳ - تقریبا: خانه قی
 دهوری سی فهرسه خ له قهره غانه وه دوره.
 دهوران [ن] ۱ - دوران ۲ - تغییر بسبب تقادم الزمن
 دهوره [ن] أرض یابسه فی حوض النهر تشتغل
 لأغراض الزراعة
 دهور دان [ج] ۱ - التسیج: دهوری باخه گیان دان ۲
 - الاحاطة ب: دهوره لی دانه و خاس کوشنه ی.
 دهور گرتن [ج] ۱ - الأحاطة ۲ - التسیج
 دهور ویشټ [نک] محیط، بیټه: ها له دهور ویشټی
 ئاواپی
 دهوری [ن] ماعون: یهك دهوری برنج خوارد.
 دهوریش [ن] ۱ - درویش ۲ - حشرة: فرس النبي
 دهوریشی [ن] ۱ - دروشه ۲ - تعالیم الدروشه ۳ -
 أستجداء

دهوق [ن] خشونه [نوع من القماش انحسن]

دهوقن [ئن] خشن

دهوكر [ن] عذاء

دهو كردن [ج] العدو، الركض

دهولهت [ن] ۱ - دولة ۲ - مواشى ۳ - ثروة

دهولهتى [ئن] حكومي

دهولمهه [ئن] غني

دهولمههنى [ن] غنى

دهومنه [ن] ۱ - دومنه ۲ - لعبة الدومينو

دهونم [ن] وحدة مساحة تساوي ۲۵۰۰م

دهوين [تم] هو كردن

دهه [ن] عشرة، عشر [۱۰]

دههم [ئن] عاشر

دههسين [ئن] العاشر

دههري [ئن] وقع، حرك: رنى دههري

دهى [سر] هيا، تستعمل للحث: دهى رنى بكه!

دهبشت [تم] دهشت

دهيشتاى [تم] دهشتاى

دهيشته [تم] دهشته

دبلوماسى [ن] دبلوماسى

دبلوماسيهت [ن] دبلوماسيه

ديسكه [ن] ۱ - تأكيد، تحقق: ئهوهل جار ديسكه

ری به گه بکه نهو، ثمجا بجن.
 ۲ - اختیار: نهو لجار دپیه ماشینه گه وه بکه و ثمجا
 مامله تی بکه.
 دپیه که و که [ن] ۱ - محقق ۲ - مختبر.
 دپیه که و کردن [ج] ۱ - التأكد، التحقق: نهو ل جار
 دپیه کی بکه رهو، ثمجا براده ری نهو لیا بکه. ۲ -
 الاختبار: سه ماوه ره گه دپیه کی بکه رهو وهر له به گه
 بسینده ی.

دختر [ن] دکتور، طیب
 دختری [ن] مهنة الطب
 در ۱ [ن] دُر: حجر کریم
 در ۲ [ن] طویل: برنهوی در
 درپا بوون [ج] التدلی من: پهل مشکیه گهی درپا بوه وه
 پشتیا.

دراجه [ن] هجین: میهی دراجه
 دراکردن [ج] ۱ - المصد: چوهه گه درپا کرد نهرا ناو
 چهوی ۲ - جعله ينزل بالتدلی من: درپا کرده و خوار
 درامهت [ن] ۱ - کسب، ایراد، مورد، دخیل ۲ -
 مجال عمل: درامهت نه ماگه
 درائن [ج] ۱ - الخرق ۲ - الشق: نهرا شه وه گه
 دری؟
 درهخت [ن] أشجار

دره‌ختاوی [ئن] كثير الأشجار
دره‌و [ن] حصاد: جوه، وهر له یه‌گ وشك بوو دره‌وی
کریگ.

دره‌وش [ن] مثقب الجلود
دره‌وکه‌ر [ن] ۱ - الحصد، حاصودة ۲ - دژاسه
دره‌وک‌ردن [چ] الحصد: گیشتمان له دره‌وک‌ردنی
گه‌نمه‌گه به‌شدار بومن.
درج [ئن] عبوس، متجهم: خه‌نسن له بان لیوی
نی‌یه، هه‌میشه روی درجه.

درج بوون [چ] العبس، التجهم
درج کردن [چ] جعله يعبس، جعله يتجهم
درجی [ن] عبس، تجهم

درس [ئن] ۱ - صحيح، صائب: کاره‌گه‌د فره
درسه ۲ - مضبوط ۳ - مكتمل، كامل ۴ - شريف
درس بوون [چ] الأكمال

درسکه‌ر [ن] مصلح ۲ - مصنع
درسکرن [چ] ۱ - التصليح ۲ - التصنيع:
درسکرنی باله‌فر ئاسان نی‌یه. ۳ - الأكمال
درسی [ن] ۱ - صحة، صواب ۲ - ضبط ۳ - كمال
۴ - شرف، كرامه

دېرېگ [ن] شوك
دېرېگ دار [ئن] ۱ - شوکی، ذو أشواك ۲ - المُلح

المعاند: ههياس درپرگ داره، ههر بگريگه د وازه لين
نيه تياريك

درگه ميه كوته [ن] جدري الماء (مرض).

درپرگين [ئن] كثير الأشواك

درك [ن] التهاب الزائدة الدودية.

دركانن [چ] الأفشاء، البوح پ: ههرچگ له دلی بَو
گيشی دركان

درك كردن [چ] التهاب الزائدة الدودية

درم [ن] وباء: درمی كوليره.

درن [ئن] كرية، عفن، قذر، وسخ: سيانهگه بووی
درنه.

درنه [ئن] ۱ - شرس: سهگی درنه ۲ - مفترس:
گورگی درنه

درنه یی [ن] ۱ - شراسه ۲ - توحش
درنگه [ن] رنين

درنگه درنگه [ن] رنين متواصل

درنی [ن] كراهه، عفونه، قذارة، وساخة

درهوهنی [ن] حاصود، حاصودة

درهوهنيكهـ [تم] درهوهنی

دروشم [ن] ۱ - علامة مميزة [وبخاصة على

الحيوان] ۲ - شعار

دروو [ن] ۱ - كذب، أكذوبة: دروو، له شهرعا

همراهه ۲ - زور، بهتان: بی‌توانه وه دروو گونا باری
کریا. ۳ - زیف

دروو ئاسمانی [در] الکذب المفضوح
دروودان [چ] الکذب: هر کهس درودا دزیش
کیگ

درووزن [ئن] کذاب
درووکانی [ئن] زائف: بالی درووکانی
دروو کردن [تم] دروودان
دریخ [ن] ۱ - تقصیر، توانی ۲ - زرع مدروس ونم
پذیر بعد.

دریخ کردن [چ] التقصیر في أداء... : هرچگه ها
له زائت دریخی مه‌که
دریخی [تم] دریخ

دریخی کردن [تم] دریخ کردن
دریاگه [ئن] ۱ - ممزق: شالی دریاگه ۲ - متشقق
دریان [چ] ۱ - التمزق ۲ - التشقق: له قه‌وی زگی
دریا

دریژ [ئن] ۱ - طویل، مدید ۲ - عال: داری دریژ
دریژابوون [چ] التمدد: هاته‌و خوار و له بان زه‌ودا
دیریژا بو

دریژا کردن [چ] جعله يتمدد: له بان قه‌ویله‌گهی
دریژا یا کردن.

دريژايى [ن] طول (الوقت) دريژايى سال
 دريژه پي دان [چ] الأطالة: دريژه وه قسه دان خاس
 نى يه.
 دريژه و بوون [چ] ۱ - أن يعلو ۲ - أن يطول: نياره
 نى كاره دريژه و بوو.
 دريژه و كردن [چ] جعله يطول: قسه دريژه و مه كه.
 دريژ بوون [چ] ۱ - التمدد ۲ - أن يطول: داري
 چنار فره دريژ بوو.
 دريژ كردنه وه [چ] أن يطول أمد شيء.
 دريژ و نك [ئن] طويل قليلاً، نسيباً
 دريژي [ن] ۱ - طول ۲ - علو ۳ - أمد
 دزين [تم] درانن
 دز [ن] لص، سارق: كولين خود قايم بكه و سه گ
 مال هاوساو وه دز مه كه (په ند).
 دزه [ن] تسلل
 دزه كردن [چ] التسلل: دزه كرده و ناو
 دزي [ن] لصوصية، سرقة ۲ - خلسة خفية: وه
 دزيه وه كار خوهي كردو كه سه پي نه زانس.
 دزيكه ر [ن] لص، سارق
 دزي كردن [چ] التلصص: بيژگه له دزي كردن هيچ
 كاري نى يه.
 دزين [چ] السرقة: بزنيگم دزيگاه

دژاو [ئن] ممتنع عن الورد [الأغنام]
دژاو بوون [چ] الأمتناع عن الورد: سئ میهمان دژاو
بوّه.

دژاوی [ن] حالة الأمتناع عن الورد
دژبان [ن] أنضباط

دژمن [ن] عدو، خصم
دژمنایه تی [ن] عداوه، خصومة: دووسن و هیچ
جووره دژمنایه تیگ له بهینیان نی به.

دژمنایه تی کردن [چ] المعادة، التخاصم: هیچ
خراویگ نه کردیمنه تا دژمنایه تی ئه ولمان دا بکیگ
دژمنی [ن] عداوة، خصومة

دش [ن] ۱ - أخت الزوج بالنسبة للزوجة

دشپووک [ن] بشره: خراج صغیر

دشداشه [ن] ۱ - دشداشة ۲ - فستان

دش کردن [چ] الخوض في الماء

دشله مه [ن] شاي مر، عكس حلو.

دفتاک [ن] ۱ - أنف ۲ - خیشوم

دفتاک دار [ئن] ۱ - ذو أنف ۲ - ذو خیشوم

دقیهت [ن] امعان النظر، تمحیص

دقیهت دان [چ] الأمعان التمحیص: ئه گهر دقیه تیان

بدهی فهرقه گیان زانی

دکتور [ن] ۱ - طبیب ۲ - دکتور فلسفه

دکتوری [تم] دختره‌ری

دگان [ن] ۱ - سن ۲ - ناب

أ - دگان لی تیژ کردن [در] یطمع فی: دگان له
نه‌سپه‌گه‌یان تیژ کردگه.

ب - دگان وه خوه‌یا گرتن [در]: التحمل، کنایه عن
ضبط النفس: یم سه‌عت دگان وه خوه‌تا بگر،
ژانه‌گی شکّی.

دگان تیژگه‌ر [ن] نبات البرینه

دگان دار [ئن] ۱ - ذو أسنان، مسنن ۲ - ذو أنياب

دگان‌ساز [ن] مرکب الأسنان

دگان‌سازی [ن] ترکیب الأسنان

دگان کردن [چ] نمو الأسنان

دگ [س] تستعمل لأستدراج الماعز

دل [ن] ۱ قلب ۲ - مرکز: له دل به‌غدا ۳ - جوهر

الشيء ۴ - میل ۵ - رضاء ۶ - شجاعة

أ .. له دل دهر‌چوون [چ] التناسی: هیمان قسه‌گه له
دلی دهر نه‌چگه.

ب - له دل گرتن [چ] ۱ - الأغتیاط: قسه‌گه له دل

نه‌گری ۲ - القرار، ان یقرر

ح - وه دل [ئن] منال رضاء الفرد: ئی کارئه وه
دلّمه.

د - وه دل بوون [چ] ۱ - الأرتضاء ۲ - الاستحسان:

قسه گهم وه دلیان بو؟
 دلاوهر [ئن] بطل، صندید، شجاع
 دلاوهری [ن] بطولة، شجاعة
 دلاهوردن [ج] الأرتضاء، القبول: ئاخرجار دلا
 هاورد زنی بخوازی.
 دل ئهو تاقی بردن [ج] الطمانه
 دل ئهو تاقی چوون [ج] الأطمئنان: تانه دییه، دلی
 ئهو تاقی نه چگ
 دلّه ته په [ن] أغماء
 دلّه قرچی [ن] توق، شغف
 دلّه قرچی کردن [ج] التوق، التشغف: دلّه قرچی ئهرا
 مال کرد.
 دلّهك [ن] ۱ - دفع ۲ - عشرة
 دلّهك بردن [ج] التعثر: دلّهك بردو وه دهمه و كهفت.
 دلّهك دان [ج] الدفع: دلّهكیان ئهو دهیشت بده.
 دلّه كزه [ن] حرقه القلب، حرقه في فم المعدة ناشئة
 عن سوء الهضم
 دل بهر [ئن] فاتن، سلاب، القلوب
 دل بردن [ج] ۱ - جعله يغشى عليه ۲ - سلب
 القلب: ئهو بالابه رزه دل كوره بردگه.
 دل پاك [ئن] صادق النيه، نقي السريرة
 دلاکی [ن] صدق النيه، نقاوة السريرة.

دل پر [ئن] أن يشعر بثقل في المعدة بسبب التخمة
أو مرض

دلپری [ن] شعور بثقل في المعدة بسبب التخمة أو
مرض

دل پیس [ئن] ظنون، مراتب

دلپسی [ن] ظن، ربه

دل تهپانن [ج] جعله يغمى عليه: باسه‌گه دلی تهپان

دلّه تهپین [ج] أن يغمى عليه: له گهرما دلی تهپی.

دل تهر [ئن] محب التمتع بمباهج الحياة

دلته‌ری [ن] حب التمتع بمباهج الحياة

دل تنگ [ئن] حزين، محزون، مهموم: خوه‌شی

نه‌یری، هه‌میشه دل تنگه

دل تنگه بوون [ج] أن يحزن: هه‌رخه‌وره‌گه دانه

پی فره دل تنگ بو

دل تنگ کردن [ج] جعله يحزن: باسه‌گه دل

تنگمان کرد.

دلته‌نگی [ن] حزن

دل چوون [ج] أن يغمى عليه: له‌رخ، دلی چگ.

دلخوهر [ئن] مغثوث، زاعل

دلخوهر بوون [ج] أن يصبح مغثوثاً، زاعلاً

دلخوهر کردن [ج] جعله مغثوثاً، زاعلاً: به‌سه!

دلخوهری کوره مه‌که.

دلخوه‌ری [ن] مغثه، زعل
 دل خوهش [ئن] مسرور، فرحان، سعید
 دل خوهش بوون [چ] الشعور بالمسرة والفرحة
 والسعادة: خهوه‌ری خیرت زنه‌فتیم دل خوهش بوم.
 دل خوهش کردن [چ] جعله مسروراً، فرحاناً، سعیداً
 دلخوهشی [ن] سرور، سعادة، فرحة
 دل خوهشی‌دان [چ] أن يُفرَّح: وه چه دل خوهشیمان
 ده‌یت!

دلخوه‌شیدهر [ن] من یفرح الغیر: شاسوار
 دلخوه‌شیده‌رمانه دایمه‌و همدهم خهوه‌ر خیر تیارینگ.

دل دار [ئن] شجاع، باسل
 دل‌داری [ن] شجاعة، بسالة
 دل دانه‌وه [چ] أرضاء، تهدئة الخواطر: صادق
 دل‌گیربو، بچوو دلی بده‌ره‌وه.

دل سووز [ئن] مخلص، وفی: براگهم دل سووزه
 دل‌سووزی [ن] اخلاص وفاء: دل‌سووزی له گیشت
 که‌سی نیه که‌فیگه‌وه.

دل سووزیان [چ] الشعور بالحنان والعطف نحو
 الغیر: یه دوو ساله‌چه‌وم پی نه‌که‌فتگه، فره دلم ته‌رای
 سووزینگ

دل سیه [ئن] ۱ - فاقد الشهية: دلی له نان سیه‌س ۲
 - فاقد الرغبة: دلی له مال سیه‌س. ۳ - من یمل

شیئا: دلی له کار سیهس
 دلّ سیه بوون [چ] ۱ - فقد الشهية ۲ - فقد الرغبة ۳
 - الملل
 دلّ سیه کردن [چ] جعله يفقد الشهية ۲ - جعله يفقد
 الرغبة ۳ - جعله يمل
 دلّسیهیی [ن] ۱ - فقدان الشهية ۲ - فقدان الرغبة
 دلّ شاد [ئن] مبتهج، منشرح الصدر
 دلّ شادهو بوون [چ] ان يفرح.
 دلّ شادهو کردن [چ] جعله يفرح
 دلّ شاد بوون [چ] أن يفرح، أن ينشرح صدره:
 فره دلّ شاد بون وه قسه گهم.
 دلّ شاد کردن [چ] جعله مسروراً، منشرح الصدر
 دلّشادی [ن] فرحة، سرور، أنشراح الصدر: يا خودا
 دلّشادیمان تا سر بوو.
 دلّ شکانن [چ] كسر الخاطر، جرح العاطفة
 دلّشکیاگ [ئن] ۱ - مكسور الفؤاد، مكسور الخاطر ۲
 - متأثر
 دلّ شکیان [چ] التأثر، الشعور بالعطف نحو. الترحم
 بالحال: دلّم پیّی شکیا.
 دلّ قرچیان [چ] الحنين، الأشتیاق: دلّم ئه پای
 قرچیا، سه ریگ دامه لی.
 دلّ کردنه وه [چ] ادخال الفرحه والبهجة الي القلب:

ته لاره‌گه، باخ و بووسانی ها له ده‌وری دل ئایه‌م
کینگه‌وه

دل کریانه‌وه [ج] دخول الفرحه والبهجة الى القلب:
هر چه‌وم پی که‌فت یه‌کسه‌ر دل‌م کریا‌یه‌وه.
دل کیشان [ج] الأشتهاء: هی‌مان زو‌ه، دل‌مان نان
نی‌ه‌کیشی

دل‌گران [ن] مغتاض، زاعل
دل‌گران بوون [ج] الاغتیاض: چوو چزگی‌ی دان و
دل‌گران بو.
دل‌گران کردن [ج] الأغاضة: قسه‌ پی‌ی کردودل
گرانی کرد.

دل‌گرانی [ن] غیض، زعل
دل‌گرتن [ج] ۱ - الأعجاب: فره‌ جوانه‌ دل‌ی گزنه‌ی.
۲ - التأثر، الشعور بالضيق أو القبض: ناره‌حه‌تم،
چمان دل‌م گیریا‌گه.

دل‌گیر [ئن] منزعج
دل‌گیر بوون [ج] الأنزعاج، الزعل
دل‌گیر کردن [ج] الأزعاج
دل‌گیری [ن] أنزعاج، زعل
دل‌لی‌نان [ج] التضحية بـ: ئه‌را دووسه‌گه‌ی، دل‌ له
باوگ و برا‌نا.
دل‌مرده [ئن] فاقد الأمل.

دلمرده بوون [چ] فقد الأمل: دلمرده بوه، يا هيّمان
 ها وه ته مای کورهی؟
 دلمرده کردن [چ] جعله يفقد الأمل
 دلمردهیی [ن] فقدان الأمل
 دلمردهگ [تم] دلمرده
 دلنگ [ن] ۱ - افرشه ۲ - ألبسه: دهسی دلنگه
 سه نگه.

دلنیا [ئن] ۱ - متاكد ۲ - موثوق ۳ - مطمئن
 دلنیا بوون [چ] ۱ - التأكد ۲ - الثقة ۳ - الأطمئنان
 دلنیا کردن [چ] ۱ - التأكد ۲ - جعله يثق ۳ - الطمأننة
 دلنیایی [ئن] ۱ - تأكد ۲ - ثقة ۳ - أطمئنان،
 طمأنينة.

دلوهرز [ئن] مشمئز
 دلوهرز بوون [چ] الأشمئزاز
 دلیر [ئن] شجاع، باسل، مقدم، همام
 دلیری [ن] شجاعة، بسالة، أقدام
 دلیوان [ن] منصحة: ابرة خياطة كبيرة الحجم
 دم [ن] وراء، خلف: له دمی مال نیشنگه
 دمه [ن] دمدمه

دمه کردن [چ] الدمدمه
 دمهال [ن] دمهیل، خراج
 دمهاتن [تم] دمه کردن

- دملان [ن] كمأه
 دملهك [ن] دمبك (آلة ايقاع)
 دنگه [ن] ۱ - عمود ۲ - مسئلة السقف
 دنگزانی [ن] بیتونه
 دنمازان [ن] ۱ - مغرب ۲ - صلاة العصرین
 دنیا [ن] ۱ - دنیا ۲ - الحيوانات الأليفة
 - دنیا لی بوه ، ووی دهرزی [در] ضاقت به الدنيا
 دوا [ن] اثنان، اثنتان [۲]
 دوا [ن] ۱ - ذیل ۲ - الیه ۳ - خلف، وراء
 دوا [نك] ۱ - بعد: سایه‌خان دواى گیشتی هات ۲ -
 ظرف مکان. خلف، وراء: له دوامانه‌وه وسيا
 أ - نهو دوا بردن [چ] الأرجاع، الأعادة: توری
 ماشینه‌گه د نهو دوا بووه.
 ب - نهو دوا چوون [چ] الرجوع، العوده: ماشینه‌گه
 نهو دوا چگه.
 ح - نهو دوا هاتن [چ] الرجوع، العوده: دواى ئی
 به‌زمه هه‌ر نیه‌تی
 د - وه‌دوادادان [چ] ۱ - التخلف ۲ - التکاسل.
 دوا دهسه [ن] فضلات الطعام. فتات
 دوار [ن] فضاء، فسطاط (بيت من الشعر
 - به‌نگی بوه دواى سیه [در] أسود نونه.
 دواره [نك] ثانیة: دواره له سران برده‌وه.

دوانچه [ن] مسدس، طبنجة.
 دوانزه [ن] اثناعشر، اثناعشر [١٢]
 دوانزه هم [ئن] الثاني عشر
 دوانی [ئن] ثنائي: وازی دوانی
 دوا نیمه پرو [ن] عصر: دوه که دوانیمه پرو هاته وه.
 دوا هاتن [ج] الانتهاء: ئی باسه، هه ر دوا ی نه هات؟
 دوه نه مزووک [ن] مَبْسَم: جغاره وه دوه نه مزووک
 کیشی.
 دوه ت [ن] ١ - بنت ٢ - انثی
 دوه تانه [ئن] بناتي: کراسی دوه تانه.
 دوه ته زا [ن] ولد البنت: جه لال کورنی خوه یشکه،
 جه لال دوه ته زای باوگمه.
 دوه رد [ن] اقتران، صله: خودا دوه ردمان له بهک
 بچه کنی.
 دوه شهو [ن] ليلة أمس، البارحة مساء، مساء أمس:
 دوه شهو مانگ گیریا.
 دوه که [ن] أمس، بارحة: ئمروو له دوه که گهرمتره.
 دوه بخت [ئن] غير مؤكد: ئی کاره دوه بخته.
 دوییل [ن] مقبض المسحاة
 دوپهر [ن] نوع من الشعر ذو صفین
 دوترینجگه [ن] جلسة القرفصاء
 دوتو [ن] طی، ثنائي

دوچله [تک] حاشا: دوچله شازاد
 دوچار [ئن] مپتلی، متورط
 دوچار بوون [ج] الابتلاء، التورط
 دوچار کردن [ج] التوريط
 دوچاری [ن] بلاء، ورطه
 دوچه‌وه‌کی [ن] تفرقة، تمییز: دوچه‌وه‌کی له به‌ینی
 مناله‌گانی کینگ.
 دوچه‌وه‌کی کردن [ج] التفريق، التمييز: دوچه‌وه‌کی له
 به‌ینی کوره‌گانی کرد.
 دوچگه [ن] ۱ - مقبض ۲ - أغصان بعض النباتات
 (کالبصل) ۳ - کل مایشبه الذیل
 دوچگه دار [ئن] ۱ - ذو ذیل ۲ - ذو أغصان (بصل)
 دود [ن] ۱ - اثر، تأثیر: یه دود نهو گوناکاره بو، نیمه
 بومینه پی‌یه‌وه. ۲ - نتیجه سیئه، عقاب
 دود کردن [ج] أستمرار التأثير أو الأثر السیء: ثنی
 کاره هر دود کینگ
 دو دل [ئن] متردد: نه‌را دودلیت؟
 دو دلی [ن] تردد
 دودمان [ن] مشكلة مستعصية ۲ - نتیجه: ج
 دودمانینگ نه‌رامان وه جیه‌وما.
 دودی [ن] دخان: دودی ناگر، دودی جفاره.
 دودی دان [ج] المعاملة بالدخان: ده‌وله‌ت دودی

مه‌شکه‌گه‌مان دا.

دودی کردن [ج] احداث الدخان، بعث الدخان

دور [ن] در: حجر کریم

دور [ئن] بعید، ناء، قاص: مآلمان دوره.

دورائن [ج] ۱ - الخیاطة ۲ - حل المشكلة ۱

دور خسنهوه [ج] الأبعاد: خوهی له و کاره دور خسنهوه

دوردون [ن] ناطور

دورکه‌فتنهوه [ج] الابتعاد: من لی‌یان دور که‌فتنهوه.

دورمان [ن] خیاطة: پارچه‌که‌خاسه، به‌لام

دورمانه‌گهی خاس نی‌یه.

دورو [ئن] منافق، ذو الوجهین

دوزوی [ن] نفاق

دوزیان [ن] مفترق الطرق: مایخان و جوامیر،

له‌سه‌ر، دورپانه‌گه له یه‌کتری جیاوه بون.

دوز [ئن] ۱ - متقابل: هردو مآلمان دوزی یه‌کن ۲ -

متعادل، متساو

دوزمه [ن] محنه، مشكلة: ئی دوزمه هه‌ر یه‌ک لاره

نیه‌و.

دوزوان [ئن] منافق

دوزوانی [ن] نفاق

دوسیکار [تم] دوتهمزروک

دوشمه [ن] يوم الاثنين في أيام الأسبوع

دوعا [ن] دعاء، تضرع
 دوعا کردن [ج] الدعاء، التضرع
 دوقات [ن] ۱ - ضعف، مضاعف: بهشی زیوا،
 دوقات بهشی شیرین بو ۲ - طوی
 دوقات کردن [ج] ۱ - المضاعفة ۲ - الطوی
 دوقالان [ن] مفصل الورك
 دوقهد [ن] طوی، ثنی
 دوقهد کردن [ج] الطوی، الثنی
 دوقهی [تم] دو قهد
 دوقهی کردن [تم] دوقهد کردن
 دوقسیه [ن] اختلاف الكلام أو الشهادة
 دوقسیه که فتن [ج] أن يدلّی بکلام أو شهادة مخلقة:
 دادگا قه واله گهی قه ببول نه کرد چونکه دوقسیه که فت.
 دو قولی [ثن] ثنائي: ههردوگیان ذوقولی هریشت کره
 سهر دشمن.
 دوکان [ن] دکان، حانوت، متجر: دوکانی بازرگانی
 دوکاندار [ن] حانوتی: دوکانداره گان له وهخته دوکان
 به سان.
 دوکانداری [ن] حرفة الحانوتی: دوکانداریش هه
 بازرگانی به.
 دوگمه [ن] زرار.
 دوگیان [ثن] حامل، حبلی: ژنی دوگیان

دوگبانی [ن] حالة الحمل أو الحمل
دو ملکهوان [ن] الشخص الذي يرافق راعي الأغنام
إثناء الرعي

دومین [ئن] الثاني
دوو [ن] لبن: نانئ وه يهك جام دووهوه خوارد.
دووبر [ن] نساء

دووبر بوون [چ] أن يضئ
دوو برین [چ] الأضواء
دووزخ [ن] ١ - جهنم، جحيم ٢ - أتون ٣ - فتحة
خروج الماء من الطاحونة المائية.
دووزق [تم] دووزخ
دووزقی [ئن] ١ - متعذب ٢ - خاص بالجهنم ٣ -
الداخل في الجهنم:

ههركه نازار مهردم كيک دووزهقی يه.
دووس [ن] ١ - صديق، حبيب، رفيق، محب ٢ -
حب

دووسهوبوون [چ] التحابب (بعد خلاف) مالى
كهريم ه. خهسرهو دووسهوبونه
دووسخواز [ن] محب: لهى زهمانه برا دووسخواز برا
نى يه

دووسخوازی [ن] محبة
دووسىدان [چ] المصالحة: دووسى مالى نام خدرو

مهلا غريب بدهن.

دووسی کردن [چ] التصالح: دَوای نهو جه‌نگه،
دووسی کردن.

دووشاو [ن] ۱ - دبس ۲ - عصیر

دووشاورون [ن] اكلة تعد من الدبس زالدھن

دووشاوگرتن [چ] استخراج العصیر

دووشاومژه [ن] اصبع السبابة

دووشهك [ن] دوشك

دووشین [چ] الاستحلاب: مانگا دووشین

دوول ۱ [ن] دلو: دوولی ثاو ۲ - شعب، وهاد: واد

بین جبلین

دوول ۲ [ئن] مه‌بهب: عریض فی - وسط:

چاکه‌ته‌گ م دووله.

دوولاب [ن] دولاب

دوولآو [تم] دوولآب

دوولهك [ن] دلو صغیر

دروله‌ما [ئن] نصف مسلوق (بیض): خای دووله‌ما

دوولمه [ن] اكلة الدولة

دووم [ن] ۱ - الذين يمتھنون صنعة الكئیوه ۲ - كناية

عن الشخص الوضع

دوویته [ن] اكلة تعد من اللبن الخاثر والبرغل

دی [ن] عفريت، مارد

دیار [ئن] ۱ - واضح، مکشوف ۲ - مبین من بعیا :
له بان چگاگاهوه ته ماشا بکه شار دیاره .

- وه دیاره وپوون [ج] مراقبه و حراسة (شخص،
شيء) : فره نه خواهه، تا وه شه وه کی وه دیاره وه
بو من .

دیاردان [ج] ۱ - التیان : خاسی و گه نی دیار دا .
۲ - الظهور بعد غیبه ۳ - ان یبدو للعیان ۴ - ان
یتراى : له دوره و دیار دا .

دیاردونی [ن] مراقبه، رصد

دیاردونی کردن [ج] المراقبة، الرصد : دیاردونی
بکه ن . نه گ کژمن هریشت باری .

دیاری ۱ [ن] ۱ - علامة، نشان : دیاریگ وه جی
هیشت . ۲ - تعیین، تحديد

دیاری ۲ [ئن] ۱ - واضح ۲ - متمیز ۳ - هدیه
دیاری کردن [ج] ۱ - وضع علامة ۲ - وضع نشان
الخطوبة : شرین ئهرا جه هانبه خش دیاری کریا .

۲ - تعیین، التحديد : پروژی دیاری بکه ئهرا
هاتیان .

دیه قهت [ن] فحص، امعان

دیه قهت دان [ج] الفحص، الامعان

دیه نی [ن] ۱ - زیارة ۲ - مشاهدة : چیمنه و دیه نی
وه هار له و دووله .

ديباجه [ن] ديباجه: مقدمة (كتاب. . الخ)
 ديدار [ن] مرأى، رؤيه: ثمجا به وهو ديار به د
 به ختيه گهي خوم شه وهيل تا وه پروژ مه سوزم جوور
 شه م. (فولکلور).
 ديدام [تم] دي
 ديده [ن] عين: که ميّ ثاو پيد دهم وه ديده وه دل
 جامم چيني به، ناوم سه مه نگول (فولکلور)
 ديدنه ني [تم] ديه ني
 ديدگه [ن] اخت (تستعمل في الوسط النسائي)
 ديدى [ن] اخت (طفل)
 دير [ئک] متأخر: دير هات. دير که فتنه و ري.
 ديرهم [تم] بيرهم
 ديز [ئن] ارجواني: رهنگي يانه گه ديزه.
 ديزه [ن] حمار ذو لون اکهب
 ديزه و بوون [چ] ان يصبح ارجواني اللون
 ديزه و گردن [چ] جعله ارجواني اللون
 ديزگ [تم] ديزه
 ديزى [ن] حالة كون اللون ارجوانيا
 ديسان [ئک] ايضا: ديسان چاو خريا حيدر کوشيا بو.
 ديل [ئن] ۱ - اسير، مأسور: ديلي ده سي ياره ۲ -
 عبد
 - وه ديل گرتن [چ] الاسر: چوار سه رباز له سپاي

دژمن وه ديل گرتيمن .

ديلگه [ن] کُم طويل يلف على الذراع .

ديلگه دار [ئن] ذو کُم طويل

ديلى [ن] ۱ - اسر ۲ - استعباد، عبودية: وه ديلي

بردنهى

دِيم [أ] ارض ديم عكس الاراضي السحيية: زهوى

بنار چگاگه گيشتى ديمه .

دِيمه کال [ن] الزراعة الديمية: ديهاتى تهو بناره گشتى

دِيمه کالن .

ديمهن [ن] منظر، مشهد: ديمهنى وه هار لهى ولاته

فره دلگيره

دين [ن] خطيئة، اثم: دينى منالهگه وه ملتان .

دين [ن] دين، ايمان

دينار [ن] عملة ورقة تساوي ۱۰۰۰ فلس .

دين دار [ئن] ديني، مؤمن: پياويگى دين داره

ديو [ن] عفريت

ديوار [ن] ۱ - حائط ۲ - سياج: ديوار خانگه گه مان

فره بهرز نى يه .

ديسواردان [ج] ۱ - الاحاطة ۲ - التسييح: ديوار

باخهگه دا

ديوانه [ئن] ۱ - ولهان، مفتون: ديوانهى بالآى لهيله

۲ - عاشق الدين

دیوانه می [ن] ۱ - وله ۲ - مبادئ بعض المتدينين .
 دیوه خان [ن] مضیف، دیوان
 دیوه خان دار [ن] مضیف: علی دهوله مه ن و
 دیوه خانداره

دیوه نند [ن] سحر
 دین [ج] ۱ - أن يرى: له دین تا وه تن فره فرقی به ۲
 - ان يلتقي به: دوه که له ری دیه م
 دینه وه [ج] العثور علی: مالی هه گوهر مانگا گه یان
 دینه وه

- ر -

ر [ن] /ری/ الحرف العاشر من الالف باء
 را [ن] ۱ - سبیل: له رای خودا کومه کم بکه ن.
 ۲ - نصيحة ۳ - دابوق: ماده پروتینه، دبقه في الغلة.
 رابه ر [ن] ۱ - قائد ۲ - مرشد
 رابه ری [ن] ۱ - قيادة ۲ - ارشاد
 رادار [ن] ذو، منمو علی دابوق: گهنم مسري
 راداره.
 راده [ن] ۱ - حد: له راده وه دهره ۲ - درجة ۳ -
 مرحلة

راپ [ن] ۱ - غير متفاهم ۲ - عنيد، صنع المراس
 راپی [ن] ۲ - عدم التفاهم ۲ - معاندة
 راز [ن] نجوى: رازی دلی خزی ئه پامان وه

رازانه وه [چ] التزین، التجمیل: نازدار خوی
رازانگه سه وه.

رازونیاژ [ن] النجوى والامال

رازیانه [ن] شمّار: الحبة السوداء

راس ۱ [ن] ۱ - یمین ۲ - جهة: لهی راسه چگه

راس ۲ [ئن] ۱ - صدق، صحیح: قسه گه راسه

۲ - عدل: نه حمه د ثایه م راسیگه

۳ - مستقیم: ری راس

راسه قینه [ئن] حقیقی: دوه تی راسه قینه، نه گه

میله کان

راسه و بوون [چ] ۱ - القیام: له وه ری مه ردمه گه

راسه و بو

۲ - الاستعدال، الاستقامة: له و لای قه شقه ری په گه

راسه و بوو. ۴ - الانبعاث: دودی له ماله گه یان راسه و

بو.

راسه و کردن [چ] ۱ - جعله یقوم: ده سی بگرو راسیه و

بکه

۲ - التعديل، جعله مستقيما: باره گه راسه و بکه.

۳ - جعله ينبعث: تووز له ناو راسیان راسه و کرد.

راسه و راس [ئک] مباشرة: داوه زی و راسه و راس چگه

نه را مال.

راس گوو [ئن] صادق: وه لی درووزنه، علی

راس گوه.

پاس گووی [ن] صدق
 پاس هاوردن [چ] ۱ - التوفیق: خودا راسی هاورد.
 ۲ - المساعدة: راسمان هاوردی، خودا راست
 باریگه.
 پاسی [ن] ۱ - حقیقه ۲ - صدق ۳ - عدل ۴ -
 استقامه.
 پاسیل [ئن] ایمن (عکس اعسر): الذي يستعمل
 یمناه: کمال پاسیله.
 ۱ ط ب
 راگوزار [ن] طریق، ممر.
 راگیر [ن] صمود، ثبات
 راگیرکردن [چ] الصمود، الثبات: خوده راگیر بگه تا
 تیه مه وه.
 رامووک [ئن] متمرن، متمرس: له قالی چنین،
 دهسی رامووکه.
 رامووک بوون [چ] التمرن، التمرس.
 رامووکی [ن] تمرن، تمرس
 ران [ن] فخذ
 رانان [چ] النصیح، الارشاد: کهس نی یه نه رای
 بنینگ
 رانهک [ن] سروال (ملابس کردیه)
 رانین [چ] ۱ - السياقة ۲ - السوق
 راو ۱ [ن] ۱ - صید: چگنه نه راو ۲ - فکر: راو له

سهری بردین ۳ - خوف: ږاو له کهس نیهوئى. ۴ -
طرد، مطاردة.

ږاو ۲ [ئن] سائل: ږونه‌گه ږاوه. شیره‌گه نه‌مایه ږاوه.
ږاوه‌ږاو [ن] ولولة الاصوات: ږاوه ږاوئى له مالى
خولام تئى.

ږاوبردن [ج] ۱ - ان يخاف: ئى چه‌وده‌رچگه، نه‌ږا
ږاو له کهس بېگه! ۲ - التشویش: ږاو له سهرم بردن.
ږاوچى [ن] صیاد.

ږاودان [ج] ۱ - الطرد ۲ - المطاردة

ږاوکهر [ن] صیاد، قناص

ږاوکردن [ج] الصيد: رووژى جومعه چیم نه‌ږا ږاو
کردن.

ږوانان [تم] ږوادان

ږاوئى [ئن] ۱ - صخاب: سالار ږاوئى ودرودزنه ۲ -
خاص بالصید: سه‌گى ږاوئى.

ږاهاتن [ج] التعود، التكيف: ږاهاتگه نه‌ولى
مناله‌یلا.

ږه‌پوول [ن] صفعة بياطن الكف: ږه‌پوولئى لئى بده.

ږهت [ن] العظم الخلفي للرقبة: رهتئى مل.

ږه‌جه‌وه [ن] ۱ - هیکل ۲ - بنية.

ږه‌جه‌وه‌برین [ج] ان يصبح نحیلا بسبب المرض او
الجوع: له ورسى ږه‌جه‌وه بریه.

په حمت [ئن] مرتاح، الشعور بالراحة بعد العتب؛
المرض... الخ

په حمت بوون [چ] الارتياح، الشعور بالراحة
په حمت کردن [چ] الترويح، جعله يشعر بالراحة.
په خش [ن] جواد: زینی په خشه گهی کرد.
په [ن] ۱ - عشرة، تعثر ۲ - مرور ۳ - اجتياز ۴ -
الطفر: کهس له لی یان رهد نه کتی.

په دافی [ئن] تباعا، مستمر، بدون انقطاع: ده چای
په دافی خوارد.

په دانه [ئن] رجولي: قسه ی په دانه. کاری په دانه.
په دبردن [چ] التعثر: له ورسی په د برد.
په دبوون [چ] المرور والاجتياز: ثیری کهس وه لادا
په د بو؟

په دکردن [چ] جعله يعبر: رهدی بکه له مالی خانی و
به وهو.

په دپورهوا [ن] تجاوز وعدم الالتقاء في الطريق
په دپورهوا بسوون [چ] التجاوز وعدم الالتقاء في
الطريق: له ری په کتری نه دینه، په دپورهوا له یهک بونه.
په دپورهوا که فتن [تم] په دپورهوا بسوون.

په دی [ن] سوء، شر: په دپیم، به دپیم!
په زا [ن] ۱ - راض: له یهک په زان ۲ - مقنع: ته وهی
کاره په زای.

- ره زابوون [چ] ۱ - الرضاء ۲ - الاقتناع
 ره زاکردن [ج] ۱ - الترضية ۲ - الاقتناع
 ره زامه نی [ن] ۱ - رضاء ۲ - قناعة
 ره زهن [ن] حرف الرصاص: ره زنی به... ابو بی تفهنگ
 ره زم [ن] ۱ - موصول: گشت ره زمی گیانم نیشتی ۲ -
 مشکلة [تم] به زم و ره زم
 رهس [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم الفاعل:
 داد = داد رهس.
 ره سائن [چ] ۱ - ان يعدونه: لیره تاوه مال
 ره سانه مان.
 ۲ - الانضاج: خوهری گهرم خورما ره سنی ۳ - ان
 يلحق ب: تهو مناله بره سنه پيانا.
 ره سانه وه [چ] ۱ - الافهام: مهردمه گه بره سینه وه نه یه ن
 تهرا ئیره
 ۲ - الاعلام: مهردمه وه بی ره سانه وه..
 ره سهن [ئن] ۱ - اصیل: وشه ی ره سهن ۲ - رصین:
 دوولابی ره سهن.
 ره سن [ن] حبل محبوك من الشعر، رسن
 ره سننه [ن] اصل، سلیل، شجرة: ئیمه و تهوان له
 يهك ره سننه یم.
 ره سپده [ن] وارد، وارده عكس^۱ صادره
 ره سیاگ [ن] ناضج: نه ناری ره سیاگ، خورمای

ره سیاگ

ره سین [ج] ۱ - الركض، العدو: برهسی تامان! ۲ -
النضوج، نهنجیره گه رسییه ۳ - اللحاق ب: له دوايا
ره سییه پیانا.

ره سینیه وه [ج] ۱ - الفهم، الادراك: خاس لی یان
نهره سیمه و ۲ - التفاهم: له یه کتری نیه رهنه وه. ۳ (م)
ان یضرط: وای لی ره سییه وه.

رهش [ئن] اسود، سوداء

ره شاد [ن] رشاد: ضرب من النبات الطبيعي

ره شه [ن] رش.

ره شه کردن [ن] الرش: ره شهی دیوه خانه گه پکه. ناو
نی یه ره شهی ناو حه وشه گه بکه م.

ره شگگه [ن] شلیف مشبك مصنوع من شعر الماعز
عادة

ره فه [ن] ولولة: سه گه ره فه

ره فتار [ن] سلوك، تصرف: فره ره فتاری به ده

رهق [ئن] ۱ - یابس و صلب: نانی رهق ۲ - عنید:

که له رهق ۳ - جدید: پاره ی رهق، دیناری رهق.

رهقه ل [ئن] نحیف، نحیل: سلام دریژو رهقه له.

رهقه لی [ن] نحافة، نحول.

رهق بردنه وه [ج] التجمد والتصلب (بسبب البرد

الشدید) له زقومی رهقم برده وه.

رهق بوون [چ] ۱ - التيس والتصلب: نانه‌گه وشك و
رهق بوه ۲ - الاصابة بتصلب العضلات: ده‌مارى
له‌شم رهق بوه.

رهق كردن [چ] جعله يتصلب: زقۆم ره‌قمان كرد.
ره‌قن [ئن] ۱ - يابس وصلب: نانى ره‌قن ۲ - نحيل:
باريك و ره‌قن.

ره‌قى [ن] ۱ - بيس وصلابة ۲ - معاندة، عناد
ره‌م [ن] ركض، عدو

ره‌مه‌زان [ن] شهر رمضان

ره‌مه‌كى [ئن] ۱ - اعتيادي ۲ - خلصة: مانگه‌وه
ره‌مه‌كى گه‌ل گرى، وه ناشكرا زای [په‌ند].

ره‌ن [ن] اتجاه «خملة» ره‌نى گه‌نمه‌كه‌ها وه‌ره‌و خوار.
ره‌نج [ن] جهد، كد، كدح، سعي، محاولة

ره‌نجانن [چ] جعله بزعل: ئه‌را سيباه‌وخش ره‌نجانى؟
ره‌نج و روو [ئن] منكوب، منكود

ره‌نجبه‌ر [ن] كادح

ره‌نج دان [چ] المحاولة، السعي: فره ره‌نج دا
باريگه‌يه‌وه

ره‌نجدهر [تم] ره‌نجبه‌ر.

ره‌نجكيش [تم] ره‌نجدهر

ره‌نج كيشان [ح] الكدح، الكد: فره ره‌نج ئه‌ولى
كو‌ره‌گانيا كيشا

ره‌نگ [ن] ۱ - لون: ره‌نگی قاليه‌گه كه‌وه ۲ - صبغ:
چ ره‌نگی ئه‌را خانگه‌گیان سه‌نگه ۳ - نوع، شكل:
سی چوار ره‌نگ چیشته‌ها له دكانه‌گه‌ی ۴ - عصب:
ره‌نگی مل.

- كه‌س ره‌نگی ده‌سی نیه‌گری [در] حیال.
ره‌نگامه [ئن] ملون: پارچه‌ی، ره‌نگامه
ره‌نگاوره‌نگ [ئن] ملون، متعدد الاتوان: هزار
چیشته‌ی ره‌نگاوره‌نگ ها له بازار.

ره‌نگه [ئك] ممكن: ره‌نگه ئمروو بچووگه‌وه.
ره‌نگ بوون [چ] ۱ - التلون ۲ - ان ينصبغ:
خوری، خاس ره‌نگ بوو

ره‌نگ دار [ئن] ملون، زاه
ره‌نگ ره‌نگه [تم] ره‌نگاوره‌نگه:
ره‌نگه دانه‌وه [چ] فقد اللون او الصبغ
ره‌نگه‌ر [ن] صباغ (اللون)

ره‌نگ كردن [چ] ۱ - التصبغ ۲ - التلوین
ره‌نگ و بوو [ن] الصبغة بصورة عامة: جه‌لال ره‌نگ و
بووی خاسه.

ره‌نگین [ئن] ۱ - جمیل، ظریف ۲ - زاه
ره‌وه [ن] ۱ - هجرة، رحیل ۲ - تزوح ۳ - قطیع
الانعام والماشية ۴ - مطاوعة: كه‌س ده‌س ره‌وه

ئیه‌كه‌ی لی پوهی!

پهوا [ئن] ۱ - مباح، مجاز ۲ - حلال ۳ - حقیقی ۴
- رائج

پهوان ۱ [ن] استیعاب (الدرس)

پهوان ۲ [ئن] ۱ - سریع المشی (حیوان): ماهینی
پهوان

۲ - طلیق اللسان ۳ - سهل: مصاب بالاسهال ۴ -
صاف، رقرق: ثاوی پهوان.

پهوانه [ن] ۱ - ارسال ۲ - تسفیر ۳ - تودیع
پهوانه کردن [چ] ۱ - الارسال: پهوانه یان بکه تهرا لای
ئاغه.

۲ - التسفیر: پهوانیان کریا تهرا ٲنگلیز

۳ - التودیع: پهوانه یان بکه و بیه وه.

پهوان کردن [چ] الاستیعاب: پهوانی دهرسه گه بکه
پهوانی [ن] ۱ - سرعة المشی ۲ - طلاقة اللسان ۳ -
اسهال ۴ - حالة استیعاب (الدرس.. الخ)

پهوهن [ن] عابر، جوال

پهوهنی [ئن] عابر، جوال: نیه نیسی، پهوه نیه

پهوهق [ئن] کامل، تام، مضبوط

پهوهق پهوهق [نک] بالکامل، بالتام، بالضبط: چوار
سال پهوهق پهوهق مزوری کرد.

پهوب [ن] روب، رداء

پهوتین [ن] روتین: رتابة العمل.

په وچ [ن] ۱ - موج ۲ - هياج
 په وچ دان [چ] ۱ - التموچ ۲ - الهياج
 په ووز [ن] ۱ - ازهار ۲ - اخضرار.
 په وزه [ن] ابتهال، تواشيح دينيه
 په وزه خوون [ن] قاريء التواشيح
 په وزکردن [چ] التزهر: دارى ټه نار په ووز كردگه.
 په وشه ن [ن] جوهر الشيء: كار ره وشېدنى گيانه
 په وكر [ن] ۱ - مهاجر ۲ - نازح
 په وكه وان [ن] راعي الماشية.
 په وكردن [چ] ۱ - الهجر ۲ - التزوح
 په وگا [ن] مهجر.
 په وټق [ن] رونق، لمعان، زهو
 په وټق دار [ن] لهى، لامع، زاو.
 په ويشت [ن] سلوك، تصرف، طبع، سجي.
 په ويښه وه [چ] الانقشاع: ټه وړه گه په ويښه وه
 په ها [ن] عتق: خلاص، نجاه
 په هايوون [چ] الانعتاق، الخلاص: خودايا كهى
 په ها پووم له دهس ئى زالمه!
 په ها كردن [چ] العتق، التخليص: كهى خودا ره ها مان
 له دهسد بكيگ.
 په هه ټى [ن] قمع
 په يحان [ن] نبات الريحان

ره‌یشته [ن] ۱ - عادة، طبع، سلوك ۲ - نظام.
 ره‌ین [تم] ره‌نگین.
 رپ [ن] ۱ - خفقان ۲ - رجفة
 رپه‌هاتن [چ] احداث الصوت: المادة السابقة
 رپ دان [چ] ۱ - الخفقان ۲ - الارتجاج
 رپ وراپ [ن] صوت وقع الاقدام المتكرر
 رپییه [ن] روبیه: عملة هندية تساوي ۷۵ فلسا عراقيا
 رچ [ئن] ۱ - کثیف، مرکز ۲ - خاثر: خواردنی رچ -
 ماسی رچ.
 رچکەر [ن] مکثف
 رچ کردن [چ] التکثیف
 رچگانن [چ] التجمید ۲ - ان یبرد بردا شدیداً ۳ -
 ایقاف العمل بشي
 رچکیاک [ن] ۱ - مجمّد، متجمّد ۲ - مشعر بالبرد
 الشدید ۳ - موقوف او معطل عن العمل .. الخ
 رچلهك [ن] اصل، منشأ
 رچی [ن] ۱ - كثافة ۲ - حالة كون الشيء خائرا
 رح [ن] معدن الفافون.
 رخ [ن] خوف، جبن، خشية
 رخ بردن [چ] التخويف: وهارام قسه بکه، رخی
 کوره مه‌وه.
 رخ چوون [چ] التخوف: منالی وه ته‌نیا رخی چوو.

پیشین [ن] جبان، خائف

پرخول [ن] نبات رغل.

پرده [ن] عثه

پرده دان [ج] التعث: شمشوخته گانهان پرده دانه

پرزائن [ج] الاسقاط: دهره ان له مردان فرز پرزنی

۲ - القلع والاسقاط: نه ناوی دیوار، گ. پرزنی و دواره

نه ناوی [ن]

پرزگار [ن] متحرر، طلبی

پرزگار یون [ن] التحرر، الاطلاق

پرزگار کردن [ج] التحرير.

پرزگاری [ن] تحرر، خلاص، نجات، غتد

پرزق [ن] رزق: رزق ها وه نه سی خوا.

پرزیاگ [ن] ساقط، زائل: وه لنگم پرزیاگ

پرزیاژ [ج] ۱ - السقوط ۲ - التفات والسقوط

پرزیهوت [ن] ذریه

پرزگار [ن] وراثه.

پرزگاری [ن] وراثی: فرهی لیوهی پرزگاری به

پسک [ن] جرد کبیر

پسم [ن] متین، رصین: ناسنی مه کنیه گه رسمه.

پسوا [ن] مخز، مسخر من، معتقر، نمیر، شائن.

پسوا کردن [ج] ان: یخزی، یسقر، یقلل من شان

پسواپی [ن] خزی، اختراق، سخریه

رِسوم [ن] عرف، سلوك عام: ئى كاره رِسومى
بى به؟!

رِسِين [ج] الغزل: نازدار پهسا تهشى رِسِي
رِشك [ن] صواب القمل: سهرى پرى رِشكه
رِشك دان [ج] تكمين الصواب، التصويب: سهرى
رِشك داگه

رِشكن [نن] ۱ - مضوب، كثير الصواب: قزى
رِشكن ۲ - (م) بخيل، شحيح
رِش وِش [ن] تبديد، تبذير
رِش وِش بوون [ج] التبدد، البذر
رِش وِش كردن [ج] التبديد، التبذير
رِشيان [ج] الانسكاب: شهربه تهگه رِشيان ۲ - النثر،
- وهلا رِشيان [ج] التكاليف على: رِشيانه ملياوسهرو
كه پووللى شكانن.

رِفانن [ج] الاختطاف
رِفَت [ن] عاصفة. مطربة
رِق [ن] ضف، غيظ، بفض، كراهية، حقد
رِقنه [ن] مجال: رِقنه لى پرى
رِقوَهت [ن] مطاوعة: دل رِقوَهته پى نه دا
ره قوت دان [ج] مطاوعة
رِكاب [ن] ركاب، مهماز
رِكاو [تم] ركاب

رکیان [چ] الارتجاف: له رخا رکیا.
 رگزه [ن] رگزه کما فی [س]: سین سی رگزه دیری
 رم [ن] ۱ - صوت السقوط علی الارض بقوة ۲ - رمح
 رمانن [چ] ۱ - ان یطرح ارضا ۲ - التدمير، التخریب
 ۲ - الاسقاط

رمه [تم] رم
 رمبازی [ن] رياضة الرماح علی ظهور الخیل
 رمبازی کردن [چ] ممارسة رياضة بالرماح علی ظهور
 الخیل

رمت [ن] نبات رمث.
 رمل [ن] ۱ - رمل ۲ - عرافة
 رملخمر [ن] عراف، عرافة
 رملین [ن] رملی، کثیر الرمل.
 رممگ [ن] کفخة، صفة بباطن الکف.
 رم و رام [ن] صوت سقوط الاشياء علی الارض بقوة
 وبصورة مستمرة ومتواصلة

م و کوت [ن] صوت الضرب المستمر
 رمیاگ [ن] ۱ - منهار، مدمر ۲ - ساقط علی الارض
 رمیان [چ] ۱ - الانهيار، الدمار ۲ - السقوط علی
 الارض

رنا [ن] صرخة تألم: رنا رنایه له دهسی.
 رنگه [ن] نث: صوت سقوط المطر بصورة خفيفة

رَنگه رَنگ [ن] نث مستمر
 رَنگه هاتن [چ] ان ينث: واران رَنگه ی تیی
 رَنگ پَنگ [ن] تغوش (العين).
 رَنگ پَنگ کردن [چ] التغوش (العين) چهوم رَنگ و
 پَنگ کَبگ.
 رَنگ ۱ - كمية قليلة جدا: رَنگ قز وه سهریه ونه ماگه ۲ - زغب.
 رَنین [چ] ۱ - التخديش: رَوَین ۲ - ان يحش:
 کهمی گیا ئه پرا مانگه گه پرن.
 رَو [ن] ۱ - وجه، سیماء ۲ - حیاء ۳ - وساطة ۴ -
 وجهة، اتجاه: رَو له وا ۵ - واجهة: رَوی مآلمان ها له
 خوه ۶ - سطح: رَوی زهوَ.
 أ - له رَو: تجاوز، تجرؤ: قسه له رَوی مه که.
 ب - له رَوَاهاتن [چ] التجزئ على الکلام مع من هو
 اکبر منه: چَوَن له رَویا هات قسه وه باوگی کرد!
 ج - له رَوچوون [چ] ۱ - التنازل عن الکلام، موقف
 د - الانسحاب من موقفه: ئه پرا له رَو چیت!
 وه ره رَو [ئک] وجها لوجه.
 و - وه رَو [ئک] مقابل: ئه حمه د وه رَو چوار که سه.
 ه - وه رَوَا که فتن [چ] الاستحياء: وه رَوَا که فتن و
 ده نگ نه کرد
 رَواج [ئن] ۱ - رائج ۲ - مستحب (شيء)
 رَواج کردن [چ] الترویج

رواجی [ن] حالة كون الشيء رائجاً
 روادگه [ن] مقام: مكان الإقامة
 رواکائن [ج] الاختطاف، الخطف.
 روال [ن] وجه: قسيه که ناوه روالیه‌وه.
 روالهت [تم] روال
 روه [تم] رفت
 روه [ن] ۱ - بطانة (شيء.. الخ) ۲ - غطاء
 (وسادة، لحق.. الخ) ۳ - صفحة (كتابة): سى
 چوار روه‌م ماگه گشتى بخونمه‌وه.
 روهو [ثک] تنجاه: روهو خوار.
 روه‌رو [تم] وهره‌رو
 روه‌رونه‌وه [ج] التجامع (الرجل والمرأة المتزوجات
 وللمرة الاولى)
 روه‌روش [ن] حجاب، خمار، نقاب
 روت [ثن] ۱ - عار ۲ - فقير، معدم.
 روته [ن] صلى (نتف ريش الشعر) بعد الاحماء في
 الماء الحار.
 روته‌گردن [ج] الصلي: روته‌ی مامره‌گه کرد.
 روته‌ل [ثن] فقير، معدم، صعلوك
 روته‌لى [ن] فقر، املاق، صعلكة
 روترش [ثر] عصبي المزاج
 روت کردنه‌وه [ج] ۱ - النهب، السلب ۲ - التعرية

رَوْتِگانشه وه [چ] ۱ - السلب، النهب ۲ - القطف
تماما: داره گه رَوْتِگانشه وه.

رَوْت قَوْت [ئن] ۱ - عار، عریان ۲ - فقیز، معدم
رَوْت و قَوْتی [ن] ۱ - عری، فقر.

رَوْتی [ن] ۱ - عری ۲ - فقر.

رَوْجه [ن] سیماء، منظر الوجه.

رَوخسار [ن] ۱ - سیماء، منظر عام، بشرة

رَوخسن [چ] التوسط: رَوْته رای حسن و ده ری
کردن.

رَوْدار [ئن] ۱ - مقدر، محترم ۲ - وقع، بلاء: چه نی
رَوْداری!

رَوْداری [ن] ۱. - تقدیر، احترام ۲ - وقاچه

رَوْره زگی [ن] ۱ - عذاب ۲ - (م) کثرة: ئه ناره گه
جوور. رَوْره زگی بهر گرتگه.

رَوْزه ردی [ن] ۱ - تحسر ۲ - خجل ۳ - فشل

رَوْزه ردی کیشان [چ] ۱ - التحسرا ۲ - الخجل ۳ -
الفشل.

رَوْسه خت [ئن] صلف، بلاه حياء

رَوْسه ختی [ن] صلاقة

رَوْشاله [ن] زئیر

رَوْشال خسن [چ] ۱ - ان یزئیر: ئی پارچه روشاله
خیگه.

پَوشَن [نن] مزئير، (کلب) کثير الشعر: سه گي پَوشَن
پَوشَنی [ن] حالة کون الشيء مزئيرا.

پَوکَانَن [چ] ۱ - التخذيش ۲ - الحک

پَوکَرَدَن [چ] الاستحياء: نهرا پَوکَهيد؟ حه قی خوهده

پَون [ن] دهن، زيت: پَونى دان، رَونى چوو.

پَونان [چ] ۱ - ان يصول على: رَونان له دژمن ۲ -

التوجه الى: رَونان له دهيشته.

پُونج [ن] موت من البرد

پُونج کردن [چ] الموت برداً: له زقومی پُونج کردن.

پَونى مهلوچگ [ن] نبات ربيعي تؤكل ثماره

پَونين [نن] ۱ - دهين ۲ - دهني، زيتي

پَوهاميانه کى [ن] مجارة: نهيه پَوهاميانه کى يه خه نى،

ونه له نادهو پَرياگه.

پَوهاميانه کى کردن [چ] المجارة

پوو [ن] ۱ - وحدة وزن تساوي ۱,۲۵۰ کغم ۲ -

نهر: وهرازه پوو.

پوو ۲ [سر] للتعبير عن الندب: باوگه رووا

پووح [ن] روح

پووزگار [ن] ۱ - ايام ۲ - اوقات النهار

پووزى [ن] رزق: خودا پرق و پووزى يان بديک

پووژ [ن] ۱ - يوم ۲ - نهار

پووژه وان [ن] صائم

پروژہ بونہوہ [چ] انبلاج النهار
 پروژہ وکردن [چ] ان یصبح : خورواوا له خانه قی
 کہفتہ وپری، ساعات شہش له منہلی روژہ وکردن .
 پروژگ [ن] صوم، صیام
 پروژگ گرتن [چ] الصوم : کی روژگ گرتگہ؟
 پروژگ وەزوان [تم] روژہ وان
 پروژنا [ئن] منور، مضاء : دنیا روژناس .
 پروژنابودنہرہ [چ] التنور، الضياء : کہی دنیا روژنا
 بوہو؟

پروژناکردنہوہ [چ] التنوير : چراخہ گہ روژنای مائہ گہ
 کردہوہ .

پروژنامہ [ن] جريدة، صحيفة
 پروژنامہ نویس [ن] صحفي
 پروژنای [ن] ضوء : روژنای ئاسارہ دیارہ .
 پرووسای [ن] مدني : الذي يعيش في المدينة
 پرووشن [ئن] صاف، رائق، زلال : ئاوی پرووشن
 پرووشنہو بوون [چ] ان يتصفى (الماء) : بیلا ئاوہ گہ
 پرووشنہو بوو، ئمجا بخوہ .
 پرووشنفکر [ن] متنور، مثقف
 پرووشن کردنہوہ [ئن] ۱ - التصفية ۲ - التوضيح
 پرووشنی [ن] ۱ - صفاء، وضوع
 پروولہ [ن] ولد : لی پروولہی مردکمہ!

پوولگه [تم] پوولنه

پوی [ن] ۱ - ثعلب ۲ - شخص ماکر

پویل [ن] ۱ - قاعدة ۲ - عرف

پوین [تم] ثامین و پوین

پی [ن] ۱ - طریق، سبیل، ممشى، جاده ۲ -

مشى، جرى ۳ - امكانية: کارى نهوپی مهکه.

أ - نهو پیه و بوون [چ] الانطلاق والتحرك

ب - نهوپی خسن [چ] ۱ - ان یمشی (الامور) ۲ -

ان یساعد على الانطلاق: مهردمهگه بخه و پی نه مجا

نان بخوه.

ج - نهو پی دان [چ] الصد: دهس داو پی دهسی

ه - نهو پی که فتن [چ] الانطلاق: جاری نه که فتنه نهو پی.

پی.

و - نهو پی هاتن [چ] ۱ - ان یعترض طریقہ ۲ - اد

یصاب بشيء (خبر، شر): هه چگه خیره، بایگه و

پی دان.

ز - له پی دهو چوون [چ] ۱ - الانحراف ۲ - الخروج

عن جادة الصواب.

ح - وه پیه و بردن [چ] ۱ - الابعاد: له ترس دا دوه ته ی

برده پیه و ۲ - الادارة: بیجگه له ته کهس نی یه ئی

کاره وه پیه و بویگه.

ط - وه پیه و چوون [چ] المغادرة: که ی فرهاد وه پیه و

چگه؟

ی - وه ریه وهاتن [چ] المجيء: بیلا بانه ریهوا!

ریازه [ن] رياضة

ریازت [ن] ترويض النفس

ریازت کردن [چ] الترويض. المادة السابقة

ریان [چ] التغوط

ریه [ن] قطع الغنم، قطع الغزلان

ریياز [نم] ۱ - نهج ۲ - مبدأ، منطلق

زی به نان [ن] انقطاع الطريق: واران فره واریه، ری

به نانه،

ریپ [ن] تخويف

ریپ دان [چ] التخويف: ریپ گهنی دانه پیی..

ریپگ [ن] رمص

ریپگ کردن [چ] الرمص ان يفرز العين الدمص:

گشت شه وه کیانی جهوم ریپگ کیک.

ریچ [ن] تكثير

- وه ریچه وچوون [چ] الموت بردا: وه ریچه وه چگه

له زقومی

ریچ برده وه [چ] الموت بردا: له سه رما ریچی

برده وه.

ریخ [ن] رمل

ریخووزین [نن] رملي، كثير الرمل

ری‌دار [نن] ۱ - معقول ۲ - متفق مع الاعراف
والتقالید: کاری ری‌دار.

ری‌دان [چ] السماح، فسح المجال، أفساح المجال
ری بدہ بچمہ و دہیشت.

ریز [ن] ۱ - رمیة صلي ۲ - طابور ۳ - دورة.
ریزان [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسما مرکبا:
چہ پلہ = چہ پلہ ریزان.

ریزہ ریز [ن] توجع
ریزہ ریز کردن [چ] التوجع: گیانم ریزہ ریز کیگ.

ریزہ کردن [چ] التهشيم، التحطيم
ریزخسن [چ] ۱ - الرص ۲ - التنظيم ۳ - الترتيب
ریزدان [چ] الرمي صلية: ریزی تفعنگہ گدا.

ریزکہر [ن] رشاش
ریز کردن [چ] النهم: ریز گرتن له نانه گہ
ریژ [پاش] تضاف الى الاسم فتعني: ۱ - الغرز ۲ -
الطعن

ریش [ن] خدش، رصف، کدمة
ریش [ن] ۱ - لحية ۲ - حافة الشليف المملوء زرعاً
وہریشہ و بوون [چ] الثورط، الاصابة ب: چیشتی
بوہریشہ و بوہریشہ و (فولکلور): ٹہ گہر بوہریشہ و، مہیشہ و
(پہند)

ریش بوون [چ] الخدش، . الرصف، الکدم

ريشته ما [ن] سلاله
 ريش دريژی [ن] تشيخ
 ريش دريژی کردن [چ] التشيخ
 ريشقه می [ن] هزو، سخرية
 ريشقه نمی کردن [چ] الاستهزاء، السخرية
 ريش کردن [چ] انماء اللحية
 ريشگ [ن] ۱ - جذر ۲ - اصل، اساس ۳ -
 شراشيب
 ريشگ دار [ئن] ۱ - ذو جذور ۲ - ذو شراشيب
 ريشگ کردن [چ] التجذر ۲ - حبك الشراشيب
 ريش نان [چ] ۱ - التلحي ۲ - صنع حافة من الزرع
 المحصود للشليف الذي يملأ زرعاً
 ريق [ن] ضعف، نحافة، نحول
 ريقه ل [ئن] ضعيف، نحيف
 ريقه لی [ن] حالة كون الفرد ضعيفاً، نحيفاً
 ريق بردنه وه [چ] الاصابة بالضعف والنحول
 ريقن [ئن] ضعيف، نحيل، منهوك
 ريك [ئن] ۱ - منظم، منتظم، مرتب ۲ - قياسي ۳ -
 مستقيم، عدل
 ري کاوه [ن] المجرة: درب التبانة
 ري كه فتن [چ] المرور في منطقة ما عن طريق
 الصدفة: يهك رويژ ريم كهفت له ماليان.

ریکخەر [ن] منظم
 ریک حسن [ج] الترتیب، التنظيم
 ریک کهفتن [ج] الاتفاق: هیمان له سەر خانگه گه
 ریک نه کهفتنه.
 ری کردن [ج] ۱ - المشي ۲ - الجري
 ریک کردنه وه [ج] التعديل
 ریک هاتن [ج] الاتفاق: له سەر مامله ته گه ریکیان
 نه هات.
 ریگر [ن] ۱ - مانع ۲ - قاطع الطريق
 ری گرتن [ج] ۱ - المنع ۲ - قطع الطريق
 ری له وه رخسرن [ج] ۱ - التكليف بمهمة ۲ - الادلاء،
 الارشاد، التوجيه
 ری نه ك [ن] مأنص
 ری نما [ن] نصيحة، ارشاد
 ری نما کهر [ن] ناصح، مرشد
 ری نما کردن [ج] النصيح، الارشاد
 ری نما می [ج] نصيحة، ارشاد
 ریوار [ن] ۱ - عابر السبيل، مستطرق ۲ - نصيب:
 نه و ریوارد بی.
 ری ویان [ن] مسالك
 ری وه سان [ن] انقطاع الطريق
 ریویرهنگه [ن] ۱ - عجائب ۲ - عمل المخالف
 للامور المعتادة

- ز -

ز [ن] / زِي / الحرف الحادي عشر من الالف باء
زا [ن] ولادات: زای ئمسال کهم بۆ.

زات [ن] ۱ - ذات ۲ - شجاعة: کى زاتى ئه وه ڊيرى
قسه له پوى بکا.

زاخ [ن] شب

زاخ کردن [چ] التحميص باضافة الشب

زاخوور [ن] حفر عميق

زاخى سیه [ن] شب اسود

زاد [ن] زاد، طعام، مأكولات.

زار ۱ [ن] ۱ - الم، حزن ۲ - زهرة اللعيب

زار ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان:
گون + زار = گونزار.

زاره تهرهك [ئن] مرعوب (طفل)

زاره تهرهك بوون [چ] الاصابة بالرعب: له رخ
زاره تهرهك بۆ.

زاروو [ن] طفل، صبي، يافع

زارى [ن] نواح، بكاء، عويل: لهيهك بريآگه پاى
ريواريمان × وهيهك نيه پره سى گريه و زاريمان (فولكلور)

زاف [ن] ضعف

زاف چوون [چ] الضعف والنهك

زاق [ئن] حلق: چهوى زاق ۲ - صارخ: رهنگى زاق

زاقه و بوون [چ] التحديق: چهوى زاقه و بو.
زاقه و كردن [چ] التحديق: چهوه ليمان زاقه و كرد.
زاقى [ن] ۱ - حالة كون اللون صارخا ۲ - حالة كون العين محدقة

زاك [ن] سلامية، يرحمه.
زاكان [ن] مبارزة: زاكان جهنگ
زال [ئن] مسيطر: زالن و سهر دژمن دا
زال بوون [چ] ان يكون مسيطرا: زال بونه سهرمانا.
زال كردن [چ] جعله مسيطر: زاليان مهكه وه سهرمانا
زالم [ئن] ظالم، جائر
زالمى [ن] ظلم، جور
زالو [ن] دودة العلق
زالى [ن] سيطرة

زام [ن] ۱ - جرح، كلم ۲ - قرحة: زامى گيه
زامار [ئن] ۱ - جريح، مجروح، مكلوم ۲ - متقرح
زامار بوون [چ] ۱ - التجرح ۲ - التقرح
زامار كردن [چ] ۱ - التجريح ۲ - التقريح
زامارى [ن] حالة كون الفرد او الشيء: ۱ - جريحا
۲ - متقرحا

زام دار [تم] زامار
زام دار بوون [تم] زامار بوون
زام دار كردن [تم] زامار كردن

زامدارى [تم] زامارى
 زان [ن] معرفة، علم، دراية، تبصر
 زانا [ثن] عالم، عارف، متبصر
 زانسن [چ] العلم، المعرفة، الإدراك
 زانسى [ن] معرفة، علم، ادراك
 زانسگا [ن] جامعة: زانسگای ههولیر
 زانیار [ن] عالم
 زانیاری [ن] علم: زانیاری ئهرواوى.
 زانین [چ] التعلم، التعرف، الاستدراك: كى زانى
 مهكێهگه ئهخهه؟ كى عهرى خاس زانى؟ كهس
 نیه زانى سوو چه بوو ،
 زاوا [ن] صهر
 زاوهر [ثن] نفاس: ژنى زاوهر
 زاوهران [تم] زاوهر
 زاوهرى [ن] حالة كون المرأة في النفاس.
 زاوژى [ن] تكاثر بالانجاب.
 زاوژى كردن [چ] التكاثر بالانجاب: گیانهوهر زاوژى
 ئهكا.
 زایانهوه [چ] التوليد: شوانیگه نه زانى پهس
 بزاینیگهوه، ئهوه شوان نیه.
 زایه [ن] ۱ - تلف، اتلاف، تبديد، ضیاع، اضعاء
 ۲ - ابن، حفید: حهلال زایه ئى كاره نیه کیگه.

.. وهزايه چوون [چ] التلف، التبدد، الضياع: گشت
کاره گهمان وهزايه چک.

زايه بوون [چ] التلف: خواردمه تيه گه زايه بوه.

زايه گردن [چ] الاتلاف: زايه ي پارچه گه مه که.

زايړ [ن] خشلة البطن: مابين السرة والعانة

- وهري زايړ = زايړ.

زاین [چ] الولادة، ان يضع الوليد: دوه که سى ميه.

چوار بزنم زای. ژنه ی میړزا زای و کوزی هاورد.

زاینسی [ئن] میلادی: سالی هه زار و هفت سته و

چلی زاینی ۱۷۴۰ز

زه بوون [ئن] ۱ - ذلیل: زه بوونی ده سی زالم و

نه دارايه.

۲ - (م) اعمی: شمال فه قیرو زه بوونه و بی که س

زه بوون گردن [چ] الاذلال: چه بکه م، خودا زه بوونم

کردگه وه دهس ناکه سه وه.

زه بوونی [ن] ذلة: وردن له زه بوونی هه زار قات

خاستره.

زه حمهت [ن] أذية، عذاب، مشقة: هه رچگ بکه م.

هه ر زه حمه تکه ی پییم مینی

زه حمهت دار [ئن] صعب: کاری زه حمهت دار

مه که.

زه حمهت کیشان [چ] تحمل الصعاب، تحمل

لمشقة: هر که س زحمهت کیشا، چیشته وه
دهستی تی

زهخم [تم] زام

زهخم دار [تم] زامار

زهخم داربوون [تم] زاماربوون.

زهخم دارکردن [تم] زامار کردن

زهخمداری [تم] زاماری

زهده ۱ [ن] ۱ - ثقب: بهتیه‌گه، چوار زهده ها له تی

زهده ۲ [ن] مخلخل: کاری زهده

زهده‌دار [ن] مثقوب، کثیر الثقوب

زهده‌داری [ن] حالة كون الشيء مثقوبا

زهده‌کار [ن] ذو عمل مخلخل

زهده‌کاری [ن] عمل مخلخل.

زهر [ن] ۱ - ذهب ۲ - مجوهرات

زهرآو [ن] طلاء

زهرآودان [ج] الطلي: کلواتکه‌گی زهرآوی دریاگه.

زهره‌بین [ن] مجهر: چیشی بوچگه وه‌زهره‌بین دؤتییه‌یگ

زهره‌د [ن] ضرر، خسارة

زهره‌ددان [ج] جعله يخسر: هزار دینار زهره‌دم دان.

زهره‌دکردن [ج] الخسارة، ان يخسر: هزار دینار

زهره‌د کردم

زهره‌زهر [ن] دملمة، تممة

زهره زهر کردن [ج] الدمدمه، التتممة: روژ نی به

له سهر چیشتی زهره زهر نه کهین!

زهرپ [ن] قوه، شدة: وه زهرپی دهس

زهرد [ئن] ۱ - اصفر، صفراء: رهنگی گوله زهرده زهرده

۲ - شاحب: ۱ - ثهرا رهنگی زهرده؟ - بیماره.

زهرداو [ن] المادة الصفراء

زهرده خه نه [ن] ابتسامة

زهرده دپرگ [ن] نبات شوکی اصفر اللون

زهرده ژوه [ن] کرکم

زهرده سیلی [ن] نبات اصفر اللون يؤكل طريا

زهرده لو [ن] مشمش، شجرة المشمش

زهرده واله [ن] زنبور

زهرده ی [ن] مرض ابو صفار، یرقان.

زهرده ی دار [ئن] المصاب بمرض ابو صفار، یرقان

زهرده و بوون [ج] الاصفرار: ناو چهوی زهرده و بوّه.

زهرده و کردن [ج] جعله يصفر: بیماری زردیه و کردگه

زهردکار [ئن] ضارب الى الصفرة: رهنگی پرتقالی

زهردکاره.

زهردی [ن] صفرة، صفار

زهردینه [ن] صفار البيض

- زهردینه برده و قنگ [در] يعاند ويصر على رأيه

زهردینه و سیمینه [ن] قوس قزح: واران کرده وه و ثاسمان

زهردينه و سيهنه دا
 زهرگەر [ن] صائغ
 زهرگەرى [ن] صياغة
 زهره‌نگەر [تم] زهرگەر
 زهره‌نگەرى [تم] زهرگەرى
 زهرين ۱ [ن] ماغز اشقر: دو بزنى هول و يهك بزنى
 زهرين سه‌نگه .
 زهرين [ئن] ذهبي
 زهر [ن] ضد، خصم: شكر بوه وه زهزم، ههر قسه
 بكمم نه‌لپيچيگهم .
 زه‌زايه‌تى [ن] خصومة
 زه‌عفهران [ن] زعفران
 زه‌فت [ن] ۱ - مصادرة ۲ - اغتصاب
 زه‌فت كردن [چ] ۱ - المصادرة ۲ - الاغتصاب
 زه‌قائن [چ] النيب: بزنگه زه‌قنى
 زه‌قه [ن] نيب .
 زه‌قه‌زه‌ق [ن] نيب متواصل
 زه‌قه‌ل [ئن] نشط، متيقظ: فه‌هاد كارداره‌و زه‌قه‌له
 زه‌قه‌لى [ن] نشاط، يقظة
 زه‌قرقه [ن] قوضى، هياج: زه‌قرقه نيسته تيان .
 زه‌قنه‌بووت [ن] ۱ - شجرة الاهليلج، ثمارها ۲ -
 كناية عن كل شيء مر

زهکات [ن] زهکاة، فريضة الزكاة
 زهل [ن] ١ - نبات الحلفاء ٢ - عشب يابس
 زهلاته [ن] سلاطة
 زهلالته [ن] مشقة: له دنيا بيجگه له زهلالته، هيچ
 وه خوهى نهديه.
 زهلان [تم] زقوم و زهلان
 زهل و زول [ن] اعشاب يابسة
 زهليل [ثن] ذليل
 زهليل بوون [ج] التذلل: وه دهس زالمهوه زهليل بوه.
 زهليل كردن [ج] الاذلال: هه ژارى زهليلي كردگه.
 زهليلي [ن] ذل، ذلة
 زهمان [ن] ١ - عصر، عهد: له زهمانى باوگه و
 باپيرمان، خوهنهوارى كه بوى ٢ - ايام ماضية: هه ر له
 زهمانى زوى دژمنن.
 زهماوهن [ن] زفاف، حفلة الزفاف
 زهمهك [ن] زرع ذو سنابل ذابلة: خهلهگه بوه وه
 زهمهك
 زهمبيل [ن] زنبيل
 زهمزهمى [ن] زمزمية ماء.
 زههق [ن] ١ - حَنَك، فك ٢ - كناية عن الشجاعة
 زههق بردن [ج] الارعاب: بهسه قيژه، زههقيان
 بردى.

زهنهق چوون [ج] الاصابة بالرعب
زهنهق دار [ئن] شجاع: نهلاته ی ثاو، زهنهقی
زهنهق دار برد.

زهنجهفیل [ن] زنجیل
زهنجیر [ن] سلاسل، زهتجیل
زهنجیره [ن] سلسله، تسلسل، مسلسل.
زهنجیردار [ئن] مزنجر: ثوتورمیلی زهنجیردار.
زهنجیردان [ج] الضرب بالزنجیل علی النفس حزنا
علی الحسین (ع)
زهنجیرهه [ن] الذي يضرب علی نفسه بالزنجیل حزنا
علی الحسین (ع)
زهنجیرکردن [ج] التقیید بالسلاسل: زهنجیری کوره
لیوهگه یان کردنه.

زهنذیق [ئن] زندیق، کافر
زهنذیقی [ن] زندقه، کفر
زهننگ ۱ [ن] ۱ - ناقوس: زهننگی ملی میه ۲ -
جرس: زهننگی سهعهت ۳ - فطر، شق، تصدع:
زهننگی دیوار.

زهننگ ۲ [ئن] دامس، حالک السواد: شهواری زهننگ
- زهننگی زریا [در] ۱ - ساءت سمعته ۲ - انتشار خبره
زهننگ بردن [ج] التفطر، التشقق، التصدع: دیواری
نیشتمانهگه مان زهننگ بردگه

زەنگ دان [چ] جەلە: یتفطر، یتشقق، یتصدع:

بزمار مەکوته تەختە چوووە گەیا، زەنگی دەید

زەنگوڵ [ن] ۱ - جُلجُل: جرس صغیر ۲ - عقد

لحمية: ملی زنگوڵ دەکرده.

زەنگوڵە [ن] دوسر: عشب ینبت في الزرع

زەنگیانە [ن] نەمم: خرز صغیره

زەهدی [ن] تمر زهدي

زەهر [ن] سم: زەهری مار

زەهراو [ن] ۱ - محلول سم ۲ - کنایە عن البول:

چگ زەهراو برشنی.

زەو [ن] جزاء الخاسر في اللعب بقول «زەو» بنفس

واحد ولمسافة معينة ركضا

زەو [ن] ۱ - ارض ۲ - تربة: زەوی بووسانە گەیا من

لە هەنگە گەیا تە خاسترە ۳ - ارض مخصصة لغرض

معین: زەوی خانگ ۴ - ارضية (القماش. . الخ)

زەوی پەردە گەمان چەرمگە ۵ - الكرة الارضية: زەووە

دەوری خوهرەو خرخوئی.

أ - ئەو زەوَنان [چ] ۱ - الوضع على الارض: کۆرە نا

ئەو زەوَو دۆه تە ئەلگرت.

۲ - جەلە یقعد: هەگۆه گە نا ئەو زەو شەکەتی

بخوینگەو

ب - ئەو زەوَنشتن [چ] القعود: بنیشەو زەوَو تەماشای

بکه.

ج - ئەو زەو هاتن [چ]

السكوت والهدوء: پهی هاتهو زەو.

د - ئەوزەو هاوردن [چ]

الجلوس: رپت بارهو زەو!

هـ - له نوۆدان [چ] ۱ - الوقوع: وه دهمه ودا له زەو ۲

- الطرح ارضاً: وه دهمه ودايهی له زەو

زەو له رزه [ن] هزة ارضية، زلازل. هه رسال زەو له رزه
دیک له هند.

زەو ووزار [ن] تضاريس: زەو ووزاری ئەو ناوه چۆنه؟
جهوه لینه.

زەیتوون [ن] زيتون، شجرة زيتون.

زبل [ن] ۱ - نفاية ۲ - سقط المتاع

زبلدان [ن] مزيلة

زبوون [ن] صاية، زبون

زت ۱ [ن] نتوء

زت ۲ [ن] ناتىء: تيولى زته.

زته و بوون [چ] ۱ - التواء: تيولى زته و بوه ۲ -

الحضور، الظهور فجأة: هه ر دووان قسه بکهن، ئەو
له لایان زته و بوو.

زته و کردن [چ] ۱ - جعله يبتأ ۲ - الاحضار، الاظهار
فجأة

زنگه [ن] نط: وه زنگه هات.
 زنگه دان [ج] النط: کورکور زنگه دینگ
 زنگه کردن [تم] زنگه دان
 زنی [ن] حالة كون الشيء ناتئا: زنى مل.
 زخال [ن] ۱ - فحم ۲ - كناية عن الحرق والسواد
 زخالين [ئن] فحمي، كثير الفحم
 زخومهت [ن] مشقة، عناء: کاره گه مان زخومهته.
 وهيهك زخومهتي ديمه يهوه، هدر نه پوه.
 زر [ئن] ۱ - كاذب: زربرا ۲ - سليط اللسان: چهنی
 دمت زره! ۳ - مصفى: گهنم زر
 زرات [ن] ذرة، نبات الذرة
 زراتين [ئن] ۱ - محشى بالذرة ۲ - مصنوع او معد
 من الذرة: نانئ زراتين.
 زراتن [ن] ۱ - القرع ۲ - الرن. زهنگ زراتن
 زرهه [ن] وقع (الاقدام سقوا الشيء على الارض.
 الخ): زرهه ي پا، زرهه ي له يودان.
 زرهه کردن [ج] احداث وقع: له زه و داو زرهه کرد
 زرهه هاتن [تم] زرهه کردن
 زرپ وزاپ [ن] وقع متواصل.
 زرتة [ن] صوت الضراط
 زرتة زرت [ن] صوت الضراط المتواصل
 زرپ زرافه [ن] اكتلاء.

زرزاقه [ن] سهد
 زرزاقه دان [ج] التسهد: چهوی زرزاقه دا.
 زرفت [ن] معدن الرصاص
 زرکه [ن] لمعان (عين)
 زرکه زرك [ن] لمعان متواصل
 زرگه هاتن [ج] اللمعان: زرکی چهوی هات
 زرمه [ن] وقع شديد. زرمه ی پا
 زرمه هاتن [ج] احداث وقع شديد: زرمه ی پایان هات
 زرم و زام [ن] وقع شديد متواصل
 زرم و زوت [ن] وقع ودق متواصل
 زرم و هوړ [ن] وقع وضجيج
 زړناو [ن] اسم كاذب او زائف: محمد ناویه، احمد
 زړناویه.
 زرنګه [نن] نشط، كامل: لهړنی کردن، زرنګه ۲ -
 رهوان (حيوان): قاتره گه زرنګه وهلی جیهل کيک.
 زرنګانن [ج] ۱ - القرع ۲ - الافشاء (سر: خبر: الخ)
 زهنگمان مه زړن.
 زرنګه [ن] رنين: زرنګه ی ناسن
 زرنګه کردن [ج] الرنين: وه قيتګه بده له مس زرنګه
 کيک.
 زرنګه هاتن [ج] احداث الرنين زرنګه ی چيشتی تی
 زرنګی [ن] ۱ - نشاط ۲ - حالة كون الحيوان بهوانا

زرنیشان [ن] حيلة، خدعة: وه زرنیشانهو، سهد دینار له
باوگه م سهن

زرنی [ن] درع

زری [ن] حالة كون الشيء (حبوب) مصفى: زری گه نم

زریه [ن] ضریح

زریووش [ن] مدرع، مدرعة

زریشك [ن] نوع من النباتات

زریكانن [چ] الصراخ: هه رديه مان زریكان وواى.

زریكه [ن] صرخة: زریكه ی رهسیه ئاسمان

زرنیه و پرنیه [ن] خفایا و اسرار: گشت زرنیه و پرنیه مان
زائن.

زفت [ن] اسفلت

زق [ئن] رطب: زهوى زق. واران واریه و ناوچه وشه گه
زقه

زقوم [ن] برد، زمهریر.

زقوم و زه لان [ن] طقس بارد و ممطر.

زقی [ن] حاله كون (أرض) رطباً.

زگ [ن] ۱ - بطن: هنجهرى کرده زگیا له پشیه و ده زچگ

۲ - ولاده: خاور سى زگ هاوردگه. ۳ - میلان

(حائط): زگى دیواره گه خاسه و بکه ن. ۴ - کرش.

- ا - زگی نان گهنم نیه لگرنی [در] بطر، لایشکر النعمة
- ب - له زگ = دین: چهن دینار ها له زگت؟
- ج - له زگ نان [چ] الاضافة، الخلط: خوربه گه
که مه که می په تگ بنه له زگی.
- د - له زگ یهك نان [چ] ۱ - اثاره الخلاف: گووش
له قسهی شیرزا مه گرن، نه وه ره هول دیک مه رد له
زگی یهك بنیگ
- ۲ - الدمج، التکوير: هر دوگیان له زگی یهك بنه ی
نه نجاخ بهس بکهن.
- ه - له زگ یهك نیشتن [چ] الاختلاف والافتال:
کور په یلهی شاکر له سهر بووسانه گیان له زگ یهك
نیشتنه.
- زگه و که نین [چ] التکرش: میه ی گشتی زگه و که نیه
زگهر [ن] مسهل
- زگ پر [ن] حامل: ژنه ی خورشید زگی پره.
- زگ پر بوون [چ] الحبل: شازنان زگی پر بوه
- زکهری [ن] حالة کون المرأة حبلى، حامل
- زگ چوون [چ] ان تسهب (البطن)
- زگ دان [چ] المیلان، الشیوع: دیواری لاژنانه گه مان
زگ داگ.
- زگ دریاک [م] جائع: سی چوار منالی زگ دریاک
دیری.

زگن [ئن] بطین: مهلا غریب زگنه
زل [ئن] ۱ - کبیر الحجم ناساره ی زل ۲ - جاحظ:
چهوی زل
زلّال [ئن] زلال: ثاوی زلال
زله [ن] صفة: وه زله دهري کرده و دهیشت.
زله [ن] هرج: قاو کهفته و فهوتول زله له باخان
(فولکلور).

زلهت [ن] بهذلة
زلهت بوون [ج] التبهذل
زلهت کردن [ج] البهذلة
زلههاتن [ج] الهرج
زلق [ن] سلق، نبات السلق
- زلق له زه و دان [در] عمل المستحيل: له کووئه پرات
بارم، نی یه، زلق له زه و بدهم!
زلگه [ن] اكلة تعد من الرز والماش
زلیمهت [ن] شقاء، عناء: وه شهو کارکردن زلیمهته.
زمخت [ئن] غیر مؤدب ووقع: کوره دان چه نی
زمخته!

زمختی [ن] عدم الادب، وقاحة.
زمرووت [ن] ۱ - زمرد ۲ - زمبط: زهرة البصل.
زمروود [تم] زمرووت
زمگه [ن] ۱ - مشتی الرحل ۲ - الاطلال

زمسان [ن] شتاء: زمسان سهردهو تاوسان گهرم
 زمسانی [ئن] شتائی، شتوی: دلنگی زمسانی
 زمههړ [ن] طحن کمية من الغلة وخنزها لفصل الشتاء
 زمههړکوردن [چ] ان يطحن كمية كبيرة من الغلة
 وخنزها لفصل الشتاء
 زن [پاش] تضاف الى الاسم لتكون صفة: دروو =
 درووزن.

زنا [ن] زنا

زناکردن [چ] التزني، ان يزني
 زنهى [ن] عيش، عيشة: خودا ۀ ئى زنهيه بورىگه
 زنهىکردن [چ] العيش، كسب العيش: نهيه كهى
 زنهى كودنه له لای ته!

زنج [ن] ذقن

زندان [ن] سجن: بيس سال له زندان بو.
 زندان کردن [چ] الايداع في السجن: زندانى
 براگهى کردن تا خوہى گرتن.

زندانى [ن] سجين

حي: خدر زنده: خضر الحي.

زندهوهچال [ن] واد.

زندهوهچال کردن [چ] الواد: وهر له تسلام ذوهت
 زندهوه چال كريا.

زندگى [تم] زنهى

زنگانی [تم] زندگی

زنگانی کردن [چ] کسب العیش

زنهار [ئن] مضجر: زنهاری دهس ئی منالەیلەم

زنهاربوون [چ] الضجر: زنهار بۆمه له گیان

زنهارکردن [چ] جعله یضجر: دی کهم ئەلپەر و داپەر

بکهن، زنهارمان کردین له گیان

زنهاری [ن] ضجر

زَوَ [ئک] مبکر: بنیشن، جاری زَوَ.

زوال [ن] ضد: هەر مهلی زوالی مهلیگه [په‌ند]

زوان [ن] ۱ - لسان: زوانی بوری، هەر فسیه کیک

۲ - لغة: زوانی کوردی سەر وه زوانی هندو

ئه‌ورپی‌یه.

۳ - وعی: فەلامه‌رز فره‌ بیماره، زوانه پی نی‌یه.

أ - زوانی ته‌ره [م] حی، حی یرزق، علی قید الحیاة

ب - زوان له‌ ده‌می نی‌یه [در] قليل الكلام هادیء

الطبع

ج - زوان ناچیت‌ه‌و ده‌می [در] ثرثار: له‌ شه‌وه‌کی تا

ئیواره زوان ناچیت‌ه‌و ده‌میان

د - زوانی وشکه [م] میت

ه‌ - ئە‌وه‌زوان هاتن [چ] التكلم، النطق: تاب‌یگه‌و

زوان قسه‌ی گه‌نی کیک

و - ئە‌وه‌روان هاوردن [چ] الاستنطاق: ده‌رز‌ی‌سه‌ک

لِي دَان وَاَهَاتَوْدِينَهَو زَوَان .

لِي دَان و هاوردنيهو زوان .

له زوان نان [چ]

ز - له ژير زوان نان [تم] له زوان نان .

زوانه [ن] شيء كاللسان (لسان الحذاء، الابرزيم .

الخ)

زوان باز [ئن] مراوغ، مناور في الكلام .

زوانبازی [ن] مراوغه، مناورة في الكلام

زوان خووش [ئن] حلو المنطق

زوان دار [ئن] ١ - ثرثار، لغوي ٢ - متمكن من الرد

زوان دريژ [ئن] ذلق اللسان، وقح

زوان شیرين [ئن] ١ - حلو المنطق ٢ - طيب المزاج

زوانه كەت [ن] انعقاد اللسان .

زوان كەت گرتن [چ] انعقاد اللسان: ثهوه ثهرا قسه

نيه كهي . زوان كەت گرتيده!

زوان كەتي [ن] حالة انعقاد اللسان .

زوان كول [ئن] اثم اللسان .

زوه [ن] ریح الشوكة: خراج يحدث غالبا في ابهام

اليد ويؤلم كأنه شوكة تغرز.

زوخ [ن] صديد، مُهل .

زوخواو [ن] افراز صديدي، افراز مُهلِي .

زوزی [ئك] بسرعة: زوزی نانی خوہیان خواردن

زوکردن [ج] الاسراع: زوکه، بجووا!

زول [ن] عشب يابس: زهل و زول

زولم [ن] ظلم، جور

زولم کردن [ج] ان يظلم

زونگه [نن] ۱ - قدیم، عتیق ۲ - سابق، سالف

زوور [ن] ۱ قوة، شدة: وه زووری دهس ۲ - ظلم،

جور: نهترسم بمرم له لیم بجووزوور x زرهی خاک و

بیل زینم بکنی کوور (فولکلور) ۳ - اذیة: دهس زوور

دییه ۴ - زعل، تأثر: زوورلن هات ۵ - اعتداء: نهیه

همق نییه، نهیه زووره ۶ - محاولة: فره زوور کرد

بیی نهولمانا.

زووران [ن] ۱ - مصارعة ۲ - مطارحة: وه زووران

کەس دهرقهنی نهیتنی

زوورانبازی [ن] مصارعة.

زووران گرتن [ج] ۱ - التصارع، التطارح: کی

زووران گرتی؟

زووره [ن] عزة، شدة: زوورهی زمان.

زوورکردن [ج] ۱ - ان يحاول: فره زوور کرد بیی

نهولمانا

۲ - الاعتداء: نهرا وه نههمق زوور له عالم کهید!

۳ - الظلم: فره زوور له ژتهگمت کهید!

زوورگرتن [ج] ۱ - التقوي، السيطرة: همر کەس زانا

بوو، زوور کړی ۲ - الاشتداد: بیماری به گهی زوور
گرتنگ

زوورگیر [نن] مجبور، مکره
زوورگیرېوون [چ] ان ینجبر. ان یکره علی:
زوورگیر بوم هاتم
زوورگیرکردن [چ] الاجبار، الاکراه علی: مهگز
زوورگیری بکهین، ونه نیه تنی.
زوورگیری [ن] اجبار، اکراه: نی کاره زوورگیری به.
زووم [ن] اکثر، اکثریة: زوورمی مهزده مهگه دلیان
نی به. زوورمیان منالن.

زوورملی [ن] جبر، اکراه: کاره گه زوورملی به.
زوول [نن] ولد الزنا

زوولی [ن] حالة كون الفرد ولد الزنا.
زووم [ن] ۱ - معاندة، عناد ۲ - غيرة: له زوومی
شهو گهی دری.

زووم دار [نن] ۱ - معاند، عنید ۲ - ذو غیره

زوومگه [تم] زووم

زوومگه دار [تم] زووم دار

زیاتی [ن] زیادة

زیارمت [ن] زیارة

زیارمتچی [ن] زائر

زیارمتکمر [تم] زیارمتچی

زیارهت کردن [چ] القيام بالزيارة: زیارهتی باوه
مه-حموود کردن.

زیانی [ن] ۱ - ایذاء ۲ - خسارة

زیانی کردن [چ] ۱ - الايذاء ۲ - ان يخسر

زیایی [ئن] زائد، فائض عن الحاجة

زیای بوون [چ] التزايد، التكاثر

زیای کردن [چ] التزید، التکثیر

زیایی [ن] زیادة، كثرة

زیهك [ئن] البه: شیرى زیهك

زیهکی [ن] حالة كون الحليب البه

زیتل [ئن] ۱ - نشط ۲ - ماهر ۳ - ذكي

زیتلی [ن] ۱ - نشاط، مهارة ۳ - ذكاء

زیچگk [ن] ۱ - قطعة من کرش الحيوان ملفوفة

بالمصارين ۲ - قطعة من الخيوط ملفوفة طولياً.

زیچگk کردن [چ] ۱ - لف قطعة من کرش الحيوان

بالمصارين ۲ - لف قطعة خيوط طولياً.

زید [ن] ۱ - سكن، مسكن، مستقر، استقرار،

اقامة، استيطان ۲ - مسقط الرأس

زیده وگرتن [ن] السكن، الاستقرار، الاقامة: خودا

زانی شاواز له کوو زیده وگرتگه.

زیرانن [چ] الصراخ: له ژیر دهسیان زیران

زیره [ن] نبات حبة كمون.

زیره [ن] ۱ - صراخ ۲ - شدة، عز: زیره‌ی نیمه‌روو
 زیرزیرهك [ن] حشرة الوریج
 زیرگ [ن] مرض البكاء (خاص بالاطفال)
 زیرگ کردن [ج] الاصابة بمرض البكاء
 زیرگاو [ن] وحل دبق، مستنقع.
 زیف [ن] غلبة
 زیف لی بردن [ج] التغلب علی: دژمن زیفه لیان
 برد.
 زیف لی چوون [ج] ان یغلب: بره‌سن له دادی،
 وهخته زیفه لی بچوو.
 زیکانن [ج] الزعيق: چ مه‌لی زیکنی؟
 زیکه [ن] زعيق
 زیکه‌زیک [ن] زعيق متواصل
 زیکه‌کردن [تم] زیکانن
 زیك وراك [تم] زیکه‌زیک
 زیکن [ئن] ذو صوت رفیع: ده‌نگی زیکنه.
 زیلهك [ئن] ۱ - ذكي ۲ - ماهر ۳ - شاطر
 زیله‌کی [ن] ۱ - ذكاء ۲ - مهارة ۳ - شطارة
 زین [ن] ۱ - بصيرة، عقل داخلي ۲ - ذكاء، مهارة
 ۳ - ذهن ۴ - بصر.
 زین [ن] سرج
 زین کردن [ج] التسريح: زینی ته‌سپه‌گه بکه.

زینگ [ئن] ۱ - حي: باوگت زینگه؟ ۲ - قابل
 للنمو: جوگه زینگ نی یه، ونه تهره سونز نیه و! ۳
 غیر مطحون: نیمه ی ناردده که گهنمی زینگه.

[ژ]

ژ [ن] /ژی/ الحرف القاني عشر من الالف باء
 ژار [ئن] ۱ - حزين، تعيس ۲ - فقير الحال
 ژاری [ن] ۱ - حزن، تعاسة ۲ - فقر الحال
 ژال [ن] سلسلة جباية عالية
 ژاله [ن] شجرة الدفلي
 ژان [ن] ۱ - الم، وجع، ژانی زگ ۲ - صداع:
 ژانی سهر ۳ - مخاض ۴ - مغص: الم شديد في
 المعدة والامعاء، شوصة.
 ژان کردن [چ] ۱ - التألم، التوجه: پشتم ژان کیک
 ۲ - الاصابة بالصداع: پیره که سهرم ژان کرد ۳ -
 الشوص: على خان ژان کردو مرد.
 ژان گرتن [چ] المخاض: ژنه ی سالم ژانی گری.
 ژان وژوو [ن] الام العضلات والمفاصل
 ژهم [ن] وجبة طعام: رووژی سی ژهم نان خوهن
 ژهن [پاش] لاحقة تضاف الى الاسم لتكون اسم
 الفاعل: بلوور + ژهن = بلوورژهن.

ژنه ژن [ن] تحوي، تمعج: موجات من التقلص
الارادي في الامعاء.

ژنه ژن کردن [ج] التحوي، التمعج: ثوه ژنه ژن
کردیده، نارامد نیه گری!

ژنگ [ن] ۱ - صدأ ۲ - مرض صدأ الزرع
ژنگان [ج] الالحاح علی (اقناعه.. الخ) هرجک
ژنگانیمه ی بی سود بو.

ژنگ دان [ج] ۱ - التصدؤ: دهوریه گه ژنگ داگه ۲
- الاصابة بمرض الصدأ: گهنمه گه ژنگ داگه.

ژنگ گرتن [تم] ژنگ دان

ژنگن [نن] صدی: وه جامی ژنگینگه وئاو خواریدن.
ژنگیان [ج] المحاولة علی (اقناعه.. الخ) فره ئه ولیا
ژنگیاه قه ببول نه کرد ۲ - التصارع مع: ئه ولی مه رگا
ژنگی

ژنین [ج] ۱ - الخض: گورجی په سا مه شکه ژنی
۲ - العزف: اسماعیل خاس بلوور ژنی ۳ - القرع:
کی دهول ژنی؟ ۴ - الاغماس: دس مه ژنه
ئاوه گه یا.

ژهر [تم] زهر

ژهیتوون [ن] بطاقة، تذكرة (مطعم، دخول
السينما.. الخ)

ژریژ [ن] معدن البرونز

ژوو [ن] قنفذ

ژن [ن] ۱ - مرأة: سى ژن و چوار پياگ له ماليان بو.
۲ - زوجة: قرينة: بکرو ژنهى هان له مالمان ۳ -
نساء بصورة عامة: پياگ له ژن زووردارتړه.
ژنانه [ئن] نسائي، نسوي: دلنگى ژنانه.
ژن خوازين [چ] التزوج: نه سفهنديار جارى ژن
نمخوازيه.

ژن دار [ئن] متزوج: چوار کورى ژن دازو يه کى نازو
ديري

ژن وه ژن [ن] مشاغرة، شغار.

ژن وه ژن کردن [چ] المشاغرة، الشغار
ژوه [تم] زوه

ژوه [نو] ۱ - علو، فوق ۲ - شمال: خوارو ژوه رى
خوهى نيه ناسى ۳ - جهة الرأس في المنام: به تيه گه
نا له ژور سهرى و خهفت.

ژوه رگ [ئن] ۱ - اعلى: ناواى ژوه رگ ۲ - شمالي
ژيان [چ] ۱ - حياة: ۶۰ سالى ژياو مرد ۲ -
العيش: کهس ليړه نيه ژى

ژيانن [ن] ۱ - ان يحى ۲ - ان يعيش

ژيه [ن] وتر

ژير [نك] تحت، اسفل

أ - نهوژيرچوون [چ] ۱ - الغطس، الغوص:

کەشیستیه گە چگەو ژیری ۲ - الاعتراف: قاپیه گە شکان و
 نه چگەو ژیری. ۳ - تحمل المسؤولية: کەس
 نیه چو و گەو ژیری ئی کاره.
 ب - له ژیردان [چ] الانکار: قەلەمە گەم بردو له ژیری
 دا.

ژیره [ن] ۱ - صحن الشاي ۲ - قاعدة الكلاش
 ژیرپا [ن] تناسي
 ژیرپاکردن [چ] التناسي: سەد دینار ژیرپا کرد.
 ژیریالە [تم] ژیره ۱
 ژیرچەنە [ن] الفك الاسفل
 ژیرچەو [ن] مرض قصر النظر
 ژیرخان [ن] ۱ - معتكف ۲ - ملجأ ۳ - سرداب
 ژیردالان [تم] دالان
 ژیردەسە [ئن] ۱ - عبد، مُستعبد ۲ - تابع، ذلیل ۳ -
 ضعيف

ژیردوو زەقانه [ن] مجرى الماء في الطاحونة المائية
 ژیرزەنەق [ن] مخنكة: خيطة يشد به اللجام او
 المفقود من تحت حنك الحيوان..
 ژیرزەگ [ن] خيطة يشد به بردعة الحيوان من تحت
 بطنه

ژیرسا [ن] كنف: كەس له ژیرسای نیه نیشی
 ژیرکەت [ن] مغار. كهف

ژیرگه [ئن] سفلی، تحتانی
 ژیروان [ن] فراش
 ژیره ژیر [ص] سر، مکتوم: کاری ژیره ژیر.
 ژیروبان [ن] قلب، خلط
 ژیره بان کردن [ج] التقلب، الخلط
 ژیره و ژوره [ن] تحطیم، تحطم تام، تدمیر، دمار تام.
 ژیره و ژوره بسون [ج] التحطم التام: خانگه گه بیان
 ژیره و ژوره بو
 ژیره و ژوره کردن [ج] التحطیم التام
 ژیره کاسه و بان کاسه [ن] الاسرار والظواهر: ژیره کاسه و
 بان کاسه ی به کتری زانن.

- س -

س [ن] / سین / الحرف الثالث عشر من الالف باء
 سا [ن] ۱ - ظل، فیء ۲ - وقت: لهو ساوهو بیزاره
 له گیان

ا - لهی سای بیخاره [در] بدون سبب، بدون داع
 ب - سای مدل لی داگه [در] حامل، واهن: چمه
 ره دایه ی چمان سای مدل لیت داگه!

سائه قل [ئن] ابله

سائه قلی [ن] بلاهه

سابات [ن] کوخ بینی من سيقان النباتات: «سییاط»

سابال [ن] کيس کبير يستعمل في نقل الحبوب
 والاغراض الاخرى
 سابوون [ن] صابون
 سات [ن] ساعة زمنية
 سات وپر [ثن] اثول
 سات وپری [ن] ثول
 ساج [ن] ۱ - خشب الصاج، شجرة الصاج ۲ -
 صاج
 ساچگک [ثن] ۱ - شاب، يافع ۲ - طري
 ساچکله [ن] شاب صغير
 ساچمه [ن] خردق: كرات صغيرة من الحديد توضع
 داخل المدحرجات وفي الرصاص.
 ساخته [ن] ۱ - زيف ۲ - كذب ۳ - حيلة
 ساخته چي [ثن] ۱ - كذاب ۲ - حيال
 ساخته کردن [ج] التحايل
 ساختمان [ن] عمارة
 ساده [ثن] ۱ - ساذج، بسيط ۲ - مجرد ۳ - غير
 ملون او مخطط: پارچه‌ی ساده
 سارا [ثن] كبير عمرا، وتأتي عادة قبل الاسم:
 ساراژن
 سارد [ثن] ۱ - بارد، فاقد الميل او الرغبة (الحالة
 المعنوية فقط): دلم سارده لی کاره

۲ - غیر مثیر: وازیه‌گه سارده.

سارده‌وپوون [چ] فقد المیل او الرغبة، الماده
السابقة.

سارده‌وکردن [چ] فقد المیل او الرغبة: دلی
مه‌ردمه‌گه سارده‌و مه‌که.

ساردی [ن] برودة، فقدان المیل او الرغبة
سارووکى [ن] منطقة مظلمة: بچن له سارووکى
بنیشن.

ساریژ [ن] التأم، اندمال
ساریژیوون [چ] الالتئام، الاندمال: زه‌خمه‌گه‌ی
ساریژ بوه
ساریژکردن [چ] جعله يلتئم، یندمل: ده‌رمانه‌گه
زه‌خمه‌گه‌ی ساریژ کرد.

ساز ۱ [ن] مزمار

ساز ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم
الفاعل: کار: کارساز

سازان [چ] ۱ - التهيئة ۲ - التوفيق

سازج [ئن] سازج، بسیط

سازژن [ن] عازف المزمار

سازکردن [چ] الاقامة الاحياء: ئاهه‌نگ سازکردن.

سازگار [ئن] صحي: ئاوی سازگار

سازگاری [ن] كون الشيء صحيحا

سازنه کچی [تم] سازژه ن
 ساسا [ئن] ۱ - متعود ۲ - متکیف .
 ساسابوون [ج] ۱ - التعود ۲ - التکیف .
 ۲ - ئیوه ساسای سهردی پونه .
 ساسای [ن] ۱ - تعود ۲ - تکیف
 ساف ۱ [ن] سعف النخیل
 ساف ۲ [ئن] ۱ - واضح، جلی: قسه‌ی معاف ۲ -
 املس، ناعم: پارچه‌ی ساف ۳ - منبسط، مسطح:
 زهوی ساف .
 سافابوون [ج] الانبساط، التساوي: ته‌په‌گه‌ی پشت
 مآلمان سافا بوه .
 سافاکهر [ج] آله لتسوية الارض او غیرها
 سافاکردن [ج] البسط، التسوية: سافی خانگه‌گه‌یان
 کردن .
 ساق ۱ [ن] ۱ - ساق، ۲ - عظم الرقبة: ساقی مل .
 ساق ۲ [ئن] ۱ - صاح: رحیم ساقه‌و سه‌لامه‌ته ۲ -
 مضبوط: کاری ساق ۳ - شریف: ژنی ساق
 ساقوو [ن] معطف نسائي
 ساقی [ن] ۱ - صحة ۲ - ضبط ۳ - شرف
 ساکار [ئن] سازج، بسیط: داود ساکاره، وه گشت
 چیشتی باوهر کیك .
 ساکاری [ن] سذاجة، بساطة

- ساگردن [چ] الصحو: هيماني واران واري تا سا كرد؟
 سال [ن] ۱ - سنة، عام، حول ۲ - ذكرى سنوية:
 سالى رحمه تيو شريف كه ن.
 ا - سالى ده قياندووز [م] في غابر الزمان
 ب - سالى دوانزه مانگ [م] با استمرار: سالى دوانزه
 مانگ ده سمان گيرياگه.
 ج - سالى يووسف [م] قحط: ثمال هيج نى يه،
 سالى يووسفه.
 سالار [ن] قائد، رئيس. سپا سالار.
 سالانه [ن] ۱ - ذكرى سنوية ۲ - اجرة سنوية:
 سالانه ده چه نيگه؟
 سالحان [ئن] ۱ - صالح ۲ - راض او قانع:
 سالحانه، هدر چگ بدهيده پى قه بول كيگ.
 سالگهر [تم] سالانه - ۱
 سالنامه [ن] تقويم سنوي.
 سام [ن] ۱ - سموم: ريح حارة تهب في الصيف ۲ -
 خوف ۳ - هبة، عظمة.
 سامان [ن] ثروة: سهروهت و سامان
 سام دار [ئن] ۱ - مخيف ۲ - هباب، عظيم
 سامسون [ن] ضرب من التبغ سمي بهذا الاسم نسبة
 الى مدينة صمصون في تركيا.
 سامناك [ئن] مخيف، مرعب: شهواري زمسان سامناكه

سان ۱ [ن] حجر کبير
 سان ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان
 = کورد + سان = کوردسان
 ساو [ن] حد
 ساوا ۱ [ن] ۱ - صغار الاغنام ۲ - رضيع
 ساوا ۲ [ئن] طري: خه ياری ساوا.
 ساوهر [ن] پرغل
 ساوپردن [ئن] التسويف: نه وقهره سایه ی ساوی برد.
 ساوچوون [ج] السوفان: ساوی هه فتیره گه چگه.
 ساودان [ج] الشحذ بالحك: ساوی خنجه ره گه دا.
 ساورین [ن] تیس.
 ساوکه [ن] هدوء، استقرار
 ساوکه گرتن [ج] الهدوء، الاستقرار: سه ری ساوکه
 نیه گرتی
 ساها ۱ [ن] ۱ - ملك: ساهل وه خیر ۲ - چن، جنیه
 - ساهل وه خیر [ن] ملك مسالم.
 سایه [ن] ۱ - ظل ۲ - فضل، عناية: له سایه ی
 خردا!
 سایرباير [ن] ۱ - هراء، عبث: قسه ی سايرباير مه که
 ۲ - عجائب
 سایقه [ن] جو صاح وبارد شتاء (وخاصة في الليل)
 ساین ۱ الجلي، الفرق: کی له همام پشتت سای؟

سهپان [ن] حاصود، عامل الحصاد،
سهپانی [ن] مهنة الحاصود
سهپلنگ [ن] وفرة، غزارة
سهپلنگ کوتان [چ] التوفر: خورما له بازار سهپلنگ
کوتی

سہت [ن] مائة (۱۰۰)
سہتم [نن] المائة، المئوي
سہخت [نن] ۱ - وعر: جهوہل سہخت ۲ - صلب:
زهوی سہخت ۳ - قاس: دلی سہخت ۴ - بخیل:
فره گیانی سہخته.

سہخته و بوون [چ] التصلب: زهوهگه، کهم کهم
سہخته و بوو

سہخته و کردن [چ] جعله يتصلب
سہختی [ن] ۱ - وعورة ۲ - صلابة ۳ - قساوة ۴ -
حالة كون الفرد بخيلا
سہخري [ن] ردف الدابة

سہخوپ [ن] روث او براز الحيوان داخل الجسم
سہخوردان [ن] تجويف البراز في جسم الحيوان
سہد [تم] سہت

سہدهق [ن] صدف، محارة
سہدهقه [ن] صدقة
سہدهقه دان [چ] التصديق

سدهده قه کردن [ج] ان ينذر صدقة

سهدم [تم] سهدم

سدهدها [ن] مثات: وه سدهدها ميهوانيان تبي

سهدرى [ن] نوع من الرز

سهر [ن] ۱ - رأس: سهرى و دهسى پهنه ميانه

۲ - بدايه: له سهر را باسى نه پرامان بکه ۳ - طرف: له

ثي سهرى خانگه گه تا نهو سهرى ۴ - قمه: سهرى

جهوهل ۵ - اضافه: ثاليشت نهوليا کم وه مهرجى سهر

پيم بويگ ۶ - تابع: سهر وه که رکوک

ا. - نهو سهر بردن [ج] الاکمال، الانمام ۲ - ان

يقضي الوقت: روژي ليړه بردنهو سهر.

ب - نهو سهر چوون [ج] ۱ - الاکتمال، التمام: کهى

ثي کاره چوو نهو سهر؟ ۲ - انقضاء الوقت: ثمروو

ههر نيه چووگه و سهر! ۳ - الانضمام الى: کي چووگه و

سهر خولام؟ ۴ - الاستدلال، التذکر: ئيسه چگمه و

سهرى.

ج - نهو سهر خسن [ج] ۱ - ان يزيدهن: پوله گه

بهش کردو سى چوار دينار خسهو سهر ۲ - الريح.

د - نهو سهر خوهاتن [ج] استعادة الوعي: هيمنان

نه هاتکه سهو سهرى خوهى.

ه - نهو سهر خوهاوردن [ج] جعله يستعيد الوعي.

و - نهو سهر که فتن [ج] الطفو: گوونيه گه سوک بو،

کهفتهو سەر ئاو.

ز - ئەوسەر ھاوردن [ج] ۱ - الاکمال، الاتمام،
الايصال الى النهاية: ئی ریزه بارهه سهره واز بار ۲ -
الاستقطاب: کی هاتهو سهرت؟ بیس کهس ھاوردمه
سهر ۳ - الایفاء بالوعد: ههر کهس قهول دا، بایهته
باریگهیهو سهر.

ج - لهسهرچوون [ج] ۱ - الارتباك: له ریخ دا، له
سهرچگه و ده می هاته یه کا ۲ - الفوران والانسكاب:
شیره گه کولیاو له سهر چگه.

ط - له سهرخو: علی مهل: لهسهر خوه پرنی بکه.
ی - لهسهر پرنی ئەلسانن [ج] التضليل: لهسهر پرنی
ئەلسانهی.

ک - لهسهر پرنی ئەلسیان [ج] الضلال: ئەوه نامهیده له
سهر پرنی ئەلسیایده!

ل - لهسهر پرنی ده رکردن [تم] لهسهر پرنی ده
کردن.

م - لهسهر نان [ج] المطاردة: ئا له سهری تا پردی
کرده پیشتی باوگیهوه.

ن - وهسهرادان [ج] وضع نیشان الخطوبة: دان وه
سهری گولچینا ئەرا ئاموزاگیه.

س - وهسهراکردن [تم] وهسهرادان

ع - وهسهرخو [تم] لهسهرخو

ف - وهسه رکردن [چ] التفقد: ههرووژئی جاری
ولاخه گان کرده سهر.

ص - وهسه رهات [ن] قصة حياة: باسی وهسه رهاتی.
تهرامان کرد

سه رانه [ن] مرحلة: سه رانه ی پیری

سه رانه سهر [ن] انحاء، ارجاء: سه رانه سهری بازار
گه ردیم، هیچ بی دا نه کردم
سه رانه سیه [ن] داء الشقيقة

سه رانن [چ] النهيق: خهر سه رنئی، مانگا قورنئی.
سه راو [ن] منبع الماء

سه راوه تون [ن] ۱ - اختفاء ۲ - ضیاع

سه راوه تون بوون [چ] ۱ - الاختفاء ۲ - الضیاع
سه راوه تون کردن [چ] التضييع: جعله يختفي او
تمحي اثاره: سه راوه تونی جانتاگه م کرد.

سه راوپه رده [ن] نوع من زريب

سه ره ته لگرتن [چ] الهجرة: سهر ته لگرت ته را به غدا
سهر ته وینی دان [چ] التفقد

سهره [ن] نوبة، دور: سهره ی کی یه؟

سهره [ن] نهيق: سهره ی خهر

سهره پهر [ن] ۱ - قلع، انقلاع ۲ - كناية عن الموت

سهره پهر بوون [چ] ۱ - الانقلاع: تیشگه گه سهره پهر
بو ۲ - الموت: سهره پهری مانگی سه فهریون [کن].

سهره پەرکردن [ج] ۱ - القلع ۲ - الامانة

سهره تا [ن] مقدمة

سهره تانگی [ن] اختلاس، النظر

سهره تانگی کردن [ج] ان يختلس النظر: يهكى له بان
ديواره گهوه سهره تانگی کيگه.

سهره خری [ن] التفات يمنية ويسرة

سهره خری کردن [ج] الالتفات يمنية ويسرة: ثهوه جهده
هر سهره خری که ید!

سهره خوهر [نن] هزلي، منکت ۲ - [م] يتيم الاب.

سهره خوهری [ن] ۱ - هزل، تنکيت ۲ - يتم الاب
سهره سهر [نن] نهيق متواصل.

سهره گردی [تم] سهره خری

سهره گردی کرن [تم] سهره خری کردن

سهرن [ن] غربال ذو ثقب واسعة

سهرن کردن [ج] الغربلة

سهره وهره [ن] عناية: کی ها له سهره وهره ی مناله گان؟

سهره ورېژ [ن] طفح، فيض

سهره ورېژ کردن [ج] الطفح، الفيض: جووه گه پر بوو
سهره ورېژ کرد

سهره وکردن [ج] الازدياد: مهردمه گه سهره وکرد

سهره ويهك نان [ج] الانطياق: قورگم سهره ويهك
ناگه.

سهرباز [ن] جندی، عسکری

سهربازخانه [ن] معسکر

سهربازی [ن] جندی، عسکریه

سهربان [ن] سطح (البنایه): وه تاوسان له سهربان
خه فم.

سهربرز [ئن] عزیز الشان

سهربرزی [ن] عزة الشان: ژيانی سهربرزی.

سهربه سائن [چ] الخدع: سهری به سان وه هرچگه
دایشت لی سهنه ی.

سهرپر [ن] قصاب

سهرپرین [ج] الذبح، القصب: سهری بزنگه بری

سهرپوون [ج] الدراية، ان يعرف كنه الشيء: کی

سهری له تهله فزیوون بوو؟

سهرپاساری [ن] محجر، ستارة

سهرپه تی [ئن] ۱ - حاسر الرأس ۲ - کریم، سخی (م)

سهرپهرشتی [ن] رعاية: کی ها له سهرپرشتی

کاره گه؟

سهرپهرشتی کردن [ج] الرغبة، ان یرعی: کی سهرپرشتی

سوره گه کرد؟

سهرپووش [ن] ۱ - غطاء الرأس ۲ - ما یغطي سطح

الارض من اعشاب.

سهرتاپا [ئک] ۱ - [تم] سهرانسهر ۲ - تمام: سهرتاپا له

خَوَنَ خه لَتان بو.

سهرتاش [ن] حلاقه

سهرتاش خانه [ن] صالون الحلاقة

سهرتی کردن [چ] الشروع بـ(العمل، الاكل حتى

النهاية): سهر کردنه نه ناره گه.

سهرتیل [ن] جبل يشد به بيت الشعر. من طرفیه العرضای

سهرجهنگ [ن] نطح

سهرجهنگ کردن [چ] التناطح: وهرنه گهی ئیمه و

وهرنه گهی مالی باییر سهرجهنگ کردن.

سهرچه وه [ن] ۱ - منبع ۲ - افضل، احسن: جه وه هر

سهرچه وه یانه

سهرچگ [ن] لفق (خیاطة)

سهرچگ کردن [چ] اللفق: سهرچگی قالیه گه بکه.

سهرخه و [ن] غفوة، سنة من النوم

سهرخه و شکانتن [چ] الغفو، اخذ سنة من النوم: دَوای

نان خواردن سهرخه وی شکان.

سهرخواردن [چ] ان يؤدي به الى الموت: سهری

براده ره گهی خوارد

سهرخه وش [نن] سکران، ثمل

سهرخه وش بوون [چ] السكر، الثمل

سهرخه وش کردن [چ] جعله يسکر، یثمل

سهرخه وشی [ن] سکر، ثمل

سهرد [ئن] بارد رويخاصة الاشياء الملموسة): دنيا
سهرده. ثاوه‌گه سهرده. لهشم سهرده
سهردار [ن] ۱ - رئيس ۲ - كناية عن الزوج بالنسبة
للزوجة.

سهردارى [ن] رئاسة
سهردان [چ] الزيارة: جارجار سهر ليماں بده.
سهرداو [ن] سرداب
سهردهرچوون [تم] سهربوون.
سهردهرکردن [چ] ايجاد حل: كهس سهر لى دوزه‌مه
دهر نيه‌كيك.

سهردهس [ن] حجة
سهردهسه [ن] رئيس مجموعة: على سهردهسه‌ى
دهسه‌گه‌مان بو.
سهردهس گرتن [چ] التحجج: ئى قسه سهردهس
گرتنه.

سهردهم [ن] عصر، عهد: له سهردهمى كه‌يخوسره‌و
سهردهمه‌نى [ن] مثلجات
سهردهمى [ئن] ۱ - وقتي. موقت: كارى سهردهمى ۲
- ارتجال: قسه‌ى سهردهمى.

سهردهوا [ن] خريف، فصل الخريف
سهردهوبوون [چ] التبرد، ان يبرد: دنيا سهردهو بو
سهردهو‌كه‌ر [ن] مبرد، مبردة.

سهرده وکردن [چ] التبريد: سهرد چايگهت بکهره،
ثمجا بخورهی

سهردوگهرم [ئن] فاتر: ئاوی سهردوگهرم.
سهردوگهرم کردن [چ] جعله فاترا: سهردوگهرمی
ئاوهگه بکه.

سهردی [ن] برد، بزودة
سهرپاس [ئن] صادق، امين: دلنيا بوو، دهس پاك و
سهرپاسه.

سهرپاسی [ن] صدق، امانة

سهرزان [ن] صراع

سهرسام [ئن] متعجب، مندهش

سهرسام بوون [چ] التعجب، الاندهاش: له چه
سهرسام بوت؟

سهرسام کردن [چ] جعله يتعجب، يندهش: ئی کاره
سهرساممان کردگه

سهرسهری [ئن] قليل الادب والحياء،

سهرسهری بازی [ن] قلة الادب والحياء،

سهرسم [ن] تقثر، عثرة

سهرسم یردن [چ] التقثر: سهرسم یردوو یرمیا.

سهرسیم دان [تم] سهرسم یردن

سهرسیورمان [چ] التعجب، الاندهاش

سهرشووړ [ئن] ذلیل، مهان، منکوس الرأس.

سه‌رشووپری [ن] ذله، اهانة
 سه‌رغهر [ن] الغره، الغراء (طیر)
 سه‌رفتر [ن] زکاة الفطر
 سه‌رفراز [ئن] حر: هه‌رچه‌ن فه‌قیره، به‌س نی‌یه
 سه‌فرازه.
 سه‌رفراز‌بوون [چ] التحرر، التخلص من: که‌ی
 سه‌رفراز بووم لی سه‌رده‌ردیه! . که‌ی سه‌رفراز بووم له
 لیتان!
 سه‌رفراز‌کردن [چ] التحریر، الخلاص: خودا
 سه‌رفرازم بکیگه لیتان.
 سه‌فرازی [ن] حرية، خلاص، تخلص.
 سه‌رقه‌وری [ن] طعام الدفن: طعام یؤکل بعد
 الانتهاء من الدفن وعند القبر.
 سه‌رقوچگانی [ن] شقلبة
 سه‌رقوچگانی‌کردن [چ] التشقلب: سه‌رقوچگانی
 مه‌که، ملت شکى.
 سه‌رکار [ن] ۱ - مراقب عمل ۲ - ملاحظ
 سه‌رکاری [ن] ۱ - مراقبة عمل ۲ - ملاحظة ۳ -
 حیثیات (قضیه، عمل).
 سه‌رکال [ن] ناطق زراعي، سرکال
 سه‌رکدله [ن] عذار: من قطع المقود.
 سه‌رکرده [ن] قائد، زعيم، رئيس

سهرکردهی [ن] قيادة، زعامه، رئاسة
سهرکردن [چ] ۱ - ان یخطيء الهدف وذلك بالمرور
فوقه: گولله‌گه سهرکرد ۲ - الاعدام: نه‌مردا
سهریان بکه‌ن.

سهرکردنه‌وه [چ] فتح (الباب، المجال) او ان يكون
اشارة بدء: به‌هار سهری منالهل کرده‌وه.
سهرکولان [ن] مزيلة: محل لرمي الاوساخ
والازبال.

سهرکیشگا [ن] عيادة الطبيب
سهرکیشی [ن] عيادة المريض
سهرکیشیکهر [ن] عائد، الذي يعود المريض:
محمود بيماره‌و، سهرکیشیکهر پری مالیانه.
سهرکیشی‌کردن [چ] ان يعود المريض.
سهرگ ۱ [ن] ۱ - قالب (صابون) ۲ - رأس
(بصل.. الخ)

سهرگ ۱ [ئن] اعلى: گه‌چینه‌ی سهرگ
سهرگه‌ته‌شی [ن] ۱ - نبات خس السبع ۲ - نفالة
المغزل.

سهرگهردان [ئن] تائه، محتار: سهرگهردانم نه‌ولی ئی
منالهلایلا.

سهرگهردان بوون [چ] التيه، الاحتيار.
سهرگهردان کردن [چ] جعله تائها، محتارا: خودا

سەرگەردانمان کردگه وه دهسی ئی کوری بی مخته وه .
سەرگەردانی [ن] تیه ، حیره .

سەرگهرم [ئن] عصبي المزاج : مه چوووه داریا ،
سەرگهرمه ، قسه ی پیت کیگ .

سەرگهرمی [ن] کون الفرد عصبي المزاج
سەرگرتن [ج] ۱ - التحقيق : کاره گه مان سەرگرت ۲ -
الوصول الى النتيجة : له سەر بهش کردن سەر
نه گرتن .

سەرگوزه شته [ن] سيرة حياة : باسی سەرگوزه شته ی
خوهی کرد .

سەرگول [ن] جوهر ، خلاصة الشيء : سەرگولی
چای .

سەرله سهرنان [ج] ۱ - الممازحة ۲ - المعاندة : نه گهر
سەر له سهری چیشتی بنیک تا نه کیگهی واز نه تیاری .

سەرلی شیوانن [ج] ۱ - التشویش : نه وقره قسه کهین
سهره لیم شیونین ۲ - الارباك : سهر لی مه شیونین

سهرن [ن] غربال ذو ثقب واسعة

سهرن کردن [ج] ! الغربنه . سهرنی گه نمه گه بکه .

سەرلی شیویان [ج] ۱ - التشوش ۲ - الارباك

سهرما [ن] برد : سهرمای ئه مسال بی نه نازه یه .

سهرمایه [ن] رأسمال : سهرمایه ی دوکانه گهی پینج

ههزار دیناره

سهرمايه دار [ئن] رأسمالي
 سهرمايه داری [ن] رأسمالية
 سهرنانه وه [چ] ۱ - النوم، الرقاد: شه كه تم، بيللا
 كه می سهر بنه مه وه ۲ - [م] الموت.
 سهرنوس [ن] احصاء
 سهرنوس كردن [چ] الاحصاء: له عراق ده سال
 جاري سهرنوس كريگه.
 سهروار [ن] ما يوضع على الحمل.
 سهروان [ن] مشيمة.
 سهروه خو [ئن] مستقل: ههركهس سهروه خوهی بو،
 گشت كاري له دهس دا تي.
 سهروه خویی [ن] استقلال
 سهرور [ن] ولي الامر
 سهرويه كا بردن [چ] ۱ - التشابك: داری نه نار سهر
 وهيه كا بروگه ۲ - الاحتماء بعضهم البعض: خوهی و .
 براگانی سهر وهيه كا بردنه.
 سهروين [ن] عصابة الرأس (نساء)
 سهرهه مبهنی [ئن] ارتجالي، غير متقن: گشت كاري
 سهرهه مبهنی يه.
 سهری سهری [ن] استقطاب في اللعب
 سهری سهری كردن [چ] الاستقطاب في اللعب
 سهريشته [ن] حذاقة، مهارة، دراية بالعمل: گه وهه

سه‌ریشته دیرنی له کار.
 سه‌ریشته‌دار [ژن] حذق، ماهر، ذو درایه. بالعمل:
 ژنی. سه‌ریشته‌دار
 سه‌ریین. [ن] 'وساغة، مخلقة.
 سه‌رینبجه [تم] سه‌ریشته.
 سه‌رینبجه‌دار [تم] سه‌ریشته‌دار
 سه‌ریسنی. [ن] خاصن بډ: خو، هور وه سه‌ریسنی ته
 نی یه. مردم گشتی که سی مری.
 سه‌رعت [ن] ۱ - ساعة ۲ - ساعة زمنية.
 - جوړو سه‌رعت: کثایه. عن الضبط واللقا.
 سه‌رعتچی [ن] مصلح الساعات.
 سه‌رعتی [ژن] فوری: کاری سه‌رعتی خاصه
 سه‌فد [ن] ۱ - صفد ۲ - رتل، طابور
 سه‌فدن [ن] ۱ - شهر صفر ۲ - سفر، سفره.
 سه‌فه‌رکردن [ج] السفر، الذهاب في سفره
 سه‌فت [ج] احتساب، عدد، جرد
 سه‌فته [ژن] تنظیم، ترتیب، رص.
 سه‌فته‌کردن [ج] التصفیت، الترتیب، التنظيم،
 الرص: سه‌فته‌ی شه‌ونخه‌فنگان بکه.
 سه‌فت‌کیشی [ن] محاسب، عداد، جرد
 سه‌فت‌کیشان [ج] الاحتساب، العدد، الجرد:
 سه‌فته‌ی هه‌رچ‌گه‌ دایشتن کیشان.

سه فرا [ن] ۱ - المادة الصفراء ۲ - غضب: سه فرای

بخه فنن

سه قام [ن] موسم: سه قامی جفت کردن.

سه قهت [ئن] ۱ - معوق ۲ - معطوب ۳ - مکسور

سه قهت بوون [چ] التعوق ۲ - العطب ۳ - التکسر

سه قهت کردن [چ] ۱ - التعویق ۲ - الاعطاب ۳ -

الکسر.

سه قهتی [ن] ۱ - عوق ۲ - عطب ۳ - تکسر، تکسر

سه ک [ن] ابطال، طرد من العمل

سه کسه که [ن] مرض البکم

سه کسه که کردن [چ] الاصابة بمرض البکم: نهرا قسه

نه کرد؟ سه کسه که کردگه.

سه ک کردن [چ] الابطال، الطرد من العمل. الخ:

شامار سه کی کریا له کار.

سه کوو [ن] دکه: مصطبة مبنية من الطین

سه گ [ن] کلب

سه گه ناز [ن] داء الكلب

سه گ دگان [ن] نبات سن الكلب

سه گ وسار [ن] ۱ - قوم خرافیون وجوهم كالکلاب

۲ - کنایة عن الغوغاء

سه گ وسوته [ن] رعاع، ابناء الشارع

سه لام [ن] ۱ - سلاء ۲ - تحية السلام

سهلام دان [ج] | الالهة، اداء السحبة: وه دهن
سهلامان دا.

سهلام کردن [ج] ابلاغ التحية: سهلامم له ياور بکه
سهلف [ن] ربا، فايز: هزار دينار وه سهلف له پيگه
سهن.

سهلف خور [ن] مرايي

سهلوات [ن] صلوات

سهلوات دان [ج] الصلاة على: وهيك دم
سهلوات دان.

سهلوات کيشان [تم] سهلوات دان

سهلت [نن] وحيد، لوحده: سهلتيد تا کهسي ها
تهولدا.

سهلتي [ن] کون الفرد وحيدا

سهليقه [ن] حذاقة

سهليقه دار [نن] حلق: ژني سهليقه دار

سهما [ن] رقص

سهماکر [ن] راقص

سهماکردن [ج] الرقص

سهماور [ن] سماور

سهمهرقه ن [ن] اساس: ريشگي له سهمهرقه نا کهني

سهمتور [ن] سنطور: اله موسيقيه

سهمووره [ن] سمور: حيوان من القواضم ثمين

الفرو.

سهنتهري [ن] حرس الباب: سهنتهري قابي.

سهنتيم [ن] نوع من الخيوط «سانتيم».

سهنتين [تم] سهنتيم

سهندهلووس [ن] سندلوس: حجر كريم.

سهندهلى [ن] كرسي، مقعد

سهندووق [ن] صندوق

سهنگه [ن] ۱ - حجر كبير ۲ - ثقل ۳ - وزن:

سهنگى چوارچارهك.

سهنگهتا [نن] راجح، مائل: بارى سهنگهتاء ترازوى

سهنگهتا

سهنگهتابوون [ج] الرجوح، الميلان: له يهك تاي فوه

مهكه، سهنگه

سهنگهتاكرن [ج] جعله يرجح، يميل: نهوقهره نئي

كرد سهنگهتاى كرد.

سهنگهر [ن] موضع قتالي. ههر بوه تهقه بچنه

سهنگهروه.

سهنگهسهنگه [ن] تناقل: وه سهنگهسهنگه هات.

سهنگهسهنگه كردن [ج] التناقل: نهرا ئى قهره

سهنگهسهنگه كهين؟

سهنگين [نن] ۱ - ثقل: ئى باره لهو باره سهنگين

نره.

۲ - رزین: فره عاقل و سه‌نگینه ۳ - شدید: نه‌وه‌گهی
سه‌نگینه.

سه‌ننه‌وه [چ] ۱ - الاسترجاع، الاسترداد: قهرته‌گهی
سه‌نه‌وه ۲ - الانقاذ: هاتنی علی سه‌نه‌مه‌وه. ۳ -
التردید: له دمم بسیننه‌وه.

سه‌نن [چ] ۱ - الشراء: ده‌سی دلنگ سه‌نم ۲ -
الاخذ: جامه‌گه له ده‌سی بسین ۳ - الاحراز: چه‌نی
له کیمیا سه‌نن؟ ۴ - التقاضی: چه‌نی مه‌عاش سیننی؟
۵ - الالتقاط: رادیوه‌گه لندن سیننی.

سه‌وه‌ته [ن] سلة

سه‌وجه‌ری [ن] نوع من المسدسات القديمة
سه‌ودا [ن] الشغل الشاغل: دوری ته سه‌ودای
سه‌رمه.

سه‌ور [ن] ۱ - عطسة واحدة يؤجل الفرد السفر او
القيام بالعمل على اثرها ۲ - صبر.

سه‌ورهاتن [چ] حدوث العطسة الواحدة

سه‌وره‌اوردن [چ] ان يعطس عطسة واحدة

سه‌وقات [چ] هدية

سه‌وقاتی [ئن] خاص بالهدية: چیشتی سه‌وقاتی

سه‌ونجک [ن] ۱ - شجيرة ۲ - شجيرة برية

سه‌ونده [ن] صوندة

سه‌ونز [ئن] ۱ - اخضر، خضر: فج، غیر ناضج:

ته‌ماته‌ی سه‌ونز ۳ - طازج، طري: گيا‌ی سه‌ونز ۴ -
يانع.

سه‌ونزايی [ن] ارض معشوشبه

سه‌ونزه [ن] اسمر، سمراء: کوري سه‌ونزه ۲ - دوه‌تی
سه‌ونزه.

سه‌ونزکار [ئن] ضارب الى الخضرة: ره‌نگی
سه‌ونزکار.

سه‌ونزلانی [تم] سه‌ونزايی

سه‌ونزپوون [چ] الاخضرار، النمو: خه‌ليه سه‌ونز
بوّه.

سه‌ونزبوونه‌وه [چ] الاخضرار (لون): ره‌نگی سه‌ونز
بوّه‌سه‌وه. ۲ - النمو ثانیة: داره وشکه‌گه سه‌ونز
بوّه‌سه‌وه.

سه‌ونزکردن [چ] ۱ - الانبات: ثاو سه‌ونزی دره‌خت
کيک

۲ - ان يثبت: ئی زه‌وه هيچ سه‌ونزی نيه‌کيک
سه‌ونزکردنه‌وه [چ] جعله اللون اکثر خضارا: که‌می
سه‌ونزی بکره‌وه ۲ - جعله يفتعش: هاتنی سه‌ونزمان
کرده‌وه.

سه‌ونزی [ن] ۱ - خضرة، کون اللون اخضرا ۲ -
خضروات

سه‌ير [ن] نظر، رؤية، مشاهدة

سهيران [ن] ۱ - نزهة ۲ - سفرة سياحة قصيرة: بچين
 نهرا سهيران.
 سهيرانگا [ن] منتره
 سهيرکردن [چ] النظر، الرؤية، المشاهدة: بيارو
 سديرکه.
 سهيسه ما [ن] رقصة فولکلورية
 سهين [تم] سهنگين.
 سهيینی [ن] ۱ - ثقل ۲ - رزانه ۳ - وعكة صحية:
 سهيینی گرتگه.
 سپا [ن] جيش
 سپاخانه [ن] معسكر
 سپادان [چ] التحشد: يهك نووردي مهردم سپا داگه
 سپارده [ن] امانة، ودیعة
 سپاردن [چ] الائتمان، الايداع: وه خودا سپاردم
 سپاسالار [ن] القائد العام للجيش
 سپيه [ن] قمل، قملة
 سپيهدان [چ] التكمل: سهري سپيه داگه.
 سپير [ن] ۱ - متراس، حاجز ۲ - مانع قتالي
 سپيناغ [ن] سپيناغ، نبات سپيناغ
 ستاره [ن] نجم، طالع
 ستارخانی [ن] ضرب من الستر القديمة.
 ستهم ۱ [ن] ۱ - ظلم: ههی زوور ههی ستهم — کهس

دیار نی یه (فولکلور) ۲ - عسر: میه گه وه سته م زای .
 سته م [ئن] صعب: سته مه یو نیم نیه وه .
 سته مانه [ئن] خاص بالظلم: کاری سته مانه
 سته مکار [ن] ۱ - ظالم ۲ - عديم الشفقة والرحمة
 سته مکاری [ن] ظلم، تعسف
 سته مکه ر [تم] سته مکار
 سته م کردن [چ] ان يظلم: سته م له خوهی کرد!
 ستر [ن] ستر: ستری خودا خاسه
 ستره [ن] ستره
 سترکه ر [ن] ساتر
 سترکردن [چ] الستر: خودا ستر لیدان بکیگ .
 ستون [ن] ۱ - عمد، میند، مرتکز: ستونی مال ۲ -
 قوة: دی ستون له دلم نه ما
 ستیسه نم [ن] وباء: ستیسنه م لی بدا ئه پرا ئی کوره و
 هه س!
 سخت ۱ [ن] سخام، رماد .
 سخت ۲ [ئن] زعلان، عصبي
 سخت بوون [چ] الزعل، ان يصبح عصيبا: سخت
 بوه لیمان .
 سخت کردن [چ] جعله يزعل، جعله عصيبا
 سختی [ن] ۱ - زعل، عصبية ۲ - اكلة «الگیة»
 سر [ئن] ۱ - املس، ملساء: پارچه ی سر ۲ - خدر:

لهشی سره ۳ - زلق: زهوی سر
 سرام [ن] صرام: جني التمر
 سرام کردن [ج] الصرام: له مانگی تشرین سهرام
 که ن.
 سیران [ن] ۱ - ترحلق ۲ - تزلیج

سرانسن [ج] ۱ - ان یدس فی: چیشتی سرانه
 گیرفانیه وه ۲ - الادخال بسرعة: سرانه ی ماله وه.
 سرای [ن] مرکز الشرطة

سربردن [ج] ۱ - الانزلاق: پای سربردو دا له زهو
 ۲ - الانسلال: سربردهو ناو مهردمه گه

سربوون [ج] ۱ - النخدر، فقدان الحس: دهسم سرب
 بو. ۲ - ان یصبح املس، ملساء ۳ - ان یصبح زلقا:
 واران واریدهو زهوه گه سرب بو.

سربکردن [ج] ۱ - التخدير ۲ - جعله املس، ملساء
 ۳ - جعله زلقا: واران زهوه گه سرب کردگه.

سرگن [ثن] منبوذ
 سرگن کردن [ج] التبد: له سهر بینامووسی سرگنی
 کردن

سرگی [ن] مزلاج (الباب)، رتاج
 سرگیدان [ج] غلق الباب بالمزلاج، بالرتاج
 سرگی کردن [تم] سرگیدان
 سرم [ن] سرم: طرف المعی المستقیم والدبر

سرمن [ن] سرم

سروه [ن] ۱ - حفيف. ۲ - صوت: سروه لی یانه وه نه هات.

سروپوو [ن] اخفاء

سروپوو کردن [چ] الاخفاء: هرچگ بکن سروپووی که ن.

سروت [ن] بقایا سيقان الزرع المحصود

سروکوپر [ن] التشاور خفية

سروود [ن] نشيد

سری [ن] ۱ - خدر ۲ - ملس ۳ - کون الشیء وبخاصة الارض زلقاً

سریان [چ] التسلل، الانسلال: سريا ماله وه.

سريم [ن] خيوط من الجلد المدبوغ تستعمل في ترقيع الجلود.

سرین [چ] المسح: وه پهرووی پانی میزه گه سری.

سرینه وه [چ] المسح. المحي: سه بوره گه بسره وه. غه لله ته که سريه وه.

سزا [ن] ۱ - عقوبة، جزاء: سزای نیکی به دی یه (په ند) ۲ - غرامة.

سزاخسن [چ] التفریم: سی دینار سزای حسن.

سزادان [چ] المعاقبة: لهو دنیا خودا سزای گونا بار ئه دا.

سزائن [چ] الاحراق: ئاگردهسى سزائگه. دوه شهو
ناحهز خهرمانه گه مان سزان.

سزگه [ن] الماء المرشح من اللبن.

سس [چ] ۱ - متراخ: پژنه گه سسه ۲ - بطيء
النشاط: کاره گه مان سسه ۳ - قليل النشاط: ئمرووله
کارکردن سسى.

سسهبوون [چ] ۱ - التراخي: تهنگى ئه سبه گه
سسهبووه.

۲ - التباطؤ، البطء: هرپشته گه سسهو بو.

۳ - الخمول، ان يقل نشاطه: له کارکردن سسهو
بون.

سسهبوکردن [چ] ۱ - جعله متراخ: پژنه گه، سسهو
کرد ۲ - التخفيض (سرعة) سسهو بکه ن تا قادر
بره سيگه پیماننا ۳ - تثبيط الهمم: ئهرا له کاره گه
سسهبو که ید!

سفت [ئن] مشدوداً شداً محکماً

سفتاح [ن] ۱ - استفتاح (في العمل) ۲ - بداية:
سفتاح سوو

سفتاح کردن [چ] الاستفتاح: جارئى سفتاح نه کردمه.
سفتى [ن] حالة كون الشيء مشدوداً شداً محکماً
سفره [ن] مائدة الطعام

سفله [ئن] سافل، ناكر الجميل: سفله، وه خاسى

کهس نیه زانی .

سفنہ [ن] استغراق فی التفكير، سبح فی عالم اخر.
سفنہ دان [ج] الاستغراق فی التفكير، السبح فی عالم
اخر

سفیناؤ [ن] سبزاچ : مسحوق ابیض یحول الی
مشروب و یعطی للطفل المریض

سفیفہ [ن] لیاف طبی

سقان [ن] عظم : گوشتی بی سقان .

سقولمه [ن] لکڑہ ، برجمہ

سکہ [ن] ۱ - سکہ حدید ۲ - سکہ نقود ۳ - ادب :

بی سکہ و بی نامووس

سکہ دار [نن] مؤدب ، محترم

سکہ دان [ج] صک النقود

سکہ دررس [نن] اصیل : کہس سکہ دررس ، قہ بولی
ئی کارہ نیہ کیک .

سکہ دررسی [ن] اصالة

سکر [ن] سد (علی النهر، الترعة . الخ)

سکر دان [ج] السد : سکر ی جووہ بدن

سکر کوتان [تم] سکر دان

سکوت [ن] خفقان

سکوت دار [ج] الخفقان : دلی سکوت دیک

سکوت [ن] مرض السل

سَل [ن] صلح

سَلَا [ن] ۱ - اذن: سَلَا لَهُ باوگي سَهَن و چگ ۲ -

استشارة: هَر كَارِيكَ بَكِيكَ سَلَاي كَهَس نِه كِيكَ.

سَلَادَان [چ] البلع: مَار سَلِي مَه لَا دِيكَ

سَلَاكَردَن [چ] ۱ - الاسْتَدَان ۲ - الاستشارة: تَهْوَلْ

جَار سَلَاي بَرَاكَانَت بَكِهَو تُمَجَا بَجَوَو.

سَب [ن] ثفل، عَصَاة

سَل دَان [چ] اَن يَصَالِح، اَصْلَاح دَات الْبِيْن

سَل كَرْدَن [چ] التَّصَالِح: دَوَاي ۳۰ سَال جَهَنگ سَل

كَرْدَن

سَلَنگ [ن] رَافعة

سَلَوَه جَا [ن] التَّهَام، بَلَع الطَّعَام بِدَوْن الْمَضْغ

سَلَوَه جَاكَردَن [چ] الْاِلْتِهَام: دَغَان نَه يَرَم، هَر سَلَوَه جَا

كَهَم.

سَلُوَك [ن] سَلَة: وَهْخَتِيْ خَوْرَمَا چَنِهَوَه، سَلُوَكِي چگ

وَه چَهَوِيَا

سَم [ن] حَافِر الْخَيْل، سَنْبَك الْخَيْل

سَمَات [ن] سَمَاد

سَمَات كَرْدَن [چ] التَّسْمِيْد: سَمَاتِي زَهْوَه گَهِي كِيكَ،

هَر سَال كَالِيگَهِي.

سَمَاتِيْن [ن] كَثِيْر السَّمَاد، خَاص بِالسَّمَاد

سَمَاق [ن] سَمَاق

سمانن [ج] الخرق: گولله دیواری خهره‌گین سمنی

سمه [ن] ۱ - حرن ۲ - (م) عناد

سمه‌دان [ج] ۱ - الحرن ۲ - (م) المعاندة: چ

کورینگه، خوه‌زهو سمه نه‌دا

سمه‌کری [ن] تلقیف: ینش الارض بالحافر

سمه‌کری کردن [ج] التلقیف

سمپاره [ن] ورق مطلي بنبشارة الزجاج

سمت [ن] ردف

سم دار [ن] ذو حافر: ولأخی سم دار

سمل [ن] نبات يستعمل في الطب الشعبي

سمووم [تم] سام - ۱

ستاره [ن] برج

سناری [ن] ۱ - وحدة نقد قديمة ۲ - كناية عن القلة

سنان [ن] مرض يصيب الفواكه والحيوانات

سناو [ن] استحمام

سناودان [ج] الاحمام

سناوکردن [ج] الاستحمام: دو رووژ جارئی سناو

که‌م.

سنهت [ن] ۱ - سند، شرط ۲ - تعهد ۳ - حجة

الاستملاك ۴ - السنة النبوية.

سنهت دان [ج] ۱ - التعهد ۲ - الرهان: سنهت ده‌م

ئمروو خه‌لاس نه‌که‌ن.

سنجاخ [ن] دبوس الامان.

سنگ [ن] ۱ - خل وجمعه خلال ۲ - حجة: وه
سنگی ههوال پرسینه وه، چگک ئهرا مالیان ۳ - اشتیاء:
دایه ی کریم وه سنگ هوشیاره وه. ۳ - بسبب: تهر وه
سنگ وشکه و سزی.

سواد [ن] تعلیم: معرفة القراء والكتاب.

سواددار [ئن] متعلم، يعرف القراءة والكتابة

سوار ۱ [ن] ۱ - فارس، جتا ۲ - راکب.

سوار ۲ [ئن] مسیطر: بهختی سواره.

سواره [ن] خیاله.

سوارته [ن] سبب: من، وه سوارته تی ئهوانه وه، زهره
کردم.

سواربوون [چ] ۱ - الركوب: سواری قاتری بو. ۲ -
الصعود: سواری چه مه نده فەر بو.

سوارکردن [چ] ۱ - جعله یرکب ۲ - جعله یصعد

سواری [ن] ۱ - رکوب ۲ - صعود

~ ~ ~

سواق [ن] ۱ - سبخه ۲ - لبخ

سواقین [ئن] سبخي، كثير السيخة: زهوی سواقین.

سواو [ن] ثواب

سواوکه ر [ن] مثوب

سواوکردن [چ] الاثابة: سواو بکه له جییم نان بده وه

پیان

سَوَايَه [ن] وحید، لوحده: سَوَايَه تا که سیّ ها
ئه ولّیا؟

سَوَه [ن] رثه

سَوَه پَره [ن] ذات الرثه (مرض)

سَوَمَر [نن] ۱ - ساخن: ئاوَه گه سَوَره ۲ - حار جدا:
ئاسنه گه ۳ - احمر

سَوَه رَه شَه لَه گ [ن] عداء: طیر من جنس الزقزاق،
مشهور بسرعه عدوه.

سَوَه رَه فَنگَه [ن] ضرب من النباتات البریه

سَوَه رَه مَووز [ن] دبور: زنبور احمر

سَوَه رَه و بَوون [چ] الحماوة، السخونة: له شم سَوَه رَه و
بو.

سَوَه رَه و کَرَدَن [چ] الاحماء، التسخين: که می نانه گه،
سَوَه رَه و ئَه پَرام بکه.

سَوَه رَه و بَوون [چ] الحماوة، التسخين: سَوَه رَه و نانّی
بکه و بنه رَه و بانی په امه گه.

سَوَه رَه کَرَدَن [چ] التسخين.

سَوَه رَه مَگَه [ن] کحل

سَوَه رَه و [ن] ۱ - حالة كون الشيء ساخنا ۲ - حالة

كون الشيء حارا جدا

سَوَه رَه یَزَه [ن] حصبة.

سَوَجَدَه [ن] ۱ - سجدة (في الصلاة) ۲ - ثناء

سَوَّجْدَه بَرْدَن [ج] ۱ - التَّسْجَد ۲ - التَّاء : بَيَّجْگَه لَه

خودا. سَوَّجْدَه ئِوَا كِه س نِه بَرْد

سَوَّج [ن] ذَنْب، خَطَا

سَوَّجَهَر [ن] حَيَوَان الدَّعْلَج

سَوَّج دَار [ن] مَخْطِيء، مَذَنْب

سَوَّر [ن] عَرَس، زَفَاف

سَوَّرَانِه [ن] هَدِيَّة تَقْدَم اِلَى الْعَرِيْسِيْنَ فِي زَفَافِهِمَا.

سَوَّرَانَن [ج] النَّهِيْق : جَووَر خَهَر سَوَّرِنِي .

سَوَّرَه [ن] نَهِيْق

سَوَّرَهَت [ن] وَجَنَّة، بَشَرَة

سَوَّرَكِرْدَن [ج] الزَّفَاف : ئِي هَه فَتَه دَه زَوْرَانِي كِيَّك وَ،

هَه فَتَه ي تَر سَوَّر كِيَّك .

سَوَّرْمَه [تَم] سَوَّوَرْمَك

سَوَّرْمَه ي [ئَن] اَزْوَاق (لَوْن)

سَوَّرِي [ئَن] زِيَّجِي، زَوَاجِي، خَلَص بِالزَّوْاجِ

وَالزَّفَاف

سَوَّرْنَهَك [ن] مَرَضُ السَّفْلَس، مَرَضُ الزَّهْرَة

سَوَّرْدَه [تَم] سَوَّجْدَه

سَوَّرْدَه بَرْدَن [تَم] سَوَّجْدَه بَرْدَن

سَوْس [ن] نَخَالَة الطَّحِيْن .

سَوْك [ئَن] ۱ - خَفِيْف الْوِزْن : خَوْرِي لَه ثَاسَن سَوْك

تَره ۲ - سَهْل، بَسِيْط : پَرسيَارِي سَوْك ۳ - لَعُوب، مَرِيضِي

ژنی سوک.

سوک [ن] زاویه: گشت حجره یه ک چوار سوک دیری
سوکانن [چ] التحمم.

سوکه [ن] حممة

سوکه و بوون [چ] ان یخف وزنه: هه رنجیشتی وشک
بوو، سوکه و بوو.

سوکه و کردن [چ] التخفیف: باره گه قورسه، که می
سوکیه و بکه.

سوکی [ن] ۱ - خفة الوزن ۲ - سهولة ۳ - قلة
الاعتبار

سول [ن] ۱ - انسلال ۲ - سعي

سول بردن [چ] ۱ - الانسلال ۲ - السعي: ماری
سول برده و مالمان.

سول دان [چ] جعله ينسل: سول چو و گه دا.

سولقومه [ن] لکزه: سولقومه یه ک کیشا ناو زگیا

سونه [ن] ۱ - الدودة الوحيدة ۲ - حشرة تصيب
الحنطة

سوو [ن] ۱ - ثقب الابر۲ - نبات ربيعي ۳ - غدا

أ - دنيا لی بوه سووی دهر زنی [در] ضاقت به الدنيا

ب - نهو سوو هاتن [چ] ان يعاود المرض، الحالة..

الخ: زهخمه گه ی هاتهو سوو.

ج - نهو سوو هاوردن [چ] جعله يعاود او يحدث

ثانية: خوهنين، سه‌رژانه‌گی هاوردو سوو.

سووت [ن] شرح

سووتک [ئن] لواط.

سوود [ن] قائده، استفادة.

سوور [ئن] مالح، مملح: ئاوی سوور. خوارده‌مه‌نی

سوور.

سووره‌کسات [ن] ۱ - نبات ملحية ۲ - المملحة:

المكان الذي تكثر فيه النباتات الملحية.

سووره‌وبوون [چ] ان تزداد ملوخته: ئاوی دجله له

خواری به‌غذا سووره‌وبوو.

سووره‌وکردن [چ] ان یزید ملوخته: زهوی سواقین ئاو

سووره‌و کیگ.

سووربوون [چ] التملح

سوورکردن [چ] التملیح: ئی قهره خواتی کرد تا

سووری کرد.

سووری [ن] ملوحة

سووز [ن] ۱ - شوق لهفة ۲ - ترنیمه دینیه کالذی

یؤدیها الدراویش ۳ - برد لاذع

سووزانن [چ] الاحراق: دژمن خه‌له‌گیان سووزان

سووزانی [ئن] مومس، زانیه، قحبه

سووزمان [ن] حروق: شوونی سووزمان له له‌شی

دیاره.

سوسه [ن] ١ - همسة سوسه لي ياندوه ندهات ٢ -

تلميح ، اشارة

سوسنه [ن] وردة السوسن

سوسگ [ن] طير الحجل

سوفى [ن] صوفي

سووهيل [ن] نجمة سهيل

سى [ن] ثلاثة ، ثلاث (٣)

سى [ن] ثلاثون ، ثلاثين (٣٠)

سینار [ن] ١ - الذي يلبس الحداد حزنا ٢ - الذي

يساعد الآخرين بدون مقابل (عمل شعبي)

سینارى [ن] ١ - حداد ، لبس السواد ٢ - فزاعة :

مساعدة الآخرين بدون مقابل

سیالو [ن] كمش : أظلام البصر من غير عله

سیالواواتن [چ] الكمش : هه ر لهى ساي بى خاره

سیالوياهات

سیانه [ن] حمأة (الوحل الاسود)

سیاونه [ن] ماعز : گوشتى ميه له گوشتى سیاونه

خاستره

سیه [ئن] اسود ، سوداء

سیهپاچگ [ن] شجيرة برية

سیهپروستهك [ن] طير السنونو

سیهتا [ن] ملاريا

سیه نهن [ئن] ذو ید شؤمة، ذو ید قاتلة: جبار سیه
 دهسه، له ههچک بدی کوشیگهی.
 سیه دهسی [ن] حالة کون الفرد ذا ید مشؤمة.
 سیه زاخ [ن] شب اسود
 سیه فه [ن] ۱ - صدقة ۲ - فداء، قربان
 سیه کاره [ن] ضارب الی السواد
 سیه کهرگ [ن] طیر الزرزور.
 سیه کردن [چ] ۱ - التسوید: نهاره سیهی دهسم کرد
 ۲ - الحداد: نهرا براگهی سیه کردگه.
 سیه مه تهل [ئن] هزلی، منکت
 سیه مه تهلی [ن] هزل، تنکیت
 سیه و [ن] ۱ - هیبة، جلال ۲ - خوف
 سیه وه و بوون [چ] ان یسود: هه رکه له وهر خوهر
 بمینی، سیه وه و بوو.
 سیه وه و کردن [چ] ۱ - ان یبدو من بعید: چیشتی له
 دۆره وه سیه وه و کرد ۲ - ان یزیده سواداً: خوهر سیه یه و
 کردگه
 سیه و دار [ئن] ۱ - مهاب، مهجلل ۲ - مرهوب الجانب
 سیه یی [ن] سواد.
 سیه نندی [ئن] حیال
 سیه نا [ن] ۱ - حامل ثلاثی القوائم ۲ - رقصة
 فولکلوریه

سیپال [ن] خرق.
 سی پره [ن] نبات النفل
 سیتہ [ن] طرد. نبذ
 سیتہ خولی [ن] حركة مضطربة
 سیتہ کردن [ج] الطرد، النبذ: هه رکهس بهد ره ویشته
 سیتہ ی بکه ن
 سیتگ [ن] فوران شدید
 سیگه سهران [ن] شحاذ العین
 سیتگ دان [ج] الفوران بشدة: ثاوه گه سیتگ دا.
 سیت وقت [ن] بطریق الصدف، صدفة: وه سیت و
 قیت سهر لیمان دیک
 سیتیر [ن] نوع من البنادق
 سیخ [ن] سفد، درباشه
 سیخه [ن] متعة، زواج المتعة
 سیخه کردن [ج] الزواج بالمتعة
 سیخ دان [ج] ضرب النفس بالسفد كما يفعل
 الدراویش
 سیخور [تم] سه خور
 سیخور دان [تم] سه خور دان
 سیذاره [ن] مشنقة
 - له سیذاره دان [ج] الشنق: گوناکار له سیذاره
 دریه یگ.

سير [ن] ثوم
 سيرمووکه [ن] ثوم بري
 سىروو [ن] الحمى الثلاثية، حمى تستمر لمدة ثلاثة
 ايام او ٧٢ ساعة
 سيس [ن] ١ - ذابل: داره نهارهگه سيسه ٢ - واهن،
 ضعيف: شاناز سيسه
 سيسه رگه [ن] صرصر
 سيس بوون [ج] ١ - الذبول: له بى تاوى درهخت
 سيس بوه ٢ - الوهن، الضعيف
 سيس كردن [ج] ١ - جعله ذابلا: بى وارانى سيسى
 گيا كردگه ٢ - جعله واهنا، ضعيفا.
 سيسى [ن] ١ - ذبول ٢ - وهن، ضعف
 سى شهش [ن] ثلاثة اسداس: فترة ١٨ يوم ستة ايام
 من الشهر الاخير للشتاء و١٢ يوما من الشهر الاول
 للربيع.
 سى شهه [ن] يوم الثلاثاء من ايام الاسبوع
 سيف [ن] تفاح، شجرة التفاح
 سيفهر [ن] نبات كولان
 سيك [ن] دفع في الجماع، حركة
 سيك دان [ج] الحركة، الدفع في عملية الجماع
 سىگا [ن] نوع من المقام الكردي
 سيم [ن] ١ - سلك ٢ خيط فضي

سيمرخ [ن] طير العنقاء
 سيمين [ثن] سلكي، ذو اسلاك
 سينهيهلو [ن] داء ذات الجنب
 سينهخهفه [ن] ربو، مرض الربو
 سينزده [ن] ثلاثة عشر، ثلاث عشرة (١٣)
 سينزدهودهو [ن] عيد ربيعي يقع في (٢ نيسان)
 ويسمى في مصر (عيد شم النسيم) ويستمر لمدة ١٣
 يوما

سينزدههم [ثن] ثالث عشر
 سيوه [ن] ظل: داو سيوهى ديوارهغه.
 سيوهو [ن] مكان مظلل
 سينهم [ثن] ثالث
 سينهمين [ثن] الثالث
 سينم [تم] سينهم
 سينم [ثن] الثلاثين

- ش -

ش [ن] /شين/ الحرف الرابع عشر من الالف باء.
 شا [ن] ١ - ملك ٢ - كبير، شاي ماران.
 شاباز [ن] المدح والثناء اثناء رقصة الدبكة.
 شابازانه [ن] مبلغ يعطي للطبال او الزمار عند الرقص
 تعبيرا عن المدح والثناء
 شابانوو [ن] ١ - ملكة ٢ - زوجة الملك.

شاپ [ن] ضرب
 شاپه سەن [ن] وردە الملک
 شاپ دان [ج] ۱ - الضرب ۲ - الطرد
 شاتەرە [ن] نبات بقلة الملک: شاهترج
 شاتری دان [ج] السير بين العدو والمشي: ماهینه‌گه
 شاتردی دا.
 شاخ [ن] ۱ - قرن ۲ - جبل
 شاخی هه‌جامه‌ت [ن] قرن يستعمل في سحب الدم
 من منطقة الداء لمعالجتها
 شاخه [ن] ۱ - هياح ۲ - تموج شديد
 شاخه‌کردن [ج] ۱ - الهياح ۲ - التموج بشدة
 شاخ دار [ئن] قرن، ذو قرن: بزنی شاخ دار
 شاخن [ئن] ۱ - ذو قرن ۲ - قواد (م): ده‌وت و
 شاخن
 شاخ و‌داخ [ن] جبال
 شاد [ئن] فرحان، مسرور، سعيد: وه هاتنت
 گيشتمان شادیم.
 شاده‌وبوون [ج] ان يفرح، ان يسعد: شاده‌و بو وه
 کوپره‌ی
 شاده‌وکردن [ج] ان يفرح، ان يسعد: خودا شاديانه‌وه
 بکینگ
 شادروان [ن] فتحة خروج الماء من المطحنة

المائة.

شادمان [ئن] فرحان، مسرور، سعيد

شادمانی [ن] فرح، سرور، سعادة

شادی [ن] فرحة، سرور، سعادة

شار [ن] ۱ - مدينة ۲ - مستوطنة: شاری موری.

أ- شاری خامورشان [ك] مقبرة

ب - شاری مووری [ن] وكر النمل، مستوطنة النمل

شاره‌زا [ئن] حسن الاطلاع على: کی شاره‌زای مائی

رووسه‌مه؟

شاره‌زابوون [ج] ان يصبح حسن الاطلاع على: ٥٥،

ده دوانزه رووز، شاره‌زای تهو ناوه بووم

شاره‌زاگردن [ج] جعله حسن الاطلاع على

شاره‌زای [ن] حسن الاطلاع على

شاره‌نگك [ن] الوعاء الدموي الكبير

شاره‌وانی [ن] بلدية

شاردنه‌وه [ج] ۱ - الاخفاء ۲ - الغمر: جووه‌گه قوله

ثایم شارینگه‌وه

شارسان [ن] ۱ - حضر ۲ - اهل المدن

شارسانی [ئن] حضري

شاروه‌دهر [ئن] منبوذ، مطرود

شاروه‌دهرکردن [ج] النبذ، الطرد: گه‌نه‌کاو شاروه‌دهر

کریا.

شاروهدری [ئن] نبذ، طرد
 شاروو [ن] نهب (وخاصة بستان المخضرات عند
 الجفاف)
 شارووکه ر [ن] ناهب
 شارووکردن [ج] النهب: شارووی دکانه گه یان کریا
 شارپی [ن] طریق عام
 شاری [ئن] ۱ - مدنی ۲ - خاص بالمدينة
 شاسوار [ن] فارس.
 شاش [ئن] متباعد: دگانی شاش.
 شاشی [ن] تباعد
 شافه [ن] اشاعة، دعایه.
 شافه خسن [ج] نشر ورترویج الاشاعة، الدعایه: کی
 شافه خسن صحبت مردگه؟
 شاقانن [ج] ان یقوق (دجاج): مامر تیربخوی شاقنی
 شاقزنی [ن] مباهاة، فخر
 شاقزنی کردن [ج] التباهي، الافتخار: شاقزنی کهن
 ده وله مهنن
 شاقورواق [ن] طیر الشاقراق
 شاک [تم] سیک
 شکامی [ن] تشفی
 شکامی بردنه وه [ج] التشفی: دژمن شکامی لیمان
 برده وه.

شاك دان [تم] سيك دان .

شاگهردان [ن] انتخاب الملك او الحاكم عن طريق
اطلاق طير على المرشحين ويفوز من يحط عليه
الطير.

شاگرد [ن] صانع، عامل.

شاگردانه [ن] اجرة الصانع اليومي .

شاگردى [ن] مهنة الصانع

شاگردى كردن [ج] الاشتغال كالصانع : شاگردى كرد
له ثووتيل

شاگوں [ن] الزهرة الرئيسية

شال [ن] ۱ - حزام من القماش ۲ - وشاح ۳ - بردعة
(للابقار والفرس)

شالويز [ن] نوع من القماش

شام [ن] ۱ - طعام العشاء ۲ - فترة العشاء ۳ - طعام
يعطي للمسكين كحسنة ۴ - بلاد الشام: سورية .

شام دان [ثن] تقديم العشاء : شامى ميهوانه گان بده .

شام كردن [ثن] تناول طعام العشاء : شام كه م و ثمجا
نمازى عشاء كه م

شامى [ن] رقى، نبات الرقى

شامى كه نيزان [ك] عشاء متأخر

شان ۱ [ن] ۱ - كتف ۲ - كثافة ۳ - محاذاة: وه

شانى قوراگه ما رنى كرد ۴ - فترة: ثهوه يهك شانه

خهفته .

شان ۲ [ئك] جنب: بنیش له شانم

شانازی [ن] فخر، افتخار، اعتزاز

شانازی کردن [چ] الافتخار، الاعتزاز: شانازی وه

خاسیه وه بکه، نهك وه خراوی.

شانه [ن] ۱ - مشاط، تخاریب العسل

شانه جهنگی [ن] تدافع

شانه جهنگی کردن [چ] التدافع: تا شانه جهنگی

نه که ید، نیه چیته و ناو.

شانزه [ن] ستة عشر، ست عشرة (۱۶)

شانزه هم [ئن] سادس عشر.

شانزه همین [ئن] السادس عشر

شانگ [ن] ۱ - مشط

- شانگ له سهه ر شکانن [در] القاء التبعه على: من

هه قم نی یه، شانگه گهی له سهه ری من نه شکنن.

شانگ کردن [چ] التمشيط: شانگی سهه ری کرد.

شانگی [ن] نوع من النبات البري.

شان لی دان [چ] ۱ - ان يحمل ۲ - ان يتحمل

خسارة: ههه رووژئی، شان له ده دوانزه دینار دیگه.

شان وه شان [ن] جنباً الى جنب

شانووکه [ن] كتف الحيوان وبخاصة الابقار.

شانووکه دار [ئن] ذو كتف

شاوه [ن] ازیز: شاوهی گولله .

شاوه کردن [ئن] احداث ازیز

شاهد [سر] قد، لعل، عسی: شاهد قه‌بوول
نه‌که‌ن؟

شای [ن] عملة تساوي نصف قران .

- دوشایی زیاتره [در] ان یمن: وه بانی ټه‌یه‌وه،
ټه‌ویش دو شایی زیاتره .

شایان [ئن] جدیر، مستحق: شایانی خاصیه
شایه [تم] شاهد

شایر [ن] شاعر، منظم الشعر، ناظم: میران، شاعر
نی‌یه، شایره

شاین [ن] عاتق المیزان

شاینه [نم] ممثل الحكومة في الضرائب والمعكف
بجباية الضرائب

شایی [تم] شادي

شهبه [ن] الارض الزراعية المقسمة

شهبانن [چ] الغمس، الغمر: شهبانه‌ی له ټاو

شهبه‌شهب [ن] تقطر الماء من (القماش... الخ)

شهبه‌هاتن [چ] التقطر: شهبه‌ی ټیی له ټاو.

شہت [ن] شط

شہ‌ټلابوون [چ] التراخي والتمدد: له‌بانن زه‌وگه‌یا
شہ‌لا بوہ .

شه‌تلاکردن [ج] التمدد، جعله راضيا: له بانی
قهر و نيله‌گه، خوهی شه‌لا کردگه.

شه‌تلاهاستن [تم] شه‌تلا‌بوون

شه‌داد [ن] حبل یشد به بیت الشعر

شه‌ر [ن] ۱ - شر ۲ - منازعات، حروب

شه‌رانیچی [ئن] محب العراق

شه‌راو [ن] شراب، نیبذ

شه‌رهت [ئن] هائج جنسیا (حیوان)

شه‌رهت کردن [ج] التهیج جنسیا

شه‌ره‌تی [ن] کون الحيوان هائجا جنسیا

شه‌ره‌قه [ن] ابرة دواء

شه‌ره‌کی [ن] دثار: قطعة من اللباد توضع تحت
السرر.

شه‌ره‌ت [ن] شربات (وبخاصة عصير الفواكه)

شه‌رت [ن] ۱ - شرط، تعهد، عهد، التزام ۲ - نذر.

شه‌رت کردن [ج] ۱ - التعهد، الالتزام ۲ - ان ينذر:

شه‌رت کردممه نه‌گهر کو‌ره‌م خاسه‌و بو ده کاو‌ر سهر
بوویم.

شه‌رخر [ئن] محب العراق

شه‌ر‌فرووش [ئن] محب العراق

شه‌ر‌فرووشی [ن] حب العراق

شه‌رم [ن] حیاء

شهرمه زار [ئن] ۱ - خَجَل، خجلان ۲ - مفضوح
 شهرمه زار بوون [چ] ۱ - الخجل ۲ - الافتضاح.
 شهرمه زار كردن [چ] ۱ - جعله يخجل ۲ - الفضح:
 خودا شهرمه زاری درووزن بكيگ!
 شهرمه زاری [ن] ۱ - خجل ۲ - فضيحة
 شهرمهو [ئن] كثير الحياء والخجل: كرم فره
 شهرمهوه.
 شهرم كردن [چ] الاستحياء: شهرم كرد نهولمانا
 نه نايسته بكيگ.
 شهرمگه [ن] منطقة العورة
 شهرمن [تم] شهرمهو.
 شهرمنه [ن] خجل.
 شهرمنه كردن [چ] ان يخجله: خودا شهرمنه د بكيگ.
 شهروال [ن] سروال
 شهريك [ن] شريك
 شهريك بوونهوه [چ] الاشتراك: شهريك له كاره گه
 بوونهوه.
 شهريك كردهوه [ن] الاشتراك: پاره پيت دهم نه گهر
 شهريك بكيدهوه.
 شهريكی [ن] شراكة
 شمس ۱ [ن] ستين (۶۰)
 شمس ۲ [ئن] غزير: وارانى شمس

شهستیر [ن] بندقیة رشاشة
 شهسم [ئن] ستین
 شهسمین [ئن] الستین
 شهش [ن] ستة، ست (٦)
 شهشپر [ن] ضرب من الشعر ذات سنبله تحوي ستة
 صفوف من الشعر.
 شهشگوو شه [ن] شكل سداسي
 شهشلاى [ئن] سداسي
 شهشم [ئن] سادس
 شهشمین [ئن] السادس
 شهعری [ن] ضرب من القماش
 شهعیله [ن] یربوع
 شهفت [ن] وجبة عمل
 شهفتالو [ن] شجرة العنجا ص، فاكهة العنجا ص.
 شهق [ن] ١ - شق ٢ - رقة الاجنحة ٣ - صفن:
 ضرب بالقدم
 شهقار [ن] فطر، صدع
 شهقاره [تم] شهقار
 شهقاردان [چ] التفطر، التصدع: پهړچینی باخه گهم
 شهقاره داگه. له زقومی دهسم شهقاره داگه.
 شهقاره [ن] کماشة
 شهق بردن [چ] التشقق، التفطر، التصدع

شەق کردن [ج] الشق، القطع، القص: وه تیشگئی
شەقی سەری کرد.

شەق دان [ج] جعله يتشقق

شەقل [ن] ۱ - رۆشم: لوح منقوش تختم به البیادر ۲
- اثر الروشم علی البیدر.

شەقلدار ۱ [ن] ختام. المادة السابقة

شەقل دار ۲ [نن] مخطط، ذو خطوط

شەقل خسن [ج] الرشم: ختم البیدر بالروشم.
خەرمانه گه ئەلدان و، ئمجا شەقلی خسن

شەقوان [ن] جرایه

شەقوون [تم] شەقوان

شەك [ن] شاة بعمر ستین

شەكائن [ج] الهز، التحريك: دۆته له هەلۆلكه گه
خەفتگه ئەگەر گیرس بشەکنی.

شەكەت [نن] متعب

شەكەت بوون [ج] ان يتعب: ئەوقره خەرە خواردم تا
شەكەت بۆم.

شەكەت کردن [ج] ان يُتعب: بار کردن شەكەتمان
شەكەتی [ن] تعب، اعباء: کرد.

شەكەر [ن] سكر

شەكەرنەى [ن] قصب السكر

شەكرووك [ن] نبات ذو طعم حلو «خرشوف».

شهكهرى [ئن] سكري، اصفر شاحب (لون)
 شهك وهرن [ن] خروف بعمر ستين
 شهكيان [ج] الاهتزاز، ان يرفرف
 شهكيانهوه [ج] الرفرفة: دارهگه شهكيگهوه، چمان وا
 تى.

شهل [ئن] اعرج، عرجاء
 شهلشهل [ج] تضلع: وه شهلشهل هات.
 شهلکينه [ن] اكلة تعد من العجين والدبس والدهن. «صهيرة».
 شهلهم [ن] شلغم
 شهل بوون [ج] ان يصبح اعرجا، عرجاء: ژان وژوو
 گرت و شهل بو.
 شهلغم [تم] شهلهم
 شهل کردن [ج] ان بصيره اعرجا: ژان وژوو شهل
 کردگه.

شهلگه [ن] عُقال: مرض عرقوب الخيل والدواب
 شهللى [ن] عرج
 شهلين [ج] ان يعرج: عهبدول له قولى چهپ شهللى
 شهمال [ن] ١ - ناحية الشمال ٢ - ريح شمالية
 شهمامه [ن] شمام
 شهسه [ن] السبت: اليوم الاول من ايام الاسبوع
 شهشهكهورهك [ن] خفاش، وطواط
 شهن [ن] عذرة

شه نه [ن] ۱ - زرع محصود ۲ - السداة: ما مُدَّ من خيوط الحياكة.

شه ن كردن [ج] الذرى: عباس ها له سهر خهرمان، شه ن كَيْك.

شه نك [ن] رصاص، طلقه «فیشك»

أ - شه نك له ميل [ئن] - سو (بندقية): وازی وه تفهنگی، شه نك له ميل نه كهین!

ب - شه نك له ميل بردن [ن] الحشو: شه نك برده میلی تفهنگه گهی و زامنی نا.

شه و [ن] لیل: له زمسان شه وئ له پیران ته وئ [په ند] شه و [ن] دشداشه، نفوف ۲ - قميص

شه واره [ن] فقدان الاحساس بالاتجاهات الاربعة. شه واره كبردن [ن] فقدان الاحساس بالاتجاهات الاربعة كأن يصور الشمال جنوبا: آغه شه واره كردبؤ، خوارو ژ وهری خوهی نه ناسی.

شه وازوو [ن] عشو: رعى الحيوان ليلا

شه وازودانه وه [ج] العشو: شه وازوو په سه گان دانه وه

شه وانه [ئن] ليلي: كاری شه وانه.

شه واهاتن [ج] ان يخيم الليل: وه ره له يه گ شه واهات، كه فتنه و رى.

شه وه خون [ن] سهر، يقظة لاداء عمل ما.

شهوه خون دان [ج] السهر، اليقظ لأداء عمل ما :
ههركهس شهوه خون بديگ رهسنگه نه انجام .

شهوهزهنگ [ئن] حالك الظلام

شهوهساره [ئن] بائد (طعام): خواردنی شهوهساره بوو
وه نهخووشی .

شهوهكه [ن] شليف: عدل كبير يستعمل لنقل حصاد
الغلة الى البيدر ولاغراض اخرى .

شهوهكى [ن] صباح: له شهوهكى تا ثواره كار نهكا .
شهوهمه ن [تم] شهوهساره

شهوهندهر [ن] شوندر

شهوبوو [ن] نبات زكي الرائحة في الليل: شب الليل
شهوجراخ [ن] ١ - فسفور ٢ - قبار، عشوه

شهوخف [ن] افرشة واغطية النوم

شهوشمه [ن] خيرة تؤخذ في ليالي السبت وقوامها ان
يقوم فرد بالانصات لاحد البيوت واذا كان حديثهم
يدور حول موضوع جيد يعتقد بأن امره سيتحقق،
والعكس صحيح .

شهوشيم [ن] ذبيحة تذبح بعد دفن الميت والعودة
الى البيت .

شهوق [ن] ١ - شوق ٢ - شعله

شهوق دار [ئن] مشع: ئاسارهى شهوق دار .

شەوق دان [ج] ان يشع : جوور مانگە شەوق دا .
شەوك [ن] ۱ - شوك ۲ - زەرور
شەوكەت [ن] هبة ، قامة : وه شان و شەوكەت هەر
باوگه .

شەوكلاو [ن] طاقة سحرية
شەوكوت [ن] قطاع الطريق في الليل .
شەوكوور [ئن] اعشى الليل : هەركەس شەوكوورە وه
شەو له مال دەر نەچوو .

شەوكووربوون [ج] ان يصبح اعشى
شەوكووركردن [ج] جعله اعشى
شەوكوورى [ن] عشو ليلي
شەوكين [ئن] كثير الاشواك : زەوى شەوكين .
شەوگە [ن] كابوس .

شەوى [ئن] ليلي
شەهات [ن] ۱ - شاهد ۲ - شاهد السبحة
شەهاتى [ن] شهادة ، افادة
شەهاتى دات [ج] الاستشهاد ، الادلاء بالافادة
شەيتان [ن] ۱ - شيطان ۲ - عنكبوت : مالى شەيتان :
بيت العنكبوت .

شەيتانى [ئن] مستحلم
شەيتانى بوون [ج] الاحتلام
شەيلەمان [ن] قضيب حديدي (شيلمان)

شهرز [ثن] مبهذل
 شهرزبون [ج] التبهذل: له بیّ خه رجی، شهرزبون.
 شهرزکردن [ج] جعله مبهذلا: واران شهرزمان کرد.
 شهرزی [ن] بهذلة
 شتر [ن] بعیر، جمل، ناقة
 شتره لوان [ن] راعي البعیر
 شتره نج [ن] شطرنج، لعبة الشطرنج
 شخارته [ن] شخاط
 شخل [ن] مشخلات
 شر [ثن] ۱ - رث، بال، مهلهل ۲ - ممزق
 شرابی [ثن] وردی (لون): رهنگی شرابی خاصه، تا
 وهنه وشهیی!
 شراکته [ن] حد، حافة: چووهو شراکته مردن
 شرپار [ثن] ۱ - رث الثياب ۲ - فقیر الحال
 شرپاری [ن] ۱ - رثة الثياب ۲ - فقر
 شربوون [ج] ۱ - ان یصبح رثا، بالیا، مهلهلا ۲ -
 التمزق
 شرپه [ن] صوت الضرب
 شرین [ثن] ۱ - قليل ۲ - ضراط (م)
 شرته [ن] شرطة
 شرت برین [ج] تعدی حدود الاصول والاعراف:
 ده می شرت برپه.

شرتی [ن] رجل الشرطة، شرطی
شرکردن [ج] ۱ - جعله رثا، مهلهلا ۲ - التمزيق
شری [ن] ۱ - كون الشيء رثا، مهلهلا ۲ - كون
الشيء ممزقا

شریه [ن] جذر: شریه‌ی ده‌رچگه!
شریقانن [ج] ۱ - الدوي ۲ - الصراخ
شریقه [ن] ۱ - دوي ۲ - صرخه
شریقه‌کردن [ج] الدوي: گولله‌گه، یه‌ك شریقه‌ی كرد!
شفته [ن] غیر محفوظ فی محفظة، کیس نقود: پاره،
وه شفته هه‌لمه‌گر. فره كه‌س پۆل وه شفته نه‌لگرنی.

شفت شوور [نم] حیض، طمث
شفت شوورکردن [ج] الحيض، الطمث: بی‌جگه له
روی هه‌لآل گووشت شفت شوور نیه‌کیک.

شفلی [ن] نبات الشفاح
شفلیه [تم] شفلی

شك [ن] ۱ - شك ۲ - امتلاك: فلس شك نابهم.
۳ - علم، خبر: خودا بزانی شكم لی نیه‌ره‌سی.
شكات [ن] ۱ - شكایه، شكوي ۲ - تشكي

شكات كردن [ج] ۱ - تقديم الشكوى ۲ - التشكي
شكار [ن] غزال

شكاره‌وان [ن] صياد

شكارته [تم] چه‌رده

شکانن [ج] ۱ - الکسر، التحطيم، القصم ۲ -
الذحر، ان يهزم ۴ - التقليل من قيمة الفرد ۵ - كسر
سوق (البضاعة.. الخ).

د - الازالة: دهرمانه گه ژاننى شکان.

شکانه وه [ج] ۱ - التقليل من قيمة الفرد: پيشه
گه نه، هميشه براده رى خوهى شکنيه گه وه ۲ -
التكسير: ياره ما شکانه وه.

شکس [ن] ۱ - انكسار ۲ هزيمة، اندحار
شکس خواردن [ج] ۱ - الانكسار ۲ - الانهزام الاندحار
شک بردن [ج] ۱ - الامتلاك ۲ - الشك او توقع شيء
ما: چيشتنى پيهو شک نه بهى!

شک ره سين [ج] ان يعلم، ان يعرف: خودا بزاني
شکمه لى تيره وسى

شک کردن [ج] ۱ - الشك ۲ - الظن: شک نيه کم
صالح دزى بکيه گ

شکل [ن] ۱ - شکل، صورة، هيئة، رسم ۲ - مثل
۳ - كيفية

شکياگ [نن] ۱ - مکسور، محطم ۲ - مهزوم مدحور
شکيان [ج] ۱ - الانكسار، التحطيم ۲ - الانهزام الاندحار ۳
الدخول، الولوج: سهعت شکيا له چوار ۴ - ان يقل
(سعر، قيمة) شيء: گهنم وه يه کجار شکياگه ۵ -
الزوال: ژانى سهرم شکيا

شل [ئن] ۱ - مسترخ: گیانم شله ۲ - لین، رنجو ۳ -
متردد: نه‌حمده لهو کاره شله ۴ - مائع: جاجگی
شل.

شل [ن] ۱ - کزاز ۲ - شطیة: شلی چوو. شلی
قومبه‌له.

شلاق [تم] شق - ۳

شله [ن] ۱ - مقدار ما تحمله شفرة المسحاة ۲ -
طعام يعد من الرز واللبن الخاثر.

شله‌ویون [ج] ۱ - الاسترخاء: گیانم شلهو بۆ.

۲ - ان یصبح لینا: خورماگه شلهو بۆه. ۳ - التردد:
له کاره‌گه، شلهو بۆه ۴ - ان یصبح مائعاً.

شلپه [ن] ۱ - صوت السقوط ۲ - صوت حركة الماء

شلپه شلپ [ن] ۱ - صوت السقوط المتكرر ۲ -
صوت حركة الماء المتكرر.

شل کردن [ج] ۱ - الارخاء ۲ - الاصغاء: گوش شل
نه‌پای کرد.

شل کردنه‌وه [ج] ۱ - الارخاء: دهرزیسه‌گه، گیانی
شلهو کرد. ۲ - ان یلین ۳ - جعله مائعاً

شلقانن [ج] الرج، الخض: نه‌وه‌لجار، مه‌شکه‌گه
بشلقن و ثمجا دوو داکه.

شلقه [ن] صوت رج او خض السوائل

شلقه شلق [ن] صوت رج او خض السوائل المتكرر

شلووق [ئن] مضطرب، تسوده الفوضى
شلووقانن [ج] اشارة الاضطراب والهياج: وه
هاوارکردن دنيا شلووقانه سه رمان.

شلووق کردن [تم] شلووقانن
شلووقياگه [ئن] مضطرب: دنياى شلووقياگه.
شلى [ن] ۱ - استرخاء ۲ - ليونة ۳ - تردد ۴ - ميوعة
۵ - رخو.

شلير [ن] زنيق (وردة)
شلى مى [ن] عيد ليلة بداية الشتاء
شلى مى کردن [ج] الاحتفال بأول ليلة بداية الشتاء
شماره [ن] ۱ - حساب، احتساب ۲ - عدد، رقم

شماردن [تم] شماره کردن: ثنى پوله نهرام بشمار.
شمر [ن] ۱ - شمر بن ذى الجوشن والذي ذبح
الحسين (ع)

۲ - كل شخص ظالم
شمرکه [ن] ۱ - شتلة ۲ - غصن
شمشال [ن] مزمار
شمشير [ن] السيف الضالع
شمشيره [ن] خشبة تشد حامل شفرة المحراث
بالفدان

شمليه [ن] نبات الشيلم

شولانن [ج] الاسهال، ان یسهل

شوله [ن] اسهال شدید

شوم [نن] شوم: شهواری شوم له نیواره دیاره (په‌ند).

شوو [ن] ۱ - حد ۲ - نشاء الاقمشة

شووبردن [ج] الاستهلاك: نه‌وقه‌ره قاليه‌گه خسنه‌و
ژیر، تا شوی بردن.

شووخ [نن] ۱ - رشيف ۲ - جميل

شوقی [ج] ۱ - رشاقة ۲ - جمال ۳ - مزاح،
ممازحة.

شوقی‌کردن [ج] المزاح: نه‌وړاسی که‌ید، تا
شوقی که‌ید!

شووپر ۱ [ن] نبات ربيعي.

شووپر ۲ [نن] ۱ - طويل ۲ - عظيم: شووپره سوار ۳

- فوق طاقة او امكانية الفرد: ئی کاره فره پټان شووپره.

شووپرابوون [ج] التذلي: مشکيه‌گه‌ی وه پيشتيا شووپرابوه.

شووپراکردن [ج] جعله يتذلي شووپريا کرده‌و ناو
چال‌وه‌گه‌يا

شووپره سوار [ن] فارس عظيم.

شووپره‌یی [ن] عار: عهيب و شووپره‌یی

شووپريا [ن] شوربه

شووپربوونه‌وه [ج] التطول، التمدد

شووپرکردنه‌وه [ج] التطول، التمدد

شوورپی [ن] کون الشيء طويلا ممدودا
شووفار [ن] نَمَام: قسه له لای خلیل مهکه،
شووفاره.

شووفاری [ن] نیمية

شووفاری کردن [چ] النمیمه: ئهرا ئی قهده دروو
دهیدو شووفاری کهیدا!
شول [ن] شوال: کیس ذو عدلین کبیرین.

شوون ۱ [ن] ۱ - محل، مکان ۲ - اثر: شوونی دیار
نییه ۳ - بدیل: کی ها له شوونی؟ ۴ - حبار: اثر
الضرب في الجسم: شوونی قههچیگه له پیشتی
دیاره.

شوون ۲ [ئك] ۱ - (زمان) وراء: کی له شوونی
هات؟ ۲ - (مکان) بعد: چ مانگی له شوونی
شووبات تیپی

أ - ئهوشوون کهفتن (چ) ۱ - ان يتبعه ۲ - ان يكون
خلفه

ب - ئهوشوون نیشتن (چ) الاستخلاف: کی نیشتهو
شوونی دیار؟

ج - له شوون چوون (چ) الذهاب في طلب
شخص: ژنهی تووریاگه، کهس نییه له شوونی
بچوو.

د - له شوون هاتن (چ) القدوم او المجيء في طلب

الشخص: دوه که کی هاتبو له شوونم؟

هـ - له شوون يهك: واحدا بعد الاخر: تتابع
(الاحداث، الامور): يهك له شوونی يهك مردن. نيهك
له شوونی يهك نقوم بون.

شوون ته لگرتن [چ] قطف الاثر، تتبع الاثر: شوونی
پای ته لگرتن تا دهری مالیان.

شوورا [ن] اخ الزوج بالنسبة للزوجة

شوورازا [ن] اوزلاد اخ الزوج بالنسبة للزوجة

شی [ئن] ۱ - مندوف ۲ - محلول ۳ - متراخ: گیان
شی یه

شیآ [ئن] ۱ - مجنون ۲ - متیم، سارح الفكر

شیآبوون [چ] ۱ - ان یجن ۲ - ان یتیم

شیآکردن [چ] ۱ - الاصابة بالجنون ۲ - جعله متیما

شیان [چ] ان یلائم، ان یوافق: ئی کاره وه من نیه
شیی

شیایی [ن] ۱ - جنون ۲ - تعیم

شیه چگه [ئن] کریم الید، برمکی: حسن فره

شیه چگه، دهره نی پاره نی یه.

شیه چگی [ن] کرم، سخاء

شیه خ [ن] شیخ

شیه ره کی [تم] شه ره کی

شیه و بوون [چ] ۱ - الندف خورییه گه، خاس شیه ز

بوو ۲ - التحلل: پارچه‌گه، شیهو بوو ۳ - التراخی:
گیانم شیهو بوو و ریزه‌ریز کیك.

شیهو کرهن [ج] ۱ - ان یندف ۲ - ان یحلل
شیپانن [ج] الصهیل بصوت عال طلباً للعلف او
للجنس.

شیه [ن] صهیل عال
شیت [ئن] ایله، مُخبل، معتوه، أحمق: له وهر
خویه‌وه قسه کیك، چمان شیته.

شیتال [ئن] مفتت، ممزق
شیتالگ [ئن] شيء مفتت، ممزق
[ئن] خاص بالبلاده، الخبل. الخ: قسه‌ی شیتانه
شیت بوون [ج] ان یصبح أبلها، مجنوناً
شیتخانه [ن] مستشفی المجانین
شیت کردن [ج] ان یصبح معتوهاً او احمقاً:
قسه‌گت شیت پیاو کیگه.

شیتی [ن] بلاهه، خبل، اختلال عقلي، حماقة

شیخ [ن] شیخ

شیخانه [ن] حصه الشيخ مما یصیب القوم

شیخایه‌تی [ن] مشیخه: مهنة الشيخ

شیخماشی [ن] أكلة «شیخ محشي»

شیر [ن] أسد، سبع، لیث، ضرغام

شیر [ن] حلیب: مناله، هیمان بوو شیر له ده‌می

تی.

ا - بوو شیر له دهمی تی (در) طفل رضیع
ب - منال وه شیر (ئن) مرضعه: ژنی منال وه شیر.
ج - وه شیرو خوری وه بیک نیه رهن (در) لا بالعیرو
ولا بالتغیر: جمال و جهلال وه شیرو خوری وه یهک
نیهرهن.

د - له شیرهو چوون (چ) ان یجف حلب ټدیه او
ظرنه: مانگه گهمان له شیرهو چگه.

ه - هاتنه وه شیر (چ) ان یدر الحلب ثانیة: بزنگه
وشک کردو هم هاتنه شیر.

شیر [ن] عفت

شیرا [ئن] حلب: مانگهی شیرا، میهی شیرا.

شیرازه [ن] ۱ - رابط الکتب ۲ - نجاش: سیر نعل

الکلاش والجزء المماس لمشط القدم منه

شیرازهدان [ن] ۱ - شد الکتاب برابط ۲ - التزويد

بالنجاش. المادة السابقة

شیرانه [ئن] بطولي: کاری شیرانه

شیره [ن] عصارة، شیرة: شیرهی گهنم

شیره [ن] عفتة

شیره خوهر [ئن] رضیع: منالی شیره خوهر.

شیره شیر [ن] عفت متکرر

شیره که [ئن] مستاسد

شیره که بوون [ج] ان یستأسد: خهمانی شیر که بوه وه
سه ر خانی.

شیره که کردن [ج] ان یؤسد: نه گه ر ئی جووره بکهید،
شیره که ی کیده سه ری خوه د.

شیره که یی [ن] تأسد

شیر بر [ن] فطم، فطام

شیر بر کردن [ج] الفطم، الفطام: که ی شیر بری
کوره ی کرد؟

شیر برنج [ن] اكلة تعد من الحليب والرز

شیر پاک [ئن] نفی السريرة، وفي، مخلص

شیر پاک ی [ن] نفاء السريرة، وفاء، اخلاص

شیر تهن [ئن] فاتر

شیر زا [ن] شبل: ابن الاسد

شیر کیش [ئن] ۱ - عافط، عفظ ۲ - غیر مبال ۳ -
عديم الاعتبار والقيمة.

شیر مای [م] فربیون، يتوع: نبات ذو لبن دار.

شیر وړ [تم] شیر بر

شیر وړ کردن [تم] شیر بر کردن

شیرین [ئن] ۱ - حلو، عذب ۲ - جمیل، ظریف،

ودود، محبوب ۳ - رخیم، رقیق: دهنگی شیرینه.

شیرینه و بوون [ج] ۱ - ان يتخلى: ان یصبح حلوا ۲

زېږزېږقه دان [چ] الاکتلاء: چهوی زېږزاقه دا.
 زړفت [ن] معدن الرصاص
 زړکه [ن] لمعان (عين)
 زړکه زړک [ن] لمعان متواصل
 زړکه هاتن [چ] اللمعان: زړکه ی چهوی هات
 زړمه [ن] وقع شديد. زړه ی پا
 زړمه هاتن [چ] احداث وقع شديد: زړمه ی پایان
 هات

زړم و زام [ن] وقع شديد متواصل
 زړم کوت [ن] وقع ودق متواصل
 زړم وهوب [ن] وقع وضجيج
 زړناو [ن] اسم کاذب او زائف: محمد ناویه، احمد
 زړناویه.

زړنگه [ن] نشاط، کامل: له رڼی کردن، زړنگه ۲ -
 رهوا (حيوان): قاتره گه زړنگه وهلی جیهل کیځه.

زړنگانن [چ] ۱ - القرع ۲ - الافشاء (سر،
 خبر. الخ) زړنگمان موزړن.

زړنگه [ن] رنين: زړنگه ی ټاسن
 زړنگه کردن [چ] الرنين: وه ټیتگه بده له مس زړنگه
 کیځه

زړنگه هاتن [چ] احداث الرنين زړنگه ی چیشن تی
 زړنگی [ن] ۱ - نشاط ۲ - حالة كون الحيوان رهوانا

زرنیشان [ن] حيلة، خدعة: وه زرنیشانهو، سهد دینار
له باوگم سهن

زرنی [ن] درع

زرنی [ن] حالة كون الشيء (حبوب) مصفى:
زرنی گهنم

زرنیه [ن] ضريح

زرنیووش [ن] مدرع، مدرعة

زرنیشك [ن] نوع من النباتات

زرنیکانن [ج] الصراخ: هه رديهمان زرنیکان و وای.

زرنیکه [ن] صرخة: زرنیکهی رهسپه ئاسمان

زرنیکه دان [تم] زرنیکانن

زرنیه و پرنیه [ن] خفایا و اسرار: گشت زرنیه و
پرنیه مان زانن.

زفت [ن] اسفلت

زق [ن] رطب: زهوی زق، واران واریه و ناو
حه و شه گه زقه

زقوم [ن] برد، زمهریر.

زقوم و زهلان [ن] طقس بارد و ممطر

زقی [ن] حالة كون (ارض) رطباً

زگ [ن] ۱ - بطن: خنجه رنی کرده زگیا له پشتیه و
دهرچگ

۲- ولادة: خاوه ر سنی زگ هاوردگه ۳ - میلان
(حائط): زگی دیواره گه خاسه و بکه ن. ۴ - کرش.

- ان یصبح جمیلاً: ههولیر شیرینهو بوه.
شیرین جق [ئن] مائل الی الحلاء: ترشاشی
شیرین جق
شیرین شاهوو [ن] بلشون (طیر)
شیرین کردن [ج] ان یصیره حلوا: فره شیرینی
چایه گهی من مه که.
شرین کردنهوه [ج] جعله اکثر حلاوة، جمالاً
شیرینی [ن] ۱ - حلاوة، حلاء ۲ - حلویات ۳ -
عذوبة ۴ - جمال ۵ - رقة
شیش [ن] سفد
شیشه [ن] ۱ - زجاج ۲ - جامه ۳ - قنینه
شیشه و بِلْکان [ن] دمیة، لعبة
شیف [ن] ۱ - قص (البرتقال)، فلفة ۲ - حشرة
شیفه ره [ن] ورق النبات
شیک [ن] ۱ - منافس ۲ - ند، نظیر، صنو: له
زووران کهس شیکی نی یه
شیم [ن] ۱ - طعام العشاء ۲ - شؤم
شین [ن] ۱ - عزاء ۲ - نواح ولطم علی المیت
شینکه ر [ن] نائحة
شین کردن [ن] النواح واللطم علی المیت: نه گهر
مردم شینم مه کهن تا هه قم نه سینین.
شیو [ن] ارض جبلية وعرة خالية من السلاسل

شيوالگ [ن] ثريا: الطبقة الدهنية الرقيقة التي تنغطي
الكرش والامعاء

شيوانن [ج] ۱ - الارباك ۲ - الاخلال ب- ۳ - البعثة
۴ - المزج بالتحريك: چايه گه بشيون ۵ - جعله
يصاب بحالة عصبية او نفسية: خودا شيوانهی.

شيووشيو [ن] بعثرة، عدم الانتظام

شيوه [ن] ۱ - شكل، هيئة، صورة ۲ - اسلوب

شيوهن [ن] عزاء، تعزية، رثاء

شيوياگ [ئن] ۱ - مبعثر ۲ - ممزوج او مخلوط
بالتحريك ۳ - مصاب بحالة نفسية او عصبية ۴ -
مربك

شيويان [ج] ۱ - التبعثر ۲ - الارتباك ۳ - الاصابة
بحالة نفسية او عصبية ۴ - الاختلاف في امر ما: له
يهك شيويان ۵ - الانصراف: مهردم بشيون.

- ع -

ع [ن] /عين/ الحرف الخامس عشر من الالف باء
عار [ن] ۱ - عار، خزي ۲ - فضيحة ۳ - خجل
عاردار [ئن] معير الاهمية للامور: نه گهر عارداره، دى
ئى کاره نيه کيک.

عاردارى [ن] اعارة الاهمية للامور.

عارکردن [ج] الخجل: وازبار، له خوده عار بکه!

عارکردنه وه [ج] اخذ العبرة من : دی عاره و بکهره وه .
 عارهاتن [ج] الشمرور بالخجل ، الاستحياء : عارم تی
 لی بهرسم .
 عاشق [ئن] عاشق
 عاشق بوون [ج] التعشق : نهوقه ره جوانه برای خوهی
 عاشقی بوو .
 عاشقی [ئن] عشق ، تعشق
 عاقل [ئن] عاقل : نعمت فره سهین و عاقله .
 عاقلی [ن] تعقل
 عاقلی کردن [ج] التعقل ، التصرف بعقلانية : عاقلی
 کرد ده نگه لی نه کرد .
 عانه [ن] عملة نقدية تساوي اربعة فلوس عراقية
 عهبا [ن] عباءة
 عهدال [ئن] متیم
 عهدالی [ن] تیم
 عهش [ن] عرش
 عهسووس [ئن] عنید ، معاند
 عهسووسی [ن] عناد ، معاندة
 عهعه [ن] خروج ، براز «الطفل»
 عهمر [ن] عمر ، سن : عهمری چه نه ؟ چل سآله .
 عهمردار [ئن] معمر ، مسن .
 عهنتر [ن] سعدان (قرد)

عہیب [ن] ۱- عیب ۲ - نقص ۳ - فضیحة ۴ -
خجل

عہیب دار [نن] معیوب: قالیه گہ عہیب دارہ.

عہیب کردن [ج] ان یعیب عہیبی مردم کہ یدو
خوہدیش کارہ گہ کہ یدا.

عہیب ہاتن [ج] الخجل، الاستحياء: عہیبی ہات
قہرتہ لی . کیگہ

عہیبی [ن] کون الشيء عیبا

عہین [ن] نفس: عہینی چیشتہ.

عہینہک [ن] نظارة العیون

عزرائیل [ن] ملک عزرائیل

عو [ن] قیء

عوکردد [ج] التقيؤ

عوہدہ [سر] خطر «طفل»

عووہدہ [ن] ۱ - عوذ ۲ - توبہ

عیار [نن] حیال: زنی عیار

عیاری [ن] کون المرأة حیال

- غ -

غ [ن] / غین / الحرف السادس عشر من الالف باء

غار [ن] رکض، عدو: سوارى ئه سپه گہی بوہو، وہ
غار چگہ.

غاردان [ج] جعله یرکض، یعدو: غاری ماہینہ گہی دا.

غارکردن [چ] الركض، العدو: هر لیره تا مالّ غار کرد.

غارنان [ج] ۱ - الركض، العدو ۲ - جعله یرکض، یعدو

غاز [ن] ۱ - غاز: غازی ٹوکسجین ۲ - غاز سائل. غازکردن [ج] تحریر غاز: پریمیزه گه غاز کرد.

غازی [ئن] غازی

غازین [ئن] ممزوج بالغاز

غهداره [ن] مدیه

غهدر [ن] غدر

غهدربوون [چ] ان ینغدر: فره کهس وه ناههق غهدر بو.

غهدرکردن [چ] ان یغدر: کهس جوور من خودا غهدره لی نه کیك!

غهر [ئن] اغر: مهلی غهر. میهی غهر.

غهرارز [ن] غراض، اثاث

غهرغهره [ن] غرغرة

غهرغهرهکردن [چ] الغرغرة: وه دهرمانه گه غهرغهره بکه.

غهرپی [ن] کون الحيوان اغر

غهریب [ن] ۱ - غریب ۲ - اجنبی

غهریبی [ن] غریبة

غهزهو [ن] ۱ - غضب ۲ - دهاء
 غهزینه [ن] ۱ - خزينة ۲ - مخزن
 غهش [ن] غش: خودا بزانی، غهش لهی کاره نی یه.
 غهش باز [ئن] غشاش
 غهش کردن [ج] الغش: غهش کردن همراهه.
 غهشیم [ئن] غشیم: ئهوقهره غهشیمه، منالی
 خهله تنیگهی!
 غهشیمی [ن] کون الفرد غشیمه
 غهلهت [ن] ۱ - غلط، سهو ۲ - جسارة
 غهلهت کردن [ج] ۱ - ان يغلط ۲ - التجاسر:
 غهلهت له روی مهکه
 غهم [ن] غم، وكد، حزن، حسرة
 غهمبار [ئن] مهموم، حزين
 غهمباری [ن] کون الفرد مهموما، حزينا
 غهم خواردن [ج] الحزن، التحسر: غهمی ئی مهردم
 بهدبهخته خوهم
 غهمگین [تم] غهمبار
 غهمین [تم] غهمگین
 غهور [ن] دمار
 غهوربوون [ج] التدمير: خانگه گهیان غهور بو.
 غهورکهر [ن] مدمر، مدمرة
 غهورکردن [ج] التدمير: زهوله رزه غهوری

ناوايه گه مان کرد.
 غهوز [ن] الشيخ عبدالقادر الكيلاني «رض»: غوث،
 غوث الثقلين.
 غهوش [ن] ۱ - شائبة ۲ - عيب
 غهوش دار [ئن] ۱ - مشوب ۲ - معيوب
 غهيهت [ن] ذميمة
 غهيهت کردن [ج] الذم
 غز [ن] ۱ - قطع ۲ - صوت القطع
 ۳ - ملء: غز خه نيگى برده وه
 غزه [تم] خزه
 غزه غز [تم] خزه خز
 غزکردن [ج] القطع، التقطيع: چه قووه گه تيزو، غزى
 ده سى کرد.
 غنگه [ن] طنين: غنگه ي مه گه س.
 غنگه غنگه [ن] طنين متكرر
 غوبار [ن] غبار
 غولام [ن] ۱ - خادم ۲ - عبد
 غولامى [ن] ۱ - خدم ۲ - عبودية
 غوول [ن] غول: حيوان كبير
 غيرهت [ن] غيرة
 غيرهت دار [ئن] غيور
 غيرهتدارى [ن] كون الفرد غيورا

غیرهت کردن [ج] بذل الغیره: غیرهت بکهن ثاوہگہ
بوہسن .

غیز [ن] غیض

غیز کردن [ج] الاغتیاظ

غیو [ن] غیب

غیو بوون [ج] الاختفاء عن الانظار، التواری

غیوی [ن] غیبي

- ف -

ف [ن] /فی/ الحرف السابع عشر من الالف باء

فاتگہ زوولہ [در] فتان: فاتگہ زوولہ "خاس زہینہ! "

فاسوولیہ [ن] حبة فاصولیا، نبات فاصولیا

فاش [ن] ۱ - حقنہ ۲ - بوح

فاش کردن [ج] البوح: سری فاش مہکہ .

فاش نان [ج] الحقن ب: فاشی بنہن تا بچوگوہو

دہشت

فافوون [ن] معدن الالمنیوم

فاق [ن] فح، شرك، مصیدة

فاقہ ونان [ج] وضع الفح، الشرك

فال [ن] فال، استخارة

فالخہر [ن] فتاح فال، عراف

فالگر [تم] فالخہر

فال گرتنہوہ [ج] قراءة الطالع، قراءة الحظ .

فام [ن] فهم، وعي، احساس، ادراك
 فامانن [چ] الافهام: ماموسای کیمیا خاس فامنی.
 فام دار [ئن] فاهم، واع
 فامداری [ن] کون الفرد فاهما، واعیا
 فامسن [چ] الفهم، الوعي: فامسی چه وهت؟
 فام کردن [چ] ان ینسی: فام کردن خهوه‌ری بکه‌ن.
 فامین [تم] فامسن.
 فانووز [ن] ۱ - فانوس ۲ - مصباح، سراج
 فانووس [تم] فانووز.
 فایز [ن] فایز، ربا
 فەت [ن] ۱ - عمل مهم، بلیه، مکسورة
 فەتارەت [ن] ۱ - تلف، تبذیر ۲ - تبذیر
 أ - وه‌فەتارەت چوون [چ] الذهاب سدی، التلف:
 خه‌له‌گه، وه فەتارەت چگ
 ب - وه‌فەتارەت دان [ح] الاتلاف، التبذیر: گشت
 پارچه‌گه، دا وه فەتارەتا
 فەت کردن [چ] القيام بعمل مهم: ئه‌را دوه‌ش
 بده‌مه پیت، فەت کردیده!
 فەتوا [ن] فتوى
 فەتوادان [چ] الافتاء: ماموسا فەتواى کوشتنی دا.
 فەتوادەر [ن] مفتی
 فەتیرە [ن] فطيرة، خبز من عجین غیر متخمّر

فەر [ن] روعة، جلال.
 فەرەج [ن] فرج، انفراج: فەرەجی خودا فرەس.
 فەرەج کردن [ج] الافراج: خودا له ئیمەو له گێشت
 مەردم فەرەج بکینگ!
 فەرەجی [ن] معطف مصنوع من اللباد
 فەرەنجی [تم] فەرەجی
 فەرەنگی [ئن] فرنسی
 فەرته نه [ن] فوضى، اضطراب
 فەرجام [ن] مجال: فەرجام نەما بوايم
 فەرد [ن] ارجوزة، شعرية
 فەرپار [ئن] رائع، جلیل، جمیل،
 فەرپاری [ن] كون الفرد رائعا، جليلاً
 فەرده [ن] کيس كبير: فەردهی ئارد. فەردهی گەنم
 فەردهشە [ج] كيل محصول البیدر من الفلة
 فەردهشەکردن [ج] الكيل: الماده السابقة: کی
 فەردهشەی ماسیەگە کرد؟
 فەرزەن [ن] اولاد: باوگ و فەرزەن. دالگ و فەرزەن
 فەرَق [ن] ۱ - قمة، اعلى نقطة: فەرَقی سەر ۲ -
 حس، انتباه الى: کەس فەرَق پی نیەکەی.
 ۳ - فرق: فەرَقمان نییە
 فەرَق کردن [ج] ۱ - الحس، الانتباه الى: کەس
 فەرَق نەکرد

۲ - التميز: فرق له بهینیان مه‌که .
 فرمان [ن] ۱ - امر، طلب ۲ - توصیه
 فرمانبهر [ن] مبعوث
 فرمان دان [چ] ۱ - الامر، الطلب ۲ - التوصية
 فرمان دهر [ن] امر
 فرمانی [ن] نوع من الستر القديمة
 فرمایشت [ن] ۱ - حديث ۲ - قول مأثور
 فرمایشت کردن [چ] التحدث: دهی، فرمایشت
 بکه!
 فرموده [ن] ۱ - قول، كلام مأثور ۲ - حديث
 فروه [ن] ۱ - فرو ۲ - معطف من الفرو
 فرهه‌ناک [ئن] هادئ، مستکین
 فرهه‌ناکاهاتن [چ] الهدوء، الاستکانة: تیر خوارد
 فرهه‌ناکیا هات
 فرهه‌نگ [ن] قاموس، معجم
 فزرا [ن] فزع، صراخ
 فزادان [چ] الفزع، الصراخ: نیمه‌وه فزادان هات .
 فه‌سال [ن] هیئة، شکل: به‌د فه‌سال .
 فه‌سبل [ن] صلح، مصالحة
 فه‌سل دان [چ] الاصلاح
 فه‌سل که‌ر [ن] مصلح، وسيط الصلح
 فه‌سل کردن [چ] التصالح

فهغان [ن] الم: ناهو وهغان
 فهق [ن] ١ - إستهزاء، تعليق ٢ - إستهزاز
 فهقاره [ن] تدفق
 فهقاره دان [ج] التدفق: خوځن له سهرى فهقاره دا.
 فهقان [ن] وخزة الم
 فهقان دان [ج] ان يخز: ژانئى سهزم فهقان ديگ
 فهق دان [ج] ١ - الاستهزاء، التعليق ٢ - الاستفزاز
 فهقهرد [ن] مستهزىء
 فهق فهقه [ن] داء قتال، داء مميت
 فهقفوورى [ن] فرفوري
 فهقيانه [ن] كم طويل، [تم] چارووكه
 فهقيه [ن] ١ - فقيه ٢ - طالب العلوم الدينية
 فهك [ن] ١ - تسديد «الدين» ٢ - فك الطلب وخاصة
 في اللعب.. الخ
 فهك كردن [ج] ١ - التسديد ٢ - فك الطلب
 فهك وهفهك [ن] المثل بالمثل: لا يطلب احد الاخر
 فهلاقه [ن] فلقة
 فهلاقه نان [ج] المعاقبة بالفلقة: ههركهس تهمل بوو
 فهلاقهى نه ن.
 فهلسهفه [ن] ١ - فلسفة ٢ - منهج، رؤيا
 فهن [ن] ١ - حيلة ٢ - اسلوب، طريقة: له ئى فهنه.
 فهناد [ن] فناو. اباد

فەنادکەر [ن] مەبەد
 فەنادکردن [چ] الافناء، الابادة: واران فەنادمان کرد.
 فەنار [ن] قەد
 فەنەر [ن] نابض، زنبړک
 فەنباز [نن] ۱ - حەيال ۲ - مراوغ

فەنبازی [ن] ۱ - حيلة ۲ - مراوغه
 فەن دار [نن] حەيال: ژنی فەن دار
 فەنداری [ن] حالة كون الفرد حياً
 فەندەك [ن] قداحة
 فەن کردن [چ] التحايل: بيماری نى يە فەن كێك.
 فەوت [ن] فناء، هلاك
 فەوتانن [چ] الافناء: سەر برادەرەگەى فەوتان
 فەوت بوون [چ] الفناء
 فەوت خەسەن [تم] فەوتانن: فەوتى هاوێرى يەگەى
 خەس.

فەوتیان [تم] فەوت بوون
 فەوج [ن] ۱ - حشد كبير ۲ - فوج كيش
 فەورى [نن] فوري، على الفور: كارى فەورى
 خەسە.

فەهرەس [ن] فەرست
 فەیلەسوف [ن] فیلسوف

فهیل [ن] جماعة من الكرد

فت [ن] ۱ - ابطال ۲ - اعفاء من ۳ - اخراج

فتراق [ن] ۱ - ترقب وانتظار ۲ - فرصة

فت کردن [ج] ۱ - الابطال ۲ - الاعفاء من ۳ -

الاخراج

فتیل [ن] - تحريك ۲ - تحريض ۳ - اخراج

فتیل دان [ج] ۱ - التحريك ۲ - التحريض ۳ -

الاخراج

فج [ن] ظلف

فجانن [ج] الهمس: جیشتی فجانه گووشیهود.

فچه فج [ن] تهامس

فج وفاج [تم] فحه فج

فر [ن] ۱ - طیران ۲ - رمي

فرار [ن] هارب، فرار

فرار کردن [ج] الهرب: له مال فرار کردگه

فراری [ن] هروب

فراموش [ن] ۱ - نسیان ۲ - لعبة الذاكرة

فراموش کردن [ج] ۱ - النسیان: فراموش کردم

پالتاویگ تهولی خوه ما بارم. ۲ - عملية لعبة الذاكرة:

له سهر چه فراموش کردینه؟

فرانن [ج] الاختطاف: تفهنگه گه له دهسی فران.

فراوان [نن] واسع، وسیع، فسیح

فراوانی [ن] وسعة، فسحة

فره [ئن] ۱ - كثير ۲ - عديد ۳ - متعدد

فره‌بوون [ج] ۱ - التكاثر ۲ - التزايد

فره‌کردن [ج] جعله كثيرا: خودا. فره‌يان بکا!

فره‌ی [ن] ۱ - كثرة ۲ - تعدد ۳ - ازدياد

فرت ۱ [ن] صوت رفرقة الاجنحة

فرت ۲ [ئن] ناصح كثيرا بحيث لا يصلح للاكل:

شامي فرت

فرتانن [ج] ۱ - إفشاء «السر»: هه‌رچگه له دلی بو

فرتانه‌ی.

۲ - التفرغ: التناسل بكثرة: هه‌ر سالی منالی

فرتنی

فرته [ن] انطلاق او خروج بسرعة

فرته‌فرت [ن] انطلاق او خروج بسرعة وبصورة

متكررة

فرته‌کردن [ج] الانطلاق او الخروج بسرعة:

مه‌لوچگه‌گه له دهس فرته کرد

فرتگانن [تم] فرتانن - ۲

فرت وفارت [تم] فرته‌فرت

فرچه [ن] فرشاة

فرچه‌دان [ج] التنظيف بالفرشاة: فرچه‌ی چاکه‌ته‌که‌ی دا.

فرچه‌کردن [تم] فرچه‌دان

فردان [چ] الرمي، القذف: ده‌رمانه‌گه، گهن بود فري ده.

فرسه‌ت [ن] ۱ - فرسه ۲ - مجال ۳ - مساعدة، معاونة: خودا فرسه‌تي دا.

فرفره‌ك [ن] فرارة ورقية

فرکردن [چ] الطيران: فرکرد له ناسمان.

فرم [ن] ۱ - اسلوب ۲ - نمط، شكل ۳ - عادة، تقليد، عرف: خودا فرمتان بشيوني.

فرمان [ن] عمل، فعل: يه چ كاريگه، چ فرمانيگه! فروفار [ن] طيران متواصل

فروفيل [ن] ۱ - حيلة، احتيال، ۲ - غش ۳ - مراوغة فرووج [ن] فرخ الدجاج

فرووز [ن] ۱ - سكن ۲ - مقر ۳ - قرار

فرووزگرتن [چ] ۱ - السكن ۲ - الاستقرار: له لاي براگهي فرووز گرتگه

فرووزهاوردن [تم] فرووزگرتن

فرووش [ن] ۱ - بيع ۲ - مبيعات: فرووشي ثمسالم په‌نجا هزار دينار بو.

فرووك [ن] مسحوق يستعمل لمعالجة التهاب عيون الاطفال

فري [ئن] ۱ - كثير الحركة ۲ - قليل الاعتبار

فريا [ن] نجدة، مساعدة، معاونة: هه‌ر چگه هاوار

فلنگه [ن] ۱ - انطلاق بقوة ۲ - صوت الانطلاق
القوي

فلنگه کردن [چ] الانطلاق بقوة: چووه گه فلنگه کرده و
ده پشت .

فلیقانن [چ] العصر: ته ماته گه فلیقانه یه کا .

فلیقیگه [ئن] معتصر: ته ماته ی فلیقیگه

فلیقیان [چ] التعصر: زهرده لوه گه فلیقیگه

فتووزی [ئن] ۱ - ممتاز ۲ - خیالی

فنجان [ن] ۱- فناجن القهوة ۲ - مقدار ما يستوعبه
فنجان

فووته [ن] فوطه: کشوهر، فوته دینگ یا مشکی
به سینگه سه ره وه .

فیهل [ن] شیق (الحيوان وخاصة الفرس)

أ - نهو فیهل هاتن [چ] القطم «الفرس»

ب - نهو فیهل هاوردن [چ] جعلها تودق

ج - فیهل دان [چ] التجحش، تلقیح الفرس

- وه فیهل [ئن] في دور الشیق: ماهینه گه مان ها وه
فیهل .

فیهل گرتن [چ] التجحش، التلقح: ماهینه گه فیهل
گرتنگه

فیت [ن] ۱ - چیله ۲ - مراوغه ۳ - خدعه ۴ -
تحرص تحريك

فيتهر [ن] العامل الذي يركب اجزاء الماكنة
 فيتهرى [ن] تركيب اجزاء الماكنة
 فيت دان [ج] التحريض، التحريك: ثهوه كى فيتد
 ديگك قسه پيمان بكهيد؟!
 فير [ن] ١ - بحث، تفتيش، نقص ٢ - تعلم، تعليم
 فيرانن [ج] الاسهال، التغوط بافراط
 فيره [ن] مرض الاسهال في الحيوان
 فيركهر [ن] ١ - باحث ٢ - معلم
 فيربوون [ج] التعلم: جارئ خاص فيرى عهريه بى
 نه بوه.
 فيركردن [ج] ١ - البحث عن، التفتيش ٢ - التعليم:
 كى فيرت كرد وه فيل كردن!
 فيرگانن [تم] فيرانن
 فيرگه [تم] فيره
 فيز [ن] تكبر: فيزى زله، قسه تهولى كه سانه كيگك.
 فيزيا [ن] فيزياء
 فيسانن [ج] التنقيع، جعله ميللا جدا: واران
 فيسانه يان.
 فيسقه [ن] شتلات البصل
 فيسقه كولله [ن] ضرب من الطيور
 فيسياگ [ئن] منقوع، التبلل جدا: شهوى فيسياگ
 فيسيان [ج] التنقع: فيسياگه له ثاو

کرد که س نه چگ له فریای
 فریارهس [ن] منجد، مغیث
 فریاکهفتن [ج] ابداء النجدة، ابداء المساعدة
 فریشتگه [ن] ۱ - حظ ۲ - ملاك جالب الخیر
 فریشتگه دار [ن] محظوظ
 فرین [تم] فرکردن
 فزه [ن] نطق، تفوه، تکلم: فزه له ئیهوه نه هات
 فزه کردن [ج] النطق، التفوه، التکلم: فزه بکه
 فزه یان برم
 فزی [ن] مرض یصیب الحمیر
 فسه [ن] صوت خروج الهواء من منفذ ضیق
 فسه کردن [ج] احداث صوت عند الخروج من منفذ
 ضیق وخاصة الهواء
 فس فس پاله وان [ن] البطل المزيف: الذي يتبختر
 ویصور نفسه بطلا: دونکیشوت
 فش [ن] صوت خروج السائل: فشهی میز
 فشه [ن] ۱ - صوت خروج السائل ۲ - تبجح، تبرم
 فشه فش [ن] تبجح، تبرم
 فشه کردن [ج] التبجح، التبرم: هیچ له بنت نییه،
 ههر فشه کهید
 فش دان [ج] اطلاق السائل الى الخارج: قشی
 میزدان

فك [ن] ابط: له بن فك: قريب او ملازم له:
 بیست و چوار سته عت ها له بن فكم.
 فكر [ن] ۱ - فكر، تفكير ۲ - استذكار
 فکردار [ئن] ۱ - متبه ۲ - ذو ذاكرة قوية
 فل [ن] هز «الذيل»
 فلان [ن] فلان: هر باسی تهو کیگ، فلان چه
 وهت و فلان چه خوارد.
 فلانن [ج] الهز: سه گه گه هر دو فلان وه ده ورمانه وه.
 فلانی [ن] فلان: هر فلانی به.
 فلّج [ن] صوت الاشياء اللزجة
 فلّجه [ن] ۱ - فرشاة ۲ - صوت الاشياء اللزجة
 فلّجه فلّج [ن] صوت الاشياء اللزجة المتكررة
 فلّجه كردن [ج] احداث الصوت: المادة سابقة
 فل دان [تم] فلانن
 فلس [ن] فلس ۱/۱۰۰۰ من الدينار العراقي
 فلّفل [ن] ۱ - فلفل ۲ - كناية عن المزاج العصبي
 فلّقه [ن] اخقاق، خخخقة
 فلّقه فلّق [ن] الاخقاق، الخخخقة
 فلّقه فیز [ن] طربوش
 فلّقن [ئن] قليل الاعتبار
 فلم [ن] ۱ - فلم سينمائي او تلفزيوني ۲ - رفاق
 شعاعية

فیشکه [ن] تدفق، ثجاجة
فیشکه دان [چ] التدفق، الثجاجة: خوَن له سه‌ری
فیشکه‌دا.

فیشکه‌کردن [تم] فیشکه‌دان
فیفانن [چ] التغوط علی شکل اسهال
فیقه [ن] تغوط، اسهال.
فیکاره [ن] تعلم، تعلیم
فیکاره‌بوون [چ] التعلم: هه‌ز که‌م کوردی فیکاره
بووم.

فیکاره‌که‌ر [ن] معلم
فیکاره‌کردن [چ] التعليم: کی فیکاره‌یان وه ئی کاره
کردگه!

فیکاره‌یی [ن] کون الفرد متعلما
فیکه [ن] ۱ - صغیر ۲ - فحیح: فیکه‌ی مار
فیکه‌دان [چ] ۱ - الصغیر ۲ - الفحیح: ماره‌گه وه‌ختی
فیکه‌دا!

فیکه‌کیشان [تم] فیکه‌دان
فیل [ن] ۱ - حيلة ۲ - خدعة
فیله‌ته‌ن [ن] ۱ - مارد ۲ - کل حیوان کبیر (م)
فیل‌باز [ن] ۱ - حیال ۲ - مخادع
فیل‌بازی [ن] ۱ - تحایل ۲ - مخادعة
فیل‌کردن [چ] ۱ - التحایل ۲ - المخادعة

فیل وفیت [ن] ۱ - حيلة ۲ - مراوغة

فینار [تم] فه نار

فیتنگ [ن] نفق، نقر بطرف الاصبع

- ف -

ف [ن] /فی/ الحرف الثامن عشر من الالف باء

فنگه [ن] طنین الحشرات

فنگه فنگه [ن] الطنین المتكرر

- ق -

ق [ن] /قاف/ الحرف التاسع عشر من الالف باء

قابل [تن] ۱ - ممکن، جائز ۲ - محترم: پیاوی قابل

۳ - متوسط العمر

قابووت [ن] ۱ - معطف ۲ - في لعبة الورق والطاولة

ثلاث نقاط مقابل صفر.

قابووت كردن [چ] تسجيل ثلاث نقاط مقابل صفر:

دو جار قابووتی کردم بهك جار پاده.

قاب [ن] ۱ - ماعون، صحن ۲ - قنينة ۳ - كعب

قابهك [ن] عقدة في سيقان النباتات

قابهك كردن [چ] تكون العقد (في سيقان النباتات):

گه نمه گه مان قابهك كردگه.

قاب شکن [ن] مرض يصيب كعوب الحيوانات

قابقاب [ن] قبقاب

قاب کردن [تم] قابهك کردن

قابى [ن] ۱ - باب ۲ - فتحة الباب

قابىگر [ن] بواب

قات [ن] ۱ - طابق ۲ - بدلة، طقم ملابس ۳ -

ضعف ۴ - طية، ثنية ۵ - دورة: قاتى چای پيان بده.

قاچ [ن] ۱ - رجل ۲ - هروب ۳ - حصو يستعمل في

اللعب

قاچاخ ۱ [ن] بضائع مهربة

قاچاخ ۲ [نن] ممنوع، محظور: تماكوو قاچاغه.

قاچاخچى [ن] مهرب

قاچاخى [ن] تهريب

قاچاخى کردن [ج] الاشتغال في التهريب

قاچان [ن] لعبة «صقلة»

قاچان کردن [ج] ان يلعب «صقلة»

قاچ کردن [ج] اله رب، ان يولي الادبار: هه ر ئيمه

دى قاچ کرد.

قاده [ن] قدر: وه قادهى خوهى برد

قارائن [ج] الثغاء: پهس ئهرا ساواى قارائى

قاره [ن] ثغاء

قاره قار [ن] ثغاء متكرر

قاره مان [ن] بطل

قاره مانيه تی [ن] بطولة

قارخ [ن] ممثل من دائرة الري يشرف على تقسيم
المياه

قاز [ن] طير كوركي

قازاخ [نن] شديد السواد: دريژو باريك قازاخی

قازاخی [تم] قازاخ

قازانج [ن] ربح، فائدة، نفع، منفعة

قازانج کردن [ج] الحصول على الربح، الاستفادة

الانتفاع: نه وقهره دهو کردن، قازانج کردن؟

قازمه [ن] معول: قازمه يهك گرتهو دهس و نيشته كولك
ديواره گه يهوه.

قازمل [ن] نوع من البنادق

قاژ [ن] غراب

قاژه [ن] ازيز

قاژه کردن [ج] الازيز: وهختی گولله وه بان سه رمانا

قاژه کرد!

قاژگ [تم] قاژ

قاسه [ن] قاصة

قاسوو [ن] قاصد، رسول: قاسووی کل کرده

سه ريان.

قاف [ن] جبل قاف في قفقاس

قاقا [ن] فقهه: قاقای خهنگه

قاقان [ن] امبراطور: قاقانی چین

قاقهز [ن] ۱- کاغدی ۲ - ورق ۳ - رساله، مکتوب:

هەر چیتەو جی قاقهزێ ئه‌پام کل بکه.

قاقهزین [نن] ۱ - کاغذ ۲ - ورقی

قاقههك [ن] كبا، دلوة

قاقلدان [ن] حواء: صلدة يخرج مع الوليد فيها ماء

قاقول [ن] ذؤابة: گرت له قاقولی و کرانهی وه پَو زه‌وا.

قاقوله [ن] نبات القلام

قال [ن] ۱ - صباح، هرج ۲ - ازدحام: سه‌ری قاله

قالانن [ج] الصباح: مه‌رمه‌گه ئه‌پا قالنن؟

قاله‌قال [ن] صباح وعياط متكر

قالب [ن] قالب: قالبی سابوون. قالبی خيشت.

له‌قالب دان [ج] ان يقولب: كه‌وشه‌گانم ته‌نگه بو‌ن و دامان له‌ قالب.

قال کردن [نم] قالانن

قالوخ [ن] مغرف مصنوع من الخشب يستعمل في

شرب اللبن

قالی [ن] سجاد

قالی [نن] متطبل: محب الاخبار ونشرها

قالیچه [ن] سجادة صغيرة

قامه [ن] ۱ - مدية طويلة ۲ - ضرب على الرأس

بالقامة حزنا على الحسين «ع»

قامهت [ن] ۱ - قامه هيئة ۲ - قيام في السجون

قامهت به سين [ج] تكبيرة الاحرام

قاميش [ن] ۱ - سكاثر مزبن ۲ - قصب

قاميشلان [ن] غابة قصب

قانجاز [تم] قازانچ

قانجازكه ر [ن] مستفيد، مريح، منتفع

قانجازكردن [تم] قازانچ كردن

قانزاج [تم] قانجاز

قانزاجكه ر [تم] قانجازكه ر

قانزاج كردن [تم] قانجازكردن

قانگ [ن] تبخير

قانگ دان [ج] المعاملة بالتبخير: دهولتهت قانگي

مهشكه گه دا

قانون [ن] ۱ - قانون ۲ - شريعة ۳ - آلة موسيقية

قانوني [ن] ۱ - قانوني ۲ - شرعي

قاو ۱ [ن] ۱ - مطاردة ۲ - ماعون ۳ - صوفان،

خشب الصوفان

قاو ۲ [ن] يابس جدا: خهلهگه وشك قاوه.

قاودان [ج] المطاردة: قاوی دزهگه دان تا وه مآليان

قاوش [ن] ردهة المستشفى

قایه [ن] سخر کبیر

قایومه [ن] لحم محمص بالدهن

قایش [ن] ۱ - جلد ۲ - حزام ۳ - اسار من جلد

قایشین [نن] جلدي: كهوشی قایشین.

قایغ [ن] ضوافة، رمث

قایم [نن] ۱ - محكمه ۲ - قوي، متین ۳ - منیع،

حصین ۴ - صارم، عنیف ۵ - ثابت - راسخ ۷ -

مسدود، مغلق ۸ - امین، مؤمن ۹ - تام، کامل:

جاری سائی قایم نه کردگه

قایم بوون [چ] ۱ - الترسخ، الانشداد ۲ - التقوی ۳

- الانسداد، الانغلاق ۴ - التمام، الکمال

قایم کردن [چ] - الاحکام ۲ - التقویة ۳ -

تتحصین ۴ - التثبیت، الترسیخ ۵ - السد ۶ -

تتأمین ۷ - الاتمام، الاکمال.

قایمی [ن] ۱ - احکام ۲ - تقویة، تشدید ۳.

تحصین، تحصن ۴ - ثبوت، رسوخ ۵ - سد،

انسداد، غلق، انغلاق ۶ - مکان امین.

تهوقایمی دان [چ] ان یحیی، ان یؤمن، ان یطمئن:

دئی دلو قییمی

قایوشت [ن] اجترار

قایوشتکهر [ن] مجتر

قایوشت کردن [چ] الاجترار: گشت هه لال گویشتی

قایوشت کیگ .

قه باغ [ن] ۱ - سداد القناني ۲ - غطاء القدور . الخ

قه پت [ن] ۱ - ملی ، امتلاء ۲ - انتهاء

قه پت کردن [ج] ۱ - الامتلاء ۲ - الانتهاء

قه بر [ن] قبر ، مئوی

قه بران [ن] ببطر: ئه پرائی قهره قه برانی ، پووت وه

هیچ دا نیه تی

قه برانی [ن] بطر: حالة كون الفرد بطرا .

قه برسان [تم] قه ورسان

قه برغه [ن] کشح

قه بز [ن] ۱ - قبض: ممسك البطن ۲ - مقطب

قه بزبوون [ج] ان يصبح ممسك البطن

قه بزکردن [ج] جعله ممسك البطن

قه بزى [ن] مسك البطن

قه بووز [ن] ۱ - انف ۲ - منخر ۳ - خطم

قه پ [ن] ۱ - عضه ۲ - ما يسعه الفم ، لقمه

قه پال [ن] راحة اليد: قه پالی گرنه وه و سی چوار خراو

دا پی .

قه پان [ن] قبان

قه پان دان [ج] الوزن بالقبان

قه پان کردن [تم] قه پان دان

قه پ دان [ج] ۱ - العض ۲ - الالتهام

قەپ گرتن [چ] العض: وريا بوو، سه گه گه قەپ گری.

قەت [ئك] ابدأ، قەط: كەس جوور تە نى يە، قەت قەتارە [ن] ۱ - صف ۲ - طابور

قەتارە دان [چ] ۱ - الاصطفا ۲ - الوقوف في

طابور: لە دەر دكانه گەى مەردم قەتارە دا بو.

قەتیس [ن] معمعة، خصم: لە قەتیس جەنگ

قەچە [ئن] قحبة، مومس، زانية، عاهر، فاجر

قەچە خانە [ئن] دار البغاء، مبعی

قەحت [ئن] قحط، نادر: بنج قەتە لە بازار.

قەحت بوون [چ] ان يقحط، ان يسدر: رووژى

تییگ، فرە چیشت قەحت بوو

قەحتى [ن] قحط، ندره

قەد ۱ [ن] قامة، قەط

قەد ۲ [ئك] قەط: لە عومرم قەد گەنى ئەرا كەس

نە كەرمە

قەدیفە [ن] نوع من القماش «قدیفة»

قەرازە [ن] محصن

قەرە [ئك] قرب، جوار: مەیلەى لە قەرە

قەرەج [ن] غجر

قەرەجى [ئن] لغوي، ثرثار «مرأة»: ژنى قەرەجى

قهره خرمان [ن] اكله تعد من الحنطة غير الناضجة
 قهره قينه [ن] ۱ شجرة ذو ثمار مر ۲ - كناية عن المראה
 قهرت [ن] قرض، كین: قهرتی كهس وه لاهمه وه نی یه
 قهرت دان [ج] الاقتراض، اعطاء القرض: نه قهرت
 له كهس كردو نه قرت دا وه كهسی.
 قهرتدهر [ن] مقرض، دائن
 قهرتکهر [ن] مقترض، مدين
 قهرت کردن [ج] الاقتراض: له ری پاره پیم نه ماو
 سی چوار دینار قهرت له براده ری کردم.
 قهرت و قوته [ن] اقتراض واستعارة
 قهرت و قوته کردن [ج] الاقتراض والاستعارة
 قهرتی [ئن] خاص بالقرض
 قهرجیه لگ [ن] شجرة الدفلة
 قهرسه قول [ن] براز الخيول والحمير
 قهرويله [ن] سرير
 قهزا [ن] ۱ - قضاء: وحدة ادارية ۲ - قضاء ۳ -
 بلاء، مصيبة: قهزات له گیانم!
 قهزاوقه در [ن] قضاء وقدر
 قهزان [تم] قدر كبير بلا غطاء ۲ - كناية عن طبخ
 المأكولات
 قهزان کردن [ج] طبخ المأكولات: ثمروو قهزان
 نه کردبوم، نان له دهیشت خواردم.

قه‌ژمه‌ر [ئن] ۱ - دنيء، حقير ۲ - مفضوح
قه‌ژمه‌ر ببون [چ] الافتضاح: له‌به گرنه‌کاری خوئی
قه‌ژمه‌ر بو.

قه‌ژمه‌ر کردن [چ] ۱ - الاحتقار ۲ - الفضح: واز بار،
له ناوی مه‌ردم قه‌ژمه‌رمان مه‌که
قه‌ژمه‌ری [ن] ۱ - استخفاف ۲ - مزاح، هزو
قه‌ژمه‌ری جار [ن] مسخرة، مضحكة.

قه‌ژمه‌ری کردن [چ] ۱ - الاستخفاف ۲ - المزاح،
الهزؤ: له‌به بی‌عه‌قله گيشت که‌سی قه‌ژمه‌ری پی
کینگ.

قه‌ساو [ن] و قاصب، جزار
قه‌ساو‌خانه [ن] ۱ - سوق القصابين ۲ - مجزرة
قه‌ساوی [ن] ذبح، قصب
قه‌سی [ن] ۱ - تخني ۲ - مزاح ۳ - مقصد، غایه،
مرام، غرض

قه‌سپ [ن] تمر زه‌دي
قه‌سته‌نی [ئن] مقصود: کاری قه‌سته‌نی
قه‌سی کردن [چ] ان بود: قه‌س کرد خوینی بمژی
قه‌سی [ن] ۱ - مزاح ۲ - معتد ۳ - کذب ۴ - تمويه
أ - له‌قه‌سی = يقصد المزاح: له‌قه‌سی به‌شه‌گهی
يعقوب برد..

ب - له‌قه‌س کردن [چ] المزاح: ئه‌وه له‌قه‌س که‌ید تا راس!

ج - وه قهسى [تم] له قهس
 د - وه قهس كردن [تم] له قهس كردن
 قه سبيل [ن] قصيل: الزرع الاخضر
 قه شاو [ن] محسة: مشط شعر الخيل
 قه شاودان [چ] الحس: قه شاوى ئه سپه گه بده.
 قه شاو كردن [تم] قه شاودان

قه شهنگ [ن] خلاب، جميل، ظريف، مليح
 قه شهنگى [ن] كون الشيء او الفرد خلايا، جميلا،
 ظريفا، مليحا

قه عده [تم] قاده

قه فهز [ن] قفص

قه فهس [ثم] قه فهز

قه ل [ن] الديك الرومي

قه لا [ن] ١ - زاغ ٢ - قلعة، حصن

قه لا پوك [ئن] مقلوع (عين): چهوى چه پى قه لا پوكه.

قه لار [ن] ابادة

قه لار كردن [چ] الابادة: توپى دا له ناويان و

قه لاريان كرد.

قه لاسيه [ن] زاغ اسود

قه لافهت [ن] قلافة، هيئة

قه لافر [ن] لعبة الطيران

قلانگقوور [ن] قبع، قبوعة

قلاورد [ن] فرضة وشعيره
قهلب [ن] شجرة جبلية من فصيلة الطرفيات
قهلم [ن] ۱ - قلم الكتابة ۲ - عوسج ۳ - قلم
الاشجار

۴ - تحديد اللحية ۵ - سكين صغير
قهلم تراش [ن] ۱ - سكين الحلاقة ۲ - سكين لشق
الجرح ۳ - مظفار
قهلم نان [ج] تحديد اللحية: سرمد قهلمی ریش
ناگه.

قهلمین [ن] كثير العوسج: زهوی قهلمین
قهلب [ن] ۱ - مزور: پولی قهلب ۲ - معاكس: چ
منال قهلمیگه

قهلمی [ن] ۱ - كون النقود مزورا
۲ - كون الفرد معاكسا: له قهلمی خوہی كهس.
راسی كاری نیه تیاری

قهلمپوز [ن] قربوس، حنو: قهلمپوزی زین.
قهلناخ [ن] احد عدلي السرج الخشبي
قهلتاس [ن] سن السنابل

قهلتانن [ج] ۱ - الارجاع، الاعادة ۲ - التغير،
التبديل «كلام، افادة»: ئهرا ههرا جارئی شكلی باسی
كهبد! قسه مهقهلتن!
قهلتیان [ج] التراجع

قه لُخان [ن] درع ، ترس
 قه لُغانه [تم] قه لُخان
 قه لُغانه [ن] نبات شوکی ينمو في الشتاء ويوکل ساقه
 قه لُماسگ [ن] مرجام ، نبلة «معکال»
 قه لُماسنگ [تم] قه لُماسگ
 قه لُوه [ن] ۱ - انياب ، عاج ۲ - لسان في فم الکلاش
 «قلية»
 قه لُوه دار [ن] ۱ - ذو انياب ۲ - ذو قلية
 قه لُوه دان [ج] حياكة «قلية» في فم الکلاش
 قه ل وپهل [ن] قطع
 قه ل وپهل کردن [ج] التقطيع : وه تيشگ قه ل وپه لی
 دازه گه کرد.
 قه م [ن] حافة ، حد : قه می شمشير.
 قه ماره [ن] ۱ - سيارة باص ۲ - قماره سيارة
 قه مه [تم] قامه
 قه مه دان [تم] قامه دان
 قه مه دهر [تم] قامه دهر
 قه متهر [ن] شکيمة .
 قه مچ [ن] ۱ - استدارة ۲ - صقل
 قه مچه ودان [ج] الصقل : کهس نی یه قه مچی بیس
 کوچگ بداته وه .
 قه مچی [ن] سوط

قه‌مچی‌دان [ج] الضرب بالسوط: بگرنه‌ی و قه‌مچی
بدن!

قه‌ن [ن] قند «سكر»

قه‌ناره [ن] مقصلة

- له‌قه‌ناره‌دان [ج] الشنق بالمقصلة: وه تاوانی
گه‌نه‌کاری دریا له قه‌ناره.

قه‌ناویز [ن] نوع من القماش

قه‌نداخ [ن] قنداغ: ماء حار مع سكر

قه‌ندان [ن] كأس صغير يوضع فيه قند

قه‌نه‌فه [ن] اريكة

قه‌نزه‌نزه [ن] نزلة صدرية

قه‌نشکن [ن] فأس صغير ذو مقبض حديدي يستعمل

لكسر وتقطع القند

قه‌و [ن] رداء

أ - له‌قه‌ودان [ج] التعليق على الصدر: گولنی داگه له
قه‌و.

ب - وه‌قه‌واکردن [ج] ۱ - التعليق على الصدر ۲ -

التقليد: نشانهای دلیری کرده قه‌ویا.

قه‌و [ئن] ۱ - سمين، بدین ۲ - كبير اجتماعيا

قه‌واره [ن] ۱ - كيان ۲ - حجم

قه‌واسه [ن] سقف بيت الشعر

قه‌واله [ن] شهادة، افادة: تا روی قه‌واله داو دوس

پووسی له دهمو کهنین (په نند)

قهوام [ن] قفرة: وه قهوامی خوت قسه بکه ۲ -
مقارنه: وه قهوامی نهو توتومیله هینه گهی نیمه فره
تووه.

قهوان [ن] الهه الکرامافون

قهوانه [ن] اسطوانة

قهوه وکورت [ن] نوع من الملابس الكردية القديمة.

قهو بون [ج] ۱ - ان یصبح سمینا، بدینا: پاره که
باریک بو، تمسال قهو بو

۲ - ان یکبر اجتماعیا ۳ - ان یکبر حجما: دمه له گهی
ملی قهو بو.

قهور [ن] قبر: مالَم قهوره، نهو کوره هیچ تلوانی
نی یه.

قهورسان [تم] قهبرسان: قهورسانی نجف.

قهوزاخ [ن] طحلب

قهوشهر [ن] قهرازه

قهو کردن [ج] ۱ - جعله سمینا، بدینا: نانای نهختینه
قهوی کردگه.

۲ - جعله کبیرا اجتماعیا: له مال قسه پینان کینگ وله
دهیشت قهویان کینگ.

قهول [ن] ۱ - قول، کلام ۲ - عهد، تعهد

قهول دان [تم] التعهد: قهول داگه مالی نهرام پنا

بکینگ.

قهول کردن [ج] ۱۸ الاتفاق علی : قهول کردن له شار
یه که و بگرن.

قهوم [ن] قریب : کوری میمکت، قهومته.
قهونجه قهونج [ن] تمضح، تعلق طلبا للعلف او
الجنس (حیوان)

قهونجه قهونج کردن [ج] التمضح، التعلق، المادة
السابقة

قهونچک [ن] عض (وخاصة الحيوانات)
قهونچک گرتن [ج] العض. المادة السابقة :
نورماگه، قهونچک گری.

قوی [ن] ۱ - سمن، بدانة ۲ - کبر اجتماعيا ۳ -
کبر حتما

قهوه [ن] قهوة

قهیجه لک [ن] شجرة العلقم، ثمارها

قهیچی [ن] مقص صغير

قهیسه ری [ن] قيصرية : سوق مسقفة

قهیسی [ن] قیسی : شمش مجفف

قهیمه [ن] قديم : قهیمه برادر

قبله [ن] قبله : المكة المكرمة : له نماز ودر که یمنه و
قبله

قبله نامه [ن] بوصلة، اسطرلاب، قومپاس

قت ۱ [ن] ۱ - قطع ۲ - شرط، اتفاق
 قت ۲ [نن] قحط، نادر: پیاله له بازار قته
 قت بوون [ج] الانقطاع: دلنگی باله قت بو
 قت کردن [ج] الاشتراط، الاتفاق قت بکه نه ره کس
 دیر هات کرای نه وه که ی تر بدی.
 قتوو [ن] جذل: بقایا الجذور المقطوعة والظاهرة في
 الارض

قتی [ن] ۱ - قحط، ندرة ۲ - انقطاع، قطع
 قچ [ن] قدم الاغنام والابقار والحيوانات الاخرى التي
 يؤكل لحمها.

قر [ن] فناء، هلاك، ابادة
 قرار [ن] ۱ - قرار ۲ - اعلان ۳ - استقرار
 قرار دان [ج] ۱ - الاقرار ۲ - الاتفاق: قرار دان کوون
 فولکلور بکه نه وه.

قرار کستن [ج] الاستقرار: هه ره کس وله شوونی
 خو هی قرار گرت.

قران [ن] هلاك، موت جماعي
 قران کردن [ج] الهلاك، الموت جماعيا: دهرد
 قرانیان کرد.

قره [ن] ۱ - قرعه ۲ - مشادة كلامية ۳ - مشاجرة
 قره تر [ن] قرعة متكررة ۲ - صياح وعياط متكرر
 قره کسردن [ج] ۱ - القرعة ۲ - المشاة كلاميا ۳ -

التشاجر: قطع، قظم: له سهرى مناله گانيان قره کردن.

قرپ [ن] فرهده، سلب، نهپ

قرپانن [ج] قطع، قظم: منال سهرى ياه ماگه قرپانکه.

قرپه [ن] ۱- صوت كسر الاشياء الصلبة ۲ - صوت

الطلاقات

قرپه قرپ [ن] صوت كسر الاشياء الصلبة المتكرر

قرپ کردن [ج] الفرهده، السلب، النهب: منال.

قرپى بووسانگه يان کرد.

قرت [ن] قرط، قرض، قظم، قطع

قرتانن [ج] القرط، القرض، القظم، القطع: وه

قهپچى سهرى كللگى خوى قرتان.

قرته قرت [ن] قرط متكرر

قرتن [ن] بخيل: قرتنه، تير وه زهگى نان نيه خوینگ.

قرتنى [ن] بخل

قرجنگه [ن] سرطان: حيوان برمائي

قرج [ن] ۱ - حرق، إحتراق ۲ - شوق، اشتياق

قرچه [ن] ۱ - حرقه ۲ - صوت الاحتراق ۳ - صوت

الكسر بالاسنان ۴ - الزرع النصف المدروس

قرچه كرددن [ج] ۱ - احداث الصوت عند الاحتراق

۲ - احداث الصوت عند المضغ ۳ - درس الزرع

الى النصف

قرچيان [ج] ۱ - الاشتياق: دلى ئهرا مال قرچى. ۲

- الاشتهااء: دلی تہرا سیف قرچی
 قردگہ [ن] قلیل من الشيء: قردگی نان
 فرق [ن] صوت الجشا ۲ - شبع تام
 قرقانن [ج] التجشؤ: له تیری قرقان.
 قرقه و دان [ج] التشبع التام: قرقه و دان له
 خورماورون.

قرقره و بربره [ن] التأكيد التام من الشيء وذلك بمعرفة
 حیثیاته بصورة تامة.

قرقنهك [ن] جشاء

قرقنگه [تم] قرقنهك

قرقنگه كردن [تم] قرقانن

قرم [نن] ۱ - قرم: منطلق على مقایس الجسم
 (لباس)

قرمه [ن] صوت مضغ الاشياء الصلبة كما يحدث
 عندما يأكل الحيوان الشعير.

قرمه قرم [ن] صوت مضغ الاشياء الصلبة: المادة
 السابقة

قرمه كردن [ج] احداث صوت عند القطع

قرمز [نن] احمر، حمراء: رهنگی قرمز.

قرمزه و بوون [ج] الاحمرار: ناو چهوی قرمزه و بوه.

قرمزه و كردن [ج] جعله احمر، حمراء

قرمزكار [نن] ضارب الى الحمرة: رهنگی پارچه گه

پرتفالی قرمزکاره.

قرمزی [ن] حمار: كون الشيء احمر اللون

قرم کردن [ج] التقریم

قرم وقام [تم] قرمقم

قرمی [ن] انطباق الملابس على الجسم

قرنگان [ج] النعيق: كهم قسه بکه، جوور قلا.

قرنگنی!

قرنگه [ن] نعیق

قرو [ن] احترام، تقدیر

قرواق [ن] ضفدع

قرواقه [ن] حرقلة: تفاحة ادم

قرودار [ن] محترم، مقلد: کاوه، فوه سسین و

قروداره.

قروژان [ج] التفريط، التفريط: حبهگه، قوتا بدهم

تا بقروژمه؟

قروژنهك [ن] الجزء الخضروفي من الخجرة

قروژین [تر] قروژان

قروگرتن [ج] التقدير، الاحترام: قرو مهردم بگر، تا

مهردمیش قروت بگرن.

قزه [ن] البنت في لعبة الورق

قزمت [ن] قسمة، نصيب

قزمت بوون [ج] ان يصبح من نصيبه: نهگهر

قزمت بو سهر لیان دهم .
 قزمت کردن [چ] ان یكون من نصیبه : خودا نه کرده
 قزمتان بچیم ئهرا زیارهت .
 قزمتی [ئن] ذوعلاقة بالقسمة والنصيب
 قز [ن] ۱ - شعر «الرأس» ۲ - تخمر شدید
 قزه [ن] احداث الصوت عند الاحتراق
 قزکردن [چ] ۱ - نبت الشعر ۲ - الاختمار : خه‌وره‌گه
 قز کردگه .
 قزن [ئن] اشعر، شعراء، مشعر
 قزوقاژ [ن] صوت السائل المحترق المتكرر
 قسه [ن] ۱ - كلام، نطق، قول، حدیث
 قسه‌کهر [ن] ناطق، متحدث
 قسه‌کردن [چ] ۱ - التکلم، النطق، التحدث
 قسمت [تم] قزمت
 قسمت بوون [تم] قزمت بوون
 قسمت کردن [تم] قزمت کردن
 قسمتی [تم] قزمتی
 قسیه [تم] قسه
 قسیه‌کهر [تم] قسه‌کهر
 قسیه‌کردن [تم] قسه‌کردن
 قفه [ن] ۱ - قفعة ۲ - کنایه عن التکور
 قفر [ن] زفت

قفل [ن] ۱ - قفل ۱ - غلق
 قفل دان [چ] الاقفال، الاغلاق: قفلی قاپیه گه بده.
 قفل کردن [ر] قفل دان
 قل [ن] رماد
 قلابالغ [ئن] مزدحم: بازار قلابالغه.
 قلابالغی [ن] زحام
 قلا قلا [ن] جلبه ...

قلاقل کردن [چ] الجلبة
 قلاقوب [ن] لعبة الصمّتیة وقوامها ان یمتنع اللاعبین
 عن الكلام ومن یتکلم اولاً یشیر المباراة.
 قلاقوب کردن [چ] ان یلعب لعبة الصمت
 قلّهوشان [ن] کاهل
 قل داکوشتن [چ] الاحراق بصورة كاملة: ناگر، قلی
 دا کوشت.
 قل دامردن [چ] الاحتراق بصورة كاملة: کهفته ناگرو
 قلی دامردا.
 قلف [ن] ۱ - مقبض، عروة ۲ - العقدة المنزلقة ۳ -
 انشبوطة ...
 قلف خواردن [چ] ان ینعقد علی شکل انشبوطة
 قلف دار [ئن] ذو مقبض: قهزانی قلف دار.
 قلف دان [چ] ان ینشط: گریه ی مهده، قلفی بده.

فلنگان [تم] فونگان

فلنگه [تم] فونگه

فلان [ن] غليون، نارجلة

قمشى [ن] مطلوعة

قمشى کردن [ج] ان بطاوع: قمشى كوره نيه كيك
كاره بى يكيك.

قنج ۱ [ن] وثوب (من الفرح . . الخ)

قنج ۲ [ن] ۱ - مستصب، قائم ۲ - متأنق، اتيق

قنجانگه [ن] صدغ: خالى ها له قنجانگى.

قنجز [ن] ۱ - زاوية خلرجية ۲ - ناظر

قنج کردن [ج] الوثوب فرحا: متاعيل قنج و دوريه
كن.

قنج كرفسوه [ج] التائق: نسرين، قنجى خوي
كردگسوه

قنجه [ن] قطعة (لحم . . الخ) قنجهى گوشت

قنجه [تم] قنج

قنجه كزود [تم] قنج کردن

قنجى [ن] تائق، لاقه

قنجه [ن] متأنق

قندغ [ن] ۱ - قندق: حامل البندقية ۲ - (م) تسليح

قندغ دان [ج] التسليح: قندغ دا له قندگى.

قنگه [ن] ۱ - شرج، مقعد، است، نهاية صبر ۲ -

قوت ۱ [ن] تل، رابیه، مرتفع

قوت ۲ [نن] ناتی، منتصب، بارز

قوت [ن] ۱ - بلغ ۲ - طعام، قوت

قوتادان [چ] الابتلاع

الابتلاع: مار، قوتی مالوچگا دینگ.

قوتار [نن] حر، ناج

قوتارپوون [چ] التحرر، النجاة

کهی قوتارپووم له دهستان!

قوتارکهه [ن] محرر، منقذ

قوتارکردن [چ] التحریر، الانقاذ

کهی خودا قوتارم بکینگ له دهستان!

قوتانن [چ] ان یسعل

سهری ژان کینگ و قوتنی.

قوته [ن] سعال

قوته [ن] ۱ - غوص، غطس ۲ - هبوط، سقوط ۳ -

اقحام، اقتحام ۴ - تعمق غی درباره مسأله ما ۵ -

اندفاع نحو او الی

قوته بردن [چ] ۱ - الغوص، الغطس ۲ - الاقحام و

الاقتحام ۳ - التعمق فی دراسة مسألة ما.

قوته بوون [چ] الظهور، التواج، فجأة: له ری چته

لیمان قوته و بو

قوت دان [چ] ۱ - الابتلاع ۲ - الالتهام

نهنگه. قوتی نه بی یوونس دا.
 قوت کرلادنوه [ج] ۱ - الاحضار ۲ - الرفع
 قونگه [ن] جلة القرفصاء
 قونگه کردن [ج] جلوس القرفصاء
 قوتی [ن] ۱ - علبة ۲ - قنينة
 قوچانن [ج] ۱ - السد، الغلق «كف»: دهس کردهو
 نمجا قوچانهی.
 ۲ - الغمص: چبهوی قوچان ۳ - الهرب
 قوخوا [ن] مختار القرية
 قوړ [ن] ۱ - طين: قوره سهرم.
 ۲ - كلمة تستعمل لاستدراج الحمير
 قوړات [ن] ۱ - ثرثرة فارغة ۲ - تبجح
 قوړات دان [ج] ۱ - الثرثرة ۲ - التبجح
 بهسه، كهه قوراتی پهنی بده!
 قوړاتلهر [ن] ۱ - ثرثار ۲ - متبجح
 قوړاتی [ثن] ثرثار: قسه كهرو قوراتی
 قوړامه [ن] ۱ - سمك ۲ - غلظ
 قوړامه دار [ثن] ۱ - سميك ۲ - غليظ
 قوړئان [ن] القرآن الكريم
 قوړهمه [ن] فدان المحراث
 قوړبان [ن] ضحية، فداء
 قوړبانى [ن] ضحية: الشيء المضحى

قوربانی کردن [ج] تقدیم نضحایا
قورت [ن] نه قورت نان: الخسارة بسبب: ههزار
دینار نا نه قورتی نا.

قورتار [تم] قوتار
قورتاربوون [تم] قوتاربوون: کهی قورتار بوایان نه
قوتارکردن [تم] قوتارکردن: خ

قورتانن [تم] قرتانن
قورتاری [ن] اخلاص، نجاة، تحرر
قورحهو [س] تستعمل لاستدراج الحمير
قوروخ [ن] ۱ - مرعى خاص ۲ - کلا المرعى
قورس [ئن] ۱ - ثقیل: ئی باره لهو باره قورستره
۲ - صعب: کیمیاء فره قورسه.

۳ - عویص، عسیر: ئی کاره فره قورسه.

۴ - غیر صحي

۵ - شدید: جهنگی قورس.

قورس ۲ [ن] ۱ - ضرر: دگان قورس ۲ - جزم:
قورس ئهوه نیه کهم ده سمیتی بدهن.

قورسهو بوون [ئن] ۱ - ان یثقل ۲ - ان یصبح صعبا
قورسهوکردن [ج] ۱ - جعله ثقیلا: باره گه قورسهو
مه که.

۲ - جعله صعبا: سال له سال دهرز قورستره و کهن.
قورسی [ن] ۱ - ثقل: فره ئی مه که قورسیه و کردید

قورشه [ن] سباق، مسابقة
قورشه دان [ج] التسابق، السباق: وه نه سب قورشه
دان.

قورشنگ [ن] عروة، مقبض
قورشنگ دار [نن] ذو عروة، ذو مقبض: باری
قورشنگ دار.

قورقوره گه [ن] حلقوم
قورقوشم [ن] معدن الرصاص
قورگه [ن] حنجرة
قورگه بوختان [ن] ودج: العرق الذي يقطع عند
الذبح من الشاة.

قورمساق [ن] قواد
قورمساقي [ن] قواده
قورن [ن] وقت، موعد: تا قورنی قیامت
قورنه [ن] زاوية
قورنگه [ن] قرية

قورنی [ن] ۱ - وسط: له قورنی جهنگ.
۲ - شدة: له قورنی زمسان.
۳ - صميم: له قورنی دلمه وه.
قورینجگ [ن] قرص
قورینجگ گرتن [ج] القرص: وه قورینجگ گرتن
له شی کرده خون!

قوزلقورت [ن] شوكران: مشبه سلع.
 قوزين [ن] زاوية، خلوة: خوي داگهسه و قوزيني.
 قوزمه [ئن] هزلي، مملوح، ظريف
 قوشه ۱ [ن] عظم ناتي: في جين القوس
 وهما عصفوران يمنه وسره.

قوشه ۲ [ئن] نحس.
 قوشدن [ن] جيش
 قوشدن كردن [ج] اعداد وارسال الجيش
 قوشخانه [ن] قنوكير
 قوشفن [ن] منزلة: سير من جلد السرج تحت فتل
 الخيل.

قوكره [ج] ان يتاحي: قو كرده تلوايا.
 قول [ن] ۱ - رجل ۲ - عجلة ۳ - توبلس
 قول [ن] ۱ - عبد، وتجي ۲ - قوران
 قول [ئن] ۱ - عميق ۲ - معتد، عويص
 قولاب [ن] قولاب.

قولاج [ن] قوز المساق بين السبلية والابهام
 قولاج كردن [ج] القياس بالقر
 قولاغ [ن] هبة: سورو قولاغى تالشريته.
 قولان [ن] لعبة الحجلة
 قولاج [ن] قولاج
 قولان كردن [ج] ممارسة لعبة الحجلة

قولانگk [ن] حدب، حدبة: قولانگی لوت ۲ - عقف
قولانگه دان [چ] ۱ - التحدب ۲ - التعتف: لوتی
قولانگه داگه.

قولانن [چ] صياح الديك

قولاو [تر] قولاب

قوله [ن] دعامية، مسند

قوله [ن] نهيج: قوله لئوى تئى.

قوله [ن] ۱ - صياح الديك ۲ - نزاع، منازعة

قوله بئى [ن] كاحل القدم

قوله فرى [ن] رفس

قوله فرى كردن [چ] الرفس

قوله نانه وه [چ] اثاره المنازحات

قوله ننگk [ن] معول

قوله و بورن [چ] التعتقد: قوله گه قوله و بو.

قوله و كردن [چ] التعقيد: كارى بكنه قولى

دوزه مه گيه و نه كه بن

قولپ [ن] بقبة

قولپانن [چ] ان يبقق في: قولپانه ئاوه گه.

قولپه [تم] قولپ

قولپه قولپ [ن] بقبة

قولت [ن] مشي ثقيل

قولت [ئن] وحيد: سهلت و قولت

قولته قولت [ن] مشي بشاقل: وه قولته قولت هات
 قولتيس [ن] ١ - مركز، وسط ٢ - معمعة: ها له ناو
 قولتيسي جهنگه گه ٣ - منبع
 قول خواردن [چ] الفوران: ناو گه قول خوارد
 قول كردن [چ] التعميق: كه مي قولی چالاو گه بکه ن
 قول كردنه وه [چ] التعقيد: قولی چيشته گه مه كه ره وه.
 قول كيشانه وه [چ] ١ - الانسحاب ٢ - التخلي عن:
 هر بوه راسی قول له براده ره گانی كيشايه وه.
 قولنك [ن] طير الكركي
 قوله وهن [ن] عقد: تحزم الملابس من الكتفين.
 قوله وهن دان [چ] العقد: المادة السابقة: قولوهن داگه
 له به تيه گه ی.
 قوم [ن] ١ - جرعة ٢ - نفخة سيكارة ٣ - اختفاء ٤ -
 غوص ٥ - تفكير.
 قومار [ن] لعبة القمار
 قومارخانه [ن] مقمرة .
 قومارچی [ن] ١ - لاعب القمار ٢ - حيال
 قوماركه ر [ن] مقامر: لاعب القمار
 قومار كردن [چ] ممارسة لعبة القومار
 قومام [ن] عشب
 قومنان [چ] احداث (الحروب، المنازعات... الخ):
 جهنگی قومانگه .

قوم بردن [ج] ۱ - الاختفاء: دیاری نریه، قوم بردگه

۲ - الغوص: قوم برده بن ثلوهگه.

۳ - التفكير بيليا: نهرا چه قوم برديده؟

قومباره [ن] حديد الصلب

قومج [ن] طفر، وشرب

قومجه [ن] قومج

قومج دان [ج] ۱ - الطفر: قومج دا نهو باتی

ديوارهگه.

۲ - الثوب.

قومج گرتن [ن] قومج دان

قوم دان [ج] ۱ - التجع: قومی دا له ثلوهگه

۲ - الفج: قومی دا له جقارهگه

قومری [ن] طير القمري

قومقومك [ن] صب

قومسیر [ن] مسؤل الحلود

قومش [ن] يتر الزتوازي

توريان [ج] الحلوث: چيشنی لی قومياگه.

تومسقوموت [ن] مشي يترنج، مشي يثاقل: وه قوته

قوتت هات

تومتمعهه [ن] الحقية يلا قيطان

تور [ن] ۱ - عواء ۲ - نداء الاستغاثة

تورج [ن] شحية، قلبية

قووچان [ن] رسم، ضريبة الحيوانات
قووچانبر [ن] جابي الرسم: المادة السابقة
قووچان برين [ج] جباية الرسم: قووچانى خه ره گهم
برين

قووخ [ن] ۱ - کوخ ۲ - انحاء في الظهر، تحذب
قووخه قووخ [ن] مشي بانحناء الظهر
قووخ دان [ج] ان يحدودب: فهرهاد پير بوو قووخ
داگه.

قووخن [ئن] محدودب: پيرو قووخن
قوورائن [ج] ۱ - القرقرة ۲ - الخوار: مانگه گه ثه را
گوره گه قوورنى

قووره [ن] ۱ - قرقرة ۲ - خوار
قوورگه [ن] طاعون البقر
قووروقار [ن] ۱ - قرقرة متكررة ۲ - خوار متكرر
قوورى [ن] غلاية الشاي «قوري»

قووز [ئن] متكبر، متبختر

قووزاخ [تر] قهوزاخ

قوزاخى [ئن] بلون الطحلب

قووکردن [ج] ۱ - العواء ۲ - الاستغاثة

قوول [ن] ساعد، زند: قووله لى ثه لمالى

قوول [ئن] ۱ - معقد، عريضة ۲ - عميق

قوولای [ئن] سهل، بسيط: جهنگ کردن قوولای

نی به .

قولہ و بون [ج] التعقد: پروژ له پروژ به زمه گه
قولہ و بوو.

قولہ و کردن [ج] التعقید: چہ نی حہز کہین قول
دوڑمه و بکهین!

قولچی [ن] شرطه

قول کردن [ج] قلب باطنه ظهرا: قولی
فہرہ جیہ گہی کرد.

قولی [ن] ۱ - تعقد ۲ - عمق

قووناخ [ن] مرحله

قوونه [ن] قصر الذیل (دجاج): مامری قوونه.

قوونه می [ن] قصر الذیل

قوی [ن] بثر عمیق ۲ - غور

قی [ن] ۱ - قد ۲ - تقيز

أ - له قی دان [ج] ۱ - التسلح ۲ - التعليق

ب - وه قیا کردن [ج] التعليق: پالتاوه گہی کردبوه قی
دارینگا.

قیاره ان [ن] سیف: ذو حدین: جوور قیاره وه روپشت نیمدیری.

قیامت [ن] قیام: يوم الاخرة، يوم الحشر

قیه و کہنین [ج] ان یسمن: میہی گیشتی قی به
کہنی به.

قیّت [ن] ۱ - قید ۲ - شفرة، موس.

قیت [ن] ۱ - بروز، ظهور

قیتان [ن] قیطان

قیتہ [تم] قیت

قیتہ ل [ئن] نشط وحرک

قیتہ لی [ن] نشاط وحرکة.

قیچ [ئن] احور العین

قیچ کردن [ج] جعله احور العین

قیچی [ن] حور

قیر [ن] جیر

قیراط [ن] قیراط: وحدة وزن الذهب

قیران [ن] اجل، موت: قیرانی رهد بو.

قیرانن [ج] ۱ - الصیاح، العیاط ۲ - ان ینق (ضفدع)

قیران هاتن [ج] مجيء الاجل، الموت: قیرانت

هاتکه، دیاره - ثمر و دهسم چیت

قیره [ن] ۱ - صیاح، عیاط ۲ - نقیق (ضفدع)

۳ - صوت سحب المواد الصلبة على الارض

قیره قیر [ن] ۱ - صیاح وعیاط متکرر ۲ - نقیق متکرر

قیرتان [ن] لعبة الحصاة

قیرتان کردن [ج] ممارسة لعبة الحصاة

قیرتاو [ن] تبلیط

قیرتاوکردن [ج] التبلیط: قیرتاوی ری به گهی ههولیرو

دهوك كریاگه .

قهرقاچ [ن] تعاكس .

قهروقار [تم] قهره قهر

قهری [ن] قدر، كمية : قهری نان هاورد .

قیز [ئن] مشمشز : داع الی الاشمشزاز، کره : نانی

پرسه له وهر چهوم قیزه .

قیزکردن [ج] الاشمشزاز : فره ناشیرنه گشت کهسی

قیزه لی کینگه .

قیزی [ن] اشمنزاز

قیزانن [ج] الصراخ، العیاط «نساء»

قیزه [ن] صراخ، عیاط، صرخه، عیطة

قیقانن [ج] الوقوة

قیقه [ن] وقوة

قی کردن [ج] ۱ - التقیق : مناله که قی کرد .

۲ - ان یهم : قی نه کیك مه چوو .

قیمه [ن] ثرم

قیمهت [ن] قیمه، سعر

قیمهت کردن [ج] ان بیاع : گهنم خایس قیمهت کیك

قیمهتی [ئن] مشتراه

قیمه کهر [ن] الة الثرم

قیمه کردن [ج] الثرم : قیمهتی گوشته گه بکه .

قین [ن] ۱ - غیض، إغتیاض : له قینی کوزهی نان

نمخوارد

۲ - حقد، ضغينة ۳ - عناد، معاندة

ا - له قين بردن [ج] جمله بختناش: له قين بومي بدم.

خانگه گه فرووشم

ب - له قين چوون [ج] الاغتياض: له قين چوو

دعويته گه شکان.

قين کردن [ج] ۱ - المعاندة ۲ - الغيظ ۳ -

الاغتياض: قين کردو ديواره گه پمان.

قين هاتن [ج] الاغتياض: له قسه گون قينم نئي.

قي [ن] التقيؤ

قي هاتن [ج] الشعور بالحاجة الى التقيؤ: دلم پره

قيدم نئي

الطرف الغليظ من النبات او ثمارها.

أ - وه قنگا خسن [ج] التأخير، التأجيل، الارزاء
كارى خير، وه قنگا مه خه ن.

ب - وه قنگا كه فتن [ج] التأخر: كاره گه مان وه قنگا
كه فت

ج - وه قنگه ونان [ج] ۱ - جعله يقعد :

بنه ي قنگه و تا نانه گه ي : حوى.

د - التخليص من ازمة او حالة فقر وغيرها بمساعته
ئه و سه د ديناره نايانه قنگه و.

قنگه جه نكي [ن] تناحر

قنگه جه نكي كردن [ج] التناحر: خوسه يان له يه كترى
تئى هم ميشه قنگه جه نكي كه ن.

قنگه خشى [ن] زحف على العجز
له مال تا ئيره وه قنگه خشى هات.

قنگه خشى كردن [ج] الزحف على العجز.

قنگه ودان [ج] ۱ - الجلوس ۲ - الاستراحة

قنگ پالان [ن] كعب البندقية

قنگ پايشتك [ن] عقب القدم

قنگ دان وه [نتم]. قنگه ودان

قنگ دان [ج] ان يلو ط

قنگده ر [ن] ملو ط

قنگك [ن] لواط

قنگ کردن [ج] ممارسة اللواط

قو [ن] نداء

قواغ [ن] حامل الرصاص «خرطوش»

قوالنگ [ن] طعام الفطور

قوالنگ کردن [ج] تناول طعام الفطور

نه شهوه کی قوالنگ کرده و نه نیمه پرویش نان
خواردمه.

قهوت [ن] ۱ - قوه ۲ - تعصر عند الوضع والانجاب
«حيوان»

قهوت گرتن [ج] ۱- ان بتقوى ۲ - الاشتداد:
بیماری قوه لی گرت.

قوه وئه لئهك [ن] نوع من الملابس الكردية

قوه و سه رداری [ن] نوع من الملابس الكردية.

قوه و سه لئه [ن] نوع من الملابس الكردية

قوپ [ن] ۱ - مقعر ۲ - منكمش: ده می قوپ داگه.

قوپانن [ج] ۱ - التقعير ۲ - جعله منكمشا

قوپچه [ن] زر، دگمه

قوپیاگ [ج] ۱ - مقعر ۲ - منكمش

دوولی قوپیاگ. ده می قوپیاگ

قویی [ن] قعر: قویی زگ

قوپیان [ج] ۱ - التقعر ۲ - الانكماش

به رميله گه قوپیاگه.

الجمهورية العراقية
وزارة الثقافة والاعلام
دار الثقافة والنشر الكردية
السلسلة رقم (١٩٦)

جوهرة كرسي

قاموس كردي - عربي اللهجة الكهلرية

الجزء الثاني

نعمت علي سايه

د-ر-ز-ژ-س-ش-ع-غ-ف-ف-ق

دار الحرية للطباعة

تصميم الغلاف: هيفاء عبدالحسين